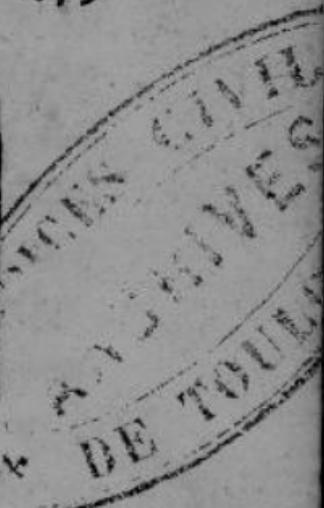

Pj XVII-374

THEOLOGIA SCHOLASTICE ET HISTORICE PROPUGNATA.

IN COLLEGIO TOLOSANO
Societatis IESV, mense an. 1679.

TOLOSAE,
Apud JOANNEM PECH, Comitiorum
Fuxenium Typographum, juxta Collegium
PP. Societatis JESU. 1679.

THEOLOGIA

SCHOLASTICA

ET

HISTORICA

ATRIBUENDA

IN CEDARAS JORDANIS
AD M. I. T. A. R. A. M. I. S. T. A. R.

BY
J. H. NICHOLS
NEW YORK
1850

THEOLOGIAE
AUDITORIBUS.

VTRIVS QVE Theologiae
Theses, quas triennio ante,
quatuor columnis distinctas
proposueram, publicæ ite-
rum disputationi committo. Histori-
cam cum Scholasticâ conjugo, quia
ambæ Sorores sunt, Ecclesiæ Filiæ
paribus studiis enutritæ: aut gemini
Fidei Christianæ oculi quorum est
idem obtutus. Sholastica sine Histo-
rica, jejuna est & injucunda: hæc
vero sine illa, debilis & perinfirma,
quæ neque pugnare sola, neque tue-
ri se sine alterius præsidio potest:
qui hanc illi sociaverit, is absolu-
tam Theologiae ideam uideatur asse-
cutus. Quamobrem, sub gemina il-
la specie, universæ Theologiae Epito-
men aliquam delienavi auditoribus
meis Tolosatibus; quorum quam in-

gens est numerus, tam præclari sunt
ad hæc studia impetus. Verum quo-
niam, ut solet in tanta rerum va-
rietate, non idem est omnium ardor:
aliis Scholastica, aliis placet Historica;
ad utramque laudem contendentibus
prodesse volui. Nam quos delectat
Scholastica, iis aut compendium la-
boris facio, aut rerum addiscenda-
rum campum aperio, in quo eorum
excurrat industria. Quibus vero ma-
gis arridet Historica, iis nonnulla se-
ligo quæ Theologicis placitis magis
finitima sunt, ut aliquem ex hoc re-
rum breviario, prægustata Historia
dulcedine, fructum delibent. Cœte-
rū nostra si non displicet opera, hac
eadem aliquando fusiūs & majori
volumine prosequemur: sin minus,
hic desino molæstus esse. Vestri ergo
judicii est facere ut hic libellus sit, vel
nostrorum ultimus, vel index scri-
bendorum.

THEOLOGIA
SCHOLASTICE
ET
HISTORICE
PROPUGNATA
IN COLLEGIO
Tolosano
SOCIETATIS JESU.

THEOLOGIA SCHOLASTICE

In I. partem. I.

De Es-
sentialia &
objecto
Theo-
logiæ.

THEOLOGIA habitualis est scientia rerum divinarum ; Actualis verò, est conclusio ex principiis fidei Divina credendis deducta. Quare conclusio Theologica est , quando vel utraque præmissa , vel una saltem est revelata & altera evidens. Ad conclusionem Theologicam & supernaturalem non sufficit præmissa probabilis aut ordinis naturalis , quia ex principio probabili potest inferri falsum , & ex principio naturali illuminante non sequitur actus supernaturalis , ut dicemus contra Pelagium. Duplex tamen est Theologia , naturalis una , supernaturalis altera : ad illam datur habitus acquisitus , ad istam sufficit habitus fidei. Utriusque Theologiæ objectum attributionis est Deus , ad cuius cognitionem omnia referuntur in Theologia. Utilis est & necessaria Theologia scholastica ad fidei nostræ mysteria explicanda & firmius stabilienda. Loci Theologici sunt Sacrae Litteræ , Divinæ Traditiones , Conciliorum definitiones , Sanctorum Patrum Doctrina , ipsum etiam nobis ingenitum Rationis Humanæ lumen.

HEOLOGIA Scholastica in scriptis sanctorum Patrum primò concepta, deinde sub Petro Lombardo Parisiis nata, demum sub Divo Thoma adolevit, Primis Ecclesiæ temporibus per sanctos Patres docebat Ecclesia fideles, nunc verò per Theologos scholasticos, quos Honorius III. Vocat stellas in perpetuas æternitates mansuras. Theologiam Scholasticam omni tempore impugnarunt Hæretici. Hanc Lutherus vocat ignorantiam veritatis: Melancthon scientiam prophanam; Erasmus ille in Religione amphibijs artem Theatricam esse dicit; Calvinus Sorbonenses Sophistas & Pelagianos nominat. Non est difficile invenire causam tanti odij quod etiam his temporib. in Theologos Catholicos exarsit. Verum hæc est maxima Theologie laus à talibus vituperari. Vanum est quod dicunt male admitti humanam rationem in Theologia; Admittitur non ut Domina, sed ut hospes & perehieron, grina: eaque admissa audiendus Hieronymus ad Pam qui sic consulit de sapientia sacerulari. Decalvamach. illam & illecebras crinum atque ornamenta Ep. 2. verborum cum emortuis unguibus amputa. Deut. Multos tibi fœtus captiva dabit & de Moabiti- 21. de efficietur Israëlitis.

Ortus
& pro-
gressus
Theo-
logiæ.

De exi-
stentia
Dei.

DEUM existere veritas est per se nota, quam legimus in Paginis Elementorum & in voluminibus temporum. Quare desipiunt Athei qui Dei existentiam impugnant: Peccant Pseudopolitici qui cognitam dissimulant: nec varum aberrant illi Theologi & Philosophi qui inanibus & falsis demonstrationibus veritatem aliunde notissimam obnubilant. Toties impingit quoties in Theologia pedem figit Cartesius, ille fama quam de se concitavit, longè minor Philosophus: in circuitu ambulat ubi demonstrat Deum existere per clarissimam quæ in nobis inest Dei Ideam, quam tamen in nobis esse non vult, nisi priùs notissimum sit Deum nec falli nec fallere. Nos quamvis Deum existere multis modis demonstrari posse afferimus, tum Metaphysicè, ex necessitate existentiæ primi principij: tum Physicè, ex ipsâ mundi fabricâ: tum moraliter, ex scelerum pœnâ & virtutum præmijs; non tamen à priori, aut ex terminis id notum esse volumus, contra multos qui acutis sed inanibus paralogismis ludunt in hac materia. Non satis tuto afferunt aliqui Theologi ex creaturis probabiliter tantum argui existentiam Dei.

II.

CIRCA existentiam Dei duo fuere extre- De
ma vitiosi erroris, alterum Atheistarum Atheis.
qui Deum omnino negarunt alterum Po-
lytheistarum qui plures Deos coluerunt. De
Atheis quamquam dixit Augustinus istam in- in ps. 13
saniam paucorum esse ; fuere tamen multi cri- Lib. 5.
mine ad eōtūtos accusati ē quorum numero fue- de civit.
re Protagoras, Theodorus & alij : ab ipso Au- c. 9.
gustino arguitur Tullius Cicero quod aliquando Lib. de
Deum esse dubitaverit. Probabilius tamen exi- spectac.
stiment alii cum Tertulliano verè nullum fuisse c. 2.
Atheum, quia nemo ignorat quod ultrò natura
suggerit Deum esse universitatis conditorem. Athan.
Nē cui tamen videatur non esse responsum, dico contra
multis argumentis Atheos refelli à sanctis Pa- gentes.
tribus : ut Phidiam ex operibus, sic Deum ex pag. 3.
uniuersi fabrica agnoscī dicunt ; sicut ex bene Aug. 1.
ordinata civitate dantem jura Magistratum, ex 11. de
bene compacto edificio architectum ex cytharæ Ciuit. c.
harmonia cytharædum aliquem esse arguimus: 4.
nempe facilī discursu ab existentia creaturarum Greg.
ascendimus ad existentiam creatoris. Subtilius orat. 34.
ed non solidius sic arguit Anselmus, Deus est In prof.
dens est habere existentiam verum quid conclu- c. 2.
dit qui ex propositione conditionata infert ab-
solutam?

In I. partem.

III.

De Es-
sentia
Dei.

SSENTIA Dei Physica con-
stituenda est in cumulo om-
nium perfectionum Divina-
rum: Metaphysica verò in in-
tellectione in suo genere per-
fectissimā quæ est radix cæ-
terarum Dei perfectionum; non autem in
actu primo sive reali sive virtuali sive radicali
intellectionis, qualis nullus datur in Deo: nec
in *Aseitate* quæ vel est attributum à cæteris di-
stinctum, atque ita non est omnium perfectissi-
mum, vel est collectio omnium perfectionum,
atque adeò est ipsa essentia Physica: nec deni-
que in actuali infinitate aut quacumque alia
perfectione ab alijs distincta. Per illam per-
fectissimam Intellectionem Deus cognoscit com-
prehensivè tum seipsum, tum res omnes possi-
biles secundum omnes differentias à fine usque
ad finem. Primarium objectum Divinæ intel-
lectionis est ipse Deus qui ab Aristotele dicitur
Intellectionis Intellettio, secundarium verò
alia omnia entia creata Repugnat in Deo mo-
tivum Physicum aut reale intellectionis, cùm
sit ex natura suâ determinatus ad omne cog-
noscibile: repugnat etiam habere Deum sim-
plices apprehensiones, discursum formalem,
reminiscencias & alia quæ imperfectionem in
modo cognoscendi important.

Libr. 2.
Metaph.
c. 9.
Tra&t.
51.

III.

Olytheistarum error illorum omnium fuit præsertim Gentilium qui vel multiplices Deos vel fabulosam quamdam in Deo τονυαρχιν induxerunt.

Adamitæ impurissima Carpo-

cratis soboles Duce Prolico homine nefandissimo quatuor elementa Deos esse dixerunt. Valentinus Hæresiarcha triginta Deos esse asseruit, teste Tertulliano, quindecim mares & totidem fæminas. Ab eo prodiere Valentiniani & ipsi, sicut Adamitæ, de genere aut verius de Cloaca Gnosticorum. Cerdo duo principia introduxit, unum bonum & alterum malum, illud alio superius esse finxit, istud verò mundi creatorem esse voluit, ut testatur etiam Tertullianus. Cerdonis discipulus fuit Marcion quem S. Polycarpus vocat primogenitum Satanae. Ille Deum unum authorem veteris testamenti & alium novi conditorem esse dixit. Origenes tres numerat Marcionis Deos, Deum Iudeorum, Deum Christianorum, Deum Gentilium. Non longo post tempore sopitam Polytheismi hæresim excitavit Manes Hæresiarcha an. Christi 277. celebri delirio de duebus principijs: ac post illum Faustus & alijs Manetis sectatores quos refellit Augustinus. Omitto alios Theogonię Fautores quos referunt SS. Patres

De Po-
lytheis.

de pres-
cript.
c. 30.

Dialo-
go con-
tra Mar-
cion.

s   *Theologia Scholastica.*

In I. partem.

I V.

De At-
tibutis
Dei.

Atributa in Deo alia sunt absoluta, alia relativa; absoluta non distinguuntur realiter inter se, neque ab essentia, sed tantum virtualiter. Distinctio Scotica vel est realis vel virtualis: Si realis, est à Deo excludenda: Si virtualis, admittenda, sed munito nomine. Deum esse unicum de fide est & lumine naturali demonstrabile, cum sit ens quo perfectius excogitari non potest & contineat vel formaliter vel eminenter omnem perfectionem possibile. Hinc facile colligimus alias Dei perfectiones: Simplicitatem qua sit expertus omnis compositionis; Aeternitatem positivam per quam essentialiter correspondet omni tempori possibili: Immenositatem per quam omni loco coexistit, in nullo tamen alligatus aut limitatus; distinctam quidem ab omnipotencia; sed demonstrabilem tamen per illius effectus, nempe quia necessario existit ubicumque operatur: Immutabilitatem qua omnem excludat mutationem substantialem, alternativam localem, & alias mutationum imperfectiones ab eo removendas, apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio. Quaelibet illarum perfectionum est simpliciter infinita in suo genere: Infinitas illa non est attributum ab alijs distinctum, sicut nec Ascitas negativa quæ solius Dei propria est.

IV.

OMnes illos multorum Deorum cultores Unitas refellit Tertullianus cùm dicit, Deus, si Deista non est unus, non est; quia dignius cre- tuitur. dimus non esse quodcumque non ita fuerit ut esse debet. Post illum S. Athanasius statuens, mul- tos esse Deos, perinde esse ac nullos esse Πολυθεότητα ἀθεότητα ειναι. In magno quidem concilio Niceno profligata est Manichæorum, Marcionistarum, Valentinianorum heres de pluribus principiis per hac verba Symboli, Cre- do in unum Deum, verum per Martyria ma- gis quam per Concilia debellata est fabulosa illa Gentilium Theogonia per decem primas Eccle- siae persecutiones quarum 1. sub Nerone fuit oc- casione incendiis urbis. 2. Sub Domitiano quem Tertullianus Neronis portionem appellat. 3. Sub Trajano de qua egregius est Plinij junio- ris locus l. 10. Ep. 97. 4. Sub Hadriano. 5. Sub Marco Aurelio & Lucio vero. 6. Sub Severo acerbissima. 7. Sub Maximino quam Augustinus sextam vocat. 8. Sub Decio atrocissimis edictis deserviit: de christianis fecit, non parvo nu- mero, Lapsos Sacrificatos Thurificatos & Libellaticos de quibus omnibus Cyprianus lo- quitur. 9. Sub Aureliano. 10. Sub Diocletiane & Maximiano omnium crudelissima & longis- sima.

Apolog.
c. 5.Cypr.
de lap- sis.

10   *Theologia Scholastica.*

In I. partem.

V.

De sci-
entia
Dei.

Scientia Dei dividitur adæquate, ex parte subiecti in liberam & naturalem: ex parte modi tendendi, in practicam & speculativam: ex parte objecti in necessariam & contingentem. Celeberrima est divisio scientiæ Dei in scientiam simplicis intelligentiæ, scientiam visionis, & scientiam medium. Per scientiam simplicis intelligentiæ cognoscit Deus omnia possibilia tum in se ipsis immediate, tum etiam mediately in seipso, tamquam in causa efficiente seu vi activa adæquata rerum; non tamen in virtute executiva illarum, seorsim in voluntate imperante & dirigente, nisi sub ratione aliqua communi. Hæc eadem cognoscit Deus primario & directè in seipsis, secundariò & indirectè in cognitionibus Divinis, Angelicis & Humanis. Per scientiam visionis cognoscit Deus res omnes absolutè existentes; non tamen cognoscit certò & primariò futura contingentia in sua essentia aut in sua omnipotencia, quæ cum rebus futuris nullam habent connexionem: sed nec in præsentialitate aut in decretis efficacibus, quæ si darentur, tollerent libertatem. Per scientiam medium cognoscit Deus futura libera sub conditione independenter à decretis, tam absolutis & actualibus, quam conditionatis.

DE ATTRIBUTIS DIVINIS male disputarunt De Er-
tum Hæretici fere omnes tum Catholici rore
non pauci. Inter Catholicos Gilbertus Gilber-
Porretanus Pictaviensis Episcopus Dialecticorum ti Por-
argutiis deceptus naturam divinam dixit non retani.
esse Deum; proprietates Personarum non esse
Personas. Eius causa varijs in locis ac sèpius
agitata tandem definita est in Concilio Rhe-
mensi ab Eugenio III. an. 1148. à quo editum
est Symbolum fidei contrarium predictis errori-
bus. Tanto iudicio acquievit Gilbertus ac longo
post tempore Pictaviensem rexit Ecclesiam. Gil-
berti rebus & sententiis nimium addictus visus
est nobilis Otho Frisingensis Episcopus eius hi-
storicus, quod moriens facti dolore confessus est.
Ex Hæreticis Dei simplicitatem negarunt An-
thropomorphitæ, aeternitatem Ariani, Immensi-
tatem Calviniani aliqui, & cum illis Erasmus,
qui querit & dubitat utrum Deus sit in antro
Scarabæi. Longum sit ceteros recensere & refel-
lere: hoc unum habe quo omnium ora obstruas:
In Deo nulla est divisio, nulla distinctio, nulla
compositio nulla alia imperfectio, ergo nihil eo-
rum est in Deo quæ male affingunt Hæretici
Quotquot Dei essentiam per impia dogmata la-
befalltarunt.

VI.

De sci-
entia
media.

Scientia media necessaria est tum ad diri-
genda Dei decreta prædefinientia, tum ad
conciliandam libertatem cum auxiliis ef-
ficacibus Divinæ Gratiæ. Magis supponitur à
Patribus quam probatur, quando illas agitant
quæstiones cur Deus præscius futuri Angelorū
peccati, illos tamen creavit? cur etiam Ada-
mum? cur Saülem in Regem elegerit? Quan-
do dicunt multa esse præscita, quæ tamen non
sunt prædefinita: Præscientiam non obesse li-
bertati; Deum effectibus liberis applicare cau-
fas defectibiles, scientiā visionis non esse cau-
sam rerum, & alia hujusmodi quæ scientiæ
mediæ necessitatem & antiquitatem maximè
commendant. Dari scientiam medium con-
vincitur ex multis scripturæ locis tum maximè
ex objurgatione facta Judæis Matt. II. *V& tibi
Corosain, &c.* Quæ foret iniquissima reprehen-
sio si pœnitentiam Tyriorum videret Deus in
decreto efficaciter prædeterminante, quod ta-
men non haberet respectu Judeorum. Ex quo
etiam illud efficitur, esse prorsus inutile hujus-
modi decretum quod singunt prædeterminan-
tes *Volo Tyries conuerti si audiant predicationem
Christi,* etiam quando non vult apud Tyrios
prædicari Evangelium. Quid est esse otiosum,
si hoc non est?

Scientia media si rem ipsam spectes quam significat antiquior est Molina & Suarez: si uocem attendas ab ijs initium & nomen habuit: si alios authores habuisset pauciores nostra fuisse impugnatores & forte omnium plausum habuisset. Scientiae mediae hostes insensissimi fuere Calviniani rigidi inter quos Tuissius, qui existimat profligata semel scientiam mediæ inconcussam fore Calvini de libertate sententiam. Ex Catholicis etiam acerrimos habuit adversarios. Quid contra illam non movit Bannes, quid non Alvares, & tota Prædeterminantius schola initio huius saeculi? Non satis erat Divinæ scientiæ ad Tribunal inquisitionis sepe diem dicere in Hispania; Romam etiam apud summos Pontifices Clementem VIII. & Paulum V. ut rea delata est. Sed quid tandem effectum ijs judicibus. Diu multumque & magna animorum contentione disputatum est à Doctoribus Ordinis sancti Dominici & Societatis Jesu: Post longum & acuratum causæ examen libera mansit & in columnis scientia media. De prædeterminatione quid futurum sit, si eam aliquando in tam sancti judicii fornacula ardere contingat incertum; dicite posteri: dum nos à diuturnis illis ingenij bellis conquiescimus.

Ortus
& Pro-
gressus
scientiæ
mediæ.

VII.

De
volun-
tate.
Dei.

Dari voluntatem in Deo facile est demon-
strare & convincitur ex ipsa intellectione
perfectissima Dei ad quam connaturaliter se-
quitur volitio quoque perfectissima; neque ve-
rò voluntas est in Deo per modum actus primi
realiter aut virtualiter distincti ab actuali voli-
tione. Omnia quæ sunt extra Deum amat Deus
propter seipsum tamquam propter finem ulti-
mum, non tamen propter hoc tollitur vera ra-
tio amicitiæ Deum inter & creaturam rationa-
lem. Seipsum necessariò amat Deus amore per-
fectissimo ratione distincto à gaudio, quo in
plena & perfecta sui possessione conquiescit.
Voluntas in Deo alia est signi, alia beneplaci-
ti: alia est absoluta, alia conditionata: alia est
antecedens, alia consequens: alia est efficax,
alia inefficax. Dantur in Deo actus prosecuti-
vi & aversativi. Deus est perfectissimè liber:
libertas Dei est ipsa volitio Dei necessaria
quatenus æquivalet volitionibus contingentibus
creaturarum, & potest ad diversa termina-
ri & non terminari. Nullus actus Divinus
potest esse moraliter malus aut indifferens sed
omnis debet esse honestus & quidem honestatè
æquali.

VII.

Tandem composita lis est an. 1606. & san-
ctum à Paulo V. speciali decreto 28. Judi-
Augusti ut doctrina Molinæ indemnis consiste- cium de
ret & utriusque familie sententia tutò & im- scientia
punè diceretur in scholis. Mitius hac in parte agi- media.
tum scientia media visum est plerisque ejus oso-
ribus hec palam jactantibus: hanc fuisse Censo-
rum mentem, ut scientia media proscriberetur,
hoc ipsum summorum Pontificum concilium, at-
que hunc animum. Quin etiam ex Diario Fran-
tisci de Pegna rotæ Romane Decani proferri exē-
plar meditata censuræ & per Hispaniam circū-
ferri: Acta Fr. Thomæ de Lemos hoc ipsum at-
testari, & alia hujusmodi quæ, nec pueri cre-
dent, & quæ propterea non refero. Verum Acta
declarat Innocentius X. edita constitutione die Pennæ.
23. Aprilis an. 1654. quid de ijs omnibus sentien-
dum sit, cum statuit nullam ijs omnino fidem
esse adhibendam, neque ab ullo in suę senten-
tię favorem allegari posse. Videat auctor cur-
sus Salmaticensis quam mereantur fidem ea qui-
bus tam facilem præbuit. Videat Vincentius Le-
nis quo fundamento de imaginario illo decre-
to dixerit. Promulgetur Bulla illa & debel-
latum est.

Lib. 2.
Ther.
c. 9.
sec. 2.

De
Præde-
stina-
tione,

de dono
persev.
c. 14.

DeuS habet generalem veram & sinceram de omniū salutē voluntatē ; in eo tamen specialem erga electos agnoscimus providentiam, quæ prædestinatio dicitur. Disputant Theologi an prædestinatio ad gloriam antecedat prævisionem absolutam meritorum, an vero consequatur. Tuta est utraque via : nos tutissimam sequimur quam primus aperuit Augustinus. Itaque dicimus , delectum prædestinatōrum factum fuisse prælucente scientiā mediā de meritis conditionatè prævisis , sed antecedenter ad merita absolute futura : sic tandem intelligitur gratuita illa electorum segregatio à massa perditionis , quæ est vocatio secundum propositum per speciale & eximum aliquid Dei misericordis beneficium. Prædestinationem sequitur bonorum operum prædefinitio , vocatio , Justificatio & alia omnia quæ sunt effectus prædestinationis. Non tantum moraliter aut physicè sed etiam metaphysicè certa est Dei prædestinatio ; est enim , juxta Augustinum , præparatio beneficiorum Dei quibus certissimè liberantur quicumque liberantur. Christus ipse ubi loquitur de prædestinationis eos esse dicit quos nemo potest rapere de manu patris.

Dari in Deo voluntatem fatentur Heretici,
qui etiam Dei cum hominibus justis & pra-
destinatis amicicitiam esse posse dicunt; sincera
vero illam de salute reproborum voluntatem con-
stanter negant Lutherani Calvinistæ Baiani,
&c. In cuius erroris subsidium in anibus cavilla-
tionibus veniunt ex Catholicis non pauci, quibus
est insanabilis nova semper sentiendi libido: nec
non illi qui contra fidem omnium saeculorum, vel
aliquo partii studio, vel non satis attendentes ad
huius cause præjudicium, negant aliquando extitisse
prædestinatōrum seu prædestinationarō hę-
resim. Cum certum sit hanc præcipue eorum hę-
resim fuisse quod dicerent neminem posse peri-
re Christi sanguine redemptum: atque ita nec
Christum mortuum esse pro ipsis qui pereunt nec
Deum velle sincerè reproborum salutem. Non
paucos tamen hodie reperias Doctores Theolo-
gos in eam sententiam nescio quam tempestate de-
latos, ut præsidentius afferant, non alios extitisse
prædestinationarios quam Augustinum & alios or-
thodoxos eo nomine invia à semipelagianorum
denunciatos: rem paucis expedio. Accipe antiqui-
tatis fidem & omnem procul secta invidiam re-
move.

De He-
resi præ
destina-
tiano.
rum.

De Re-
proba-
ne.

EPROBATIO alia est positiva, alia negativa: positiva est decretum efficax privandi gloria æterna & puniendi pœna æterna ; negativa verò est omissio prædestinationis & permisso peccati finalis. Deus neminem reprobat positivè ante prævisa demerita absolute futura nec dirigitur à scientia media demeritorū; Reprobat tamen negativè ante prævisum peccatum finale. Decretum horribile Calvini circa reprobos ante omne demeritum, & huic affine præviso solo peccato originali ut ineluctabilem fatorum vim damnamus. Decretum prædeterminans ad entitatem peccati finalis à Banne excogitatum rejicimus : jamque à multis annis quærimus ecqua tandem in re (seclusis definitionibus Ecclesæ) istud ab illo differat? Utrumque est independens à libertate : utrumque antecedit operationem , cum neutro potest conjungi perseverantia finalis. Quantò magis Dei clementiam & benignitatem commendat qui dicit cum Concilio Valentino III. *In electione saluandorum misericordiam præcedere meritum bonum : in damnatione autem periturorum , meritum malum præcedere justum judicium Dei :* Quâ vero ratione id fiat sequentibus articulis declarabimus.

HÆRESIS Prædestinatianorum
nata est saeculo V. ut testatur
Tiro Prosper in Chronico: In- Initia
staurata est saeculo IX. à Go- Præde-
thescalco Monacho, ut ait Stinati.
Hincmarus Rhemensis: recocla anæ Hæ
deinde à Vuiclofe, teste Thoma Vualdensi: ac resis.
demum per Lutherum, Calvinum, Ioannem Vs-
serium, Bajanos & Vincentium Lenem ad hanc
usq; etatem propagata, quæ omnia sic demonstro.

Primo quidem tempore Augustini fuisse ali-
quos Monachos Adrumentinos quorum error fue-
rit neminem esse corripiendum quod præcepta
Dei non faciat, non omnibus dari necessaria
gratiae auxilia, non dari liberum arbitrium col-
ligimus ex lib. 2. retract. c. 66. 67. & ex Epist.
ad Valentimum 46. 47. & ad Sextum 105. Ac
licet non statim in apertam hæresim eruperit il-
lorum dogma, certè ab ijs initijs serpere visa est
prædestinatiorum hæresis: nam & illos refellit
Augustinus, nec obscurè damnantur in Synodo
Arausicana 2. Can. 25. Quare sic evidenter con-
cludo. Tempore Augustini fuit aliquorum error
gratiam tollere libertatem & omnem locum re-
prehensionis: certè non fuit Augustini, qui ut er-
rorem illum auferat duas Epistolas scribit ad Va-
lentinum & duos libros, unum de Grat. & lib.
arb. alterum de Corr. & grat. ergo fuit error
prædestinatianorum.

De Lu-
cido
Præde-
stina-
tiano.

REprobationem sequitur permissio peccati & impenitentiae finalis : Prædestinationem sequitur prædefinitio meritorum , quæ est decretum liberum & amicabile voluntatis divinæ , quo vult bonam operationem per illa auxilia gratiæ potius quam per alia , quia prævidit per scientiam medium ea esse conjuncta cum bona operatione , & connecta cum perseverantia finali , nequaquam datum illa nisi præluceret talis scientia ; nec tamen. Per hoc minuitur libertatis indifferentias quorū id tandem? Paucis rem conficio. 1. Prædefinitio huiusmodi , quamvis connecta cum bona operatione , non pertinet ad potentiam illius nec requiritur ad actum primum. 2. Per illam dumtaxat applicantur media indifferentia , quæ sunt tamen prævisa habitura effectum : hoc solum vult prædefinitio existere potentiam libera- ram in ijs circumstantijs in quibus prævisa est conjungenda cum effectu. 3. Prædefinitio ad amorem potest impediri à voluntate in actu primo completa , ponendo negationem amoris. Profer talia , si potes , de decreto prædeterminate Banneiano aut Alvaristico.

II.

ECCE autem post mortem Augustini novam in Ecclesia procellam occasione prædestinatianæ hærefis excitatam circa an. 475. De Prædestinatianæ hærefis excitatione. Lucidus presbyter accusatur à Fausto Reiensi in Concilio Arelatensi 30 Episcoporum, & damnatur prædestinatiana hæresis, nec non in Concilio Lugdunensi iis temporibus celebrato. Suspectæ, inquis, fidei est in hac parte Faustus. Verum, quidquid sit de Fausto quis in Ecclesia Rejensi contetur ut Sanctus, attende ad capita quæ sequuntur. 1. Non potuit unus Faustus toti Galliæ imponere, dicendo celebrari Concilium Arelate ubi damnati sint errores Lucidi Prædestinationis nisi hæc omnia extiterint. 2. nec potuit (si tota hæc questio fabula est) scribere his verbis ad Leonium Arelatensem : Quod pro sollicitudine pastorali, beate Papa Leonti in condemnando prædestinationis errore Concilium summorum Antistitum congregastis, &c. 3. Esto aliqua sint quæ sapiunt Pelagianismū in duobus libris quos scripsit Faustus de libero arbitrio, quid tum inde an eos approbavit Concilium? absit! 4. Ejus Epistola ad Leontium, tum libellus Lucidi ad eundem Leontium quid habent à sensu Ecclesiæ alienum.

In I. parrem.

III.

De Go-
thescal-
co.

Deus ita est unus ut sit in Personis trinus & hoc est mysterium Trinitatis. Quod quamvis non sit contrarium rationi, non potest tamen demonstrari ratione naturali ut constat ex scriptura & probat D. Tho. i. p. q. 22, a. 1. In quo emendes Juniores Theologos nondum à Philosophia Cartesiana ablaestatos qui sententiā tuentur oppositam: adeò nihil est ex novæ & jam proscriptæ Philosophiæ delirijs sanctissima Theologorū dicta convellere. Personalitates Divinæ distinguuntur à natura distinctione virtuali in ordine ad prædicata contradictionia intrinseca: nempe cōmunicatur natura filio, non cōmunicatur Paternitas: unitur verbum naturæ humanæ, non unitur immediatè natura Divina. Dantur duæ processiones in Divinis, nec plures nec pauciores, processio filij per intellectū, processio Spiritus sancti per voluntatē. Intellectio & volitio non sunt principiū quod Divinarū processionum, sunt tamen principiū quo proximū & immediatū. Productiones Activæ distinguuntur realiter à passivis; produc̄tio enim activa Filij est Paternitas non autem intellectio. Quatuor sunt in Deo Relationes quarum tres sunt tealiter inter se distinctæ.

III.

PRedestinatianam Hæresim renovavit Go-
thescalcus propterea damnatus in Synodo
Moguntina & Carisiacensi. Verum non pro-
bavit Carisiacense judicium Ecclesia Lugdunensis
cuius nomine scripsit Remigius adversus Epistolas
Hincmari: at eo etiam nomine scripsit Florus con-
tra Ioannem Scotum: pro Gothescalco aduersus
Hincmarum scripsit Rathramnus Corbeienis Mo-
nachus. Insuper in Concilio Valentino Carisia-
ensis Synodi decretis contraria sunt constituta
an. 853. confirmata in Lingonensi. Quanta ani-
morū dissensio! unde igitur veritatem eruamus.
Non credis Hincmaro, at credis Rhemigio Lug-
dunensi. is tamen testatur miterabilem illum
Monachum negasse liberum arbitrium. Verum
est omnium aliorum sit incerta fides unica suffi-
ciat Amoloni Arch. Lugdunensis Epistola à Sir-
mondo edita; sic ille ad Gothescalcum. Displi-
cket nobis quod afferis neminem posse perire
Christi sanguine redemptum... displicet nobis
quod omnes... sanguine Christi redemptos ne-
gas... displicet nobis quia tam dure.. de Divina
prædestinatione sentis ut ad sinistram ponendi
ita sint ad interitum prædestinati.. ut eorum
nullus possit salvus esse.

De Tri-
nitate.

In I. partem.

**De per-
sonis
Trinit.**

Pater æternus est innascibilis: Filius procedit à Patre per cognitionem attributorum, personarum & rerum omnium cognoscibilium, necessitarum & contingentium ratio est quia omnia illa cognoscit Pater sine imperfectione: Processio Filij est verè & propriè generatio non autem processio Spiritus sancti. Hujus discriminis causam male affigunt qui dicunt Filium accipere naturam fœcundam, nam eadem est formaliter natura Spiritus sancti ac Filij, neque illa fœcunditas ulterior requiritur ad denominationem geniti. Melius dicitur cum aliis Filium generari quia cum procedat per intellectiōnem, procedit in similitudinem naturæ formaliter vi processiōnis, non autem Spiritus sanctus qui existit per volitionem. Verbum non dicitur imago artificialis Patris sed intentionalis; non quidem ratione essentiæ sed ratione relationē: ratione utriusque est imago naturalis patris non autem Spiritus sancti aut creaturarum. Quinque sunt notiones seu proprietates per quas Personæ Divinæ distinguntur, nempe relationes quatuor & innascibilitas quā specialiter innotescit Pater Filius & Spiritus sanctus propriè dicuntur mitti. Datur circuminsessio Personarum vi cuius una est in alia.

Nunc illam animorum diversa, ut videatur, sed Catholicè loquentiū diffensionem conciliemus 1. ab utraque parte contentibus persuasissimū erat Deum velle omnes excepto nemine; salvos facere: in potestate cuiusvis hominis esse ut salvetur. De Carisiacensis non est dubium. De Lugdunensibus etiam non herebis, si legas Flori sermonem de prædestinatione quem operi suo præfixit Hincmarus, aut aliud opus contra Scotum. 2. Utriusque Concilij Decreta in speciem sunt opposita, revera tamen consentiunt. 3. Non semper in ijsdem sententijs afferendis constans fuit Gothescalcus, ut solemne est Hæreticis, sic Catholicorum arma dividebat, vires frangebat. Dicam igitur quod sentio: plus fuit a mulationis inter duas Ecclesiās quam iusti belli: de modo loquendi potius quam de re pugnatum est: an reprobi sint prædestinati ad damnationem, an vero potius damnatio ipsis sit destinata quæ eodem devolvuntur. Hoc maximè certum, Gothescalcum suisse Hæreticum. Quod si ita est, difficile est assignare quæ fuerit præcipua illius heres si ea non est prædestinatiana. Nihil habent quatuor capitula Carisiaca dignum censurâ Valentinae Synodi.

Conciliantur
Valentina &
Calen-
censis
Synodi

Eccl.
Lugdu.
tom. 3.
bibl.
PP.

292.

D E A N G E L I S.

In I. secundæ

I.

De existentia
& natura An-
gelorum.

Post Deum existere Angelos certum est, & penè experimur ipsorum præsenti numine. Eorū existentia probatur contra Sadduceoscre. détes neq; animā neq; Angelum esse spiritum ex innumeris locis veteris testamenti & præcipue ex quinque libris Mosis quos illi admittebant; duo Angeli Sodomam evertunt, Lotum liberant. Angelus Domini alloquitur Agarem, &c. Adversus omnes negantes cexistentiam Angelorum et si omnia fileant argumenta, loquuntur Arreptitij, & Energumeni; Magi, Incantatores, &c. Angeli sunt substantiæ Intellectuales, homine nobiliores, Incorporeæ, natura sua immortales, &c. Nec dubitari potest ab homine Catholico post definitionem Concilij Lateranensis sub Innocentio III. C. Firmiter. Sunt igitur spirituales Angeli expertes omnis compositionis Physicæ. Quin etiam ingens eorum est numerus, in Hierarchias & choros distributus, per varias species divisus ad pulchritudinem universi. Horum nomina ordines & officia enumerat post s. Dionysium Gregorius Magnus homil. 34. Cyrillus Hieros. insigni loco cath. 11. An sint conditi ante omnes alias creaturas, an post materiam corporream incertum est.

Mysterium Trinitatis impugnarunt post Platonem Nicolaus, Apelles, Valentinus, Sabellius. Paulus Samosatenus, &c. Sed infissimè omnium Arius ex lybia oriundus. Hic Meletiani primum dogmatis particeps à Petro Alexandrino semel & iterum communione privatus tandem in apertam erupit hæresim & palam asseruit Filium Dei esse creaturam, de non extantibus factum, non natura, sed participatione Deum, &c. Damnatus primum ab Alexander in Concilio centum Epi, coporū, verum utriusque Eusebii synodis in integrum restitutus est: eo patrocinio audacior factus incredibile est quanta celeritate quanta strage orientem pervaserit. Dæmonium illud meridianum, sic Arium vocat Hieronimus. Damnata est Ariana heres in Concilio generali Niceæ congregato. Adfuit vocatus Arius in hoc cœtu Angelorum, ut Satan inter filios Dei, adversus quem stetit alter Michaël, magnus scilicet Athanasius tunc Ecclesiæ Alexandrine Diaconus: ac tandem asserta est Divinitas Dei Verbo: Filius Dei ab omnibus paucis exceptis Arianis, dictus opus est, hoc est eiusdem cum Patre substantia. Hæc vox, consubstantialis, fuit deinceps Orthodoxorum Tessera, de qua tamquam de totare Catholica, diu disputatum est.

Hæresis
Arij.

Damna
tur in
Conc.
Nicen.

In I. partem.

II.

De cog- **A**ngelus non est species rerum quæ natura-
nitione perfectio tribuenda est Angelo ex qua sequere-
Angel. liter cognosci possunt, neque enim tanta
objecta tum materialia tum spiritualia:
non habet autem rerum omnium species inge-
nitas ab initio creationis. Futura omnia neces-
faria cognoscit Angelus in causis determinatis
ad illorum productionem, contingentia verò
ex prudenti tantum conjecturâ, prout vel ra-
riùs vel frequentiùs eveniunt; sed nulla futura
cognoscit in seipsis, juxta illud Isaiae c. 41. *An-*
nuntiate quæ ventura sunt & sciemus quia Dei
estis vos. Angelus comprehendit se & alios in-
ferioris ordinis; Nam quis neget Angelum
per suam cognitionem posse adæquare cognol-
cibilitatem illorum; Actus autem liberos vo-
luntatis & secreta cordium cognoscere illi soli
convenit qui dicit, Ego Dominus scrutans cor
pravum. Voluntas Angeli libera est & non im-
mobilis in electione semel posita; quamquam
difficile est à proposito dimoveri, quia non
occurrunt nova motiva quibus facile de sen-
tentia jam suscepta dimoveatur.

II.

FIdem Nicenam & Canonicam Arii damnationem infringere aut eludere conati sunt Ariani, per varias artes & conciliabula votum consubstantialis declinantes Tyri, Antiochiae, Constantinopoli, Sirmii, Arimini, &c coièrent. Sardicensis Concilii fidem pene elevarunt, altero ab ipsis celebrato Philippoli in Thracia, & que pariter Sardensi dicto: intra annos virginis quatuordecim fidei formulas ediderunt, nunc filium Patri similem in substantia, sed non eundem afferentes: mox vero, non in substantia sed per omnia similem statuentes. Ex quibus tam variis errorum radicibus quamquam ex uno Arianismi trunko varii illi eretti sunt rami Semiarianorum, Anomœorū, Aëtianorū, Eudoxianorū, Eunomianorū, &c nec umquam satis amputati nec bene elisi. Illas omnes Hæreses in Polonia renovarunt seculo præterito Ioannes Crellius & Michael Servetus Genevæ viuis vñstulatus. Macedonius & alii ex Arianorum reliquiis odium quod erga Dei Filium ab Ario hauserant in spiritum S. deriuarunt, ac propterea dicti sunt Pneumatomachi. Damnati sunt illi in Concilio Constantinopolitano, Oecumenico secundo 150. Episcoporum, in cuius symbolo addita est vox Filioque, incertum quando,

Hæresis
maced.

In I. partem.

III.

*De Lo-
cutione
Angel.*

*De lo-
co &
motu
Angel.*

*De me-
rito &
pœna
Angel.*

Colloquuntur inter se Angeli per directiones conceptuum unius ad alium, quibus positis producuntur à Deo species illarum rerumquas intendunt manifestre; nam quid habeat repugnans ille loquendi modus, quid non conveniens naturæ Angelicæ? Non sunt ubique Angeli, occupant enim certum & definitum spatium non tamen commensurantur spatio aut in eo sunt per operationem transeuntem sicut corpora per diversas substancialiæ suæ partes; possunt oecupare modo majus modo minus spatium; gratis enim denegatur illis potentia coarctandi se & movendi localiter, aut imprimendi impetum in res corporeas, assumendi corpora & assumptionem agitandi; non quidem vivificando sed assistendo. Angeli omnes meruerunt de congruo gratiam sanctificantem quam habuerunt in primo instanti seu creationis, Boni Angeli meruerunt de condigno augmentum illius: ex eorum numero unum esse cuiuslibet hominis custodiæ deputatum de fide est. Mali Angeli peccarunt peccato superbiæ non quo ambirent ipsam Dei naturam sed honores Deo ab hominibus debitos, quod etiam deinde à gentibus, propositis Idolis obtinuerunt. Probabile est ijs datum esse pœnitentiæ locum; puniri autem & torqueri ab igne Tartareo certissimum.

III.

Ex antiquioribus Patribus non pauci An. An Angelos corporeos esse voluerunt : Ex Gracis geli quidem Iustinus , Cyrillus Alex. & alij. sint Ex Latinis vero Tertullianus tam animas quam corpor. Angelos corporeos esse credidit. ipse etiam Augustinus in ps. 57. & alijs in locis corpus habere Angelos non obscurè indicat. Scio explicari à non-nullis & nomine corporei intelligi , quod definito loco continetur ; sed quid hoc est nisi clarissimis rebus tenebras obducere. Per facilis hæc est cum & per expedita defensio ; opposita sentiunt Sancti Tryph. PP. de constitutione Angeli, ita est : at nondum Cyril. satis manifestum erat in Ecclesia an essent corpor. rei an incorporei.

In Concilio generali septimo Nyæ celebrato lectus est dialogus Ioannis Thessalonicensis in quo Angeli dicuntur habere corpora subtilia, aerea & ignea. Ea de re torquentur aliqui Theologi sed sine causa. Non omnia quæ in Conciliis leguntur rata habentur aut ut canonica: an non ipsi etiam leguntur Hæreticorum libri ? Ostendit Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus hoc unum sequi ex dicto dialogo Angelos oportere pingi quoniam circumscripti sunt & humana specie apparuerunt. Sancta Synodus dixit : etiam Dominc. ita PP. aduersus Iconoclastas.

Justin.
in Dial.
cum
Tryph.
Cyrill.
Alex.
p. 787.

Cæsar.
dial. I.
interr.
48. Ter
tull. lib.
de car-
ne Chri-
sti c. 16.

DE BEATITUDINE.

Dena-
tura
Beatit.

In I. secundæ.   I.

Solus Deus est Beatitudo objectiva hominis: formalis verò, cùm sit aliqua hominis & perfectio & operatio vitalis, non est constituenda in intellectione increata intellectui Beatorum unita, nec in aliquo Dei illapsu in substantiam creatam; sed in clara & intuitiva Dei visione. Amor, gaudium, fruitio & alij similes impetus voluntatis essentiam Beatitudinis magis supponunt quam constituunt. Operationes voluntatis non sunt nobiliores operationibus intellectus: et si qua est in illis excellētia & prærogativa libertatis, ea tota fundatur in cognitione indifferenti: voluntas merito & indifferentiā præstat in genere moris; sed præstat intellectus in genere Physico, independentiā & universitate objecti. Non datur in homine appetitus innatus videndi Deum, cum hoc non sit ipsi connaturaliter debitum; potest tamen dari appetitus elicitus, etiam sine revelatione excitatus à cognitione naturali causæ primæ. Ens supernaturale quoad substantiam est illud quod superat virtutem omnem & exigentiam causæ creatæ: talis est clara Dei visio; ac proinde repugnat creature cui sit connaturale videre Deum: multò magis implicat oculum corporeum posse elevari ad videndum Deum.

IV.

DE tempore creationis Angelorum nihil certi statui potest ex sacris literis: do ea magnum silentium in libris Mosis, inquit Chrysost. Non dicit in principio fecit Deus Angelos. Ea de re duxerunt sententiae apud antiquos, quorum aliqui Angelos ante cœlum, totumque hunc mundum aspectabilem conditos esse volunt, alij post cœlum, & in ipso cœlo creatos esse contendunt. Augustinus primo mundi difactos angelos putat & lucis nomine comprehendi, in alijs locis rem dubiam relinquit.

In Concilio Lateranensi sub Innocentio III. definitum quidem est Deum simul ab initio temporis utramque de nihilo condidisse creaturam Angelicam & mundanam; at hoc dictum est contra errorem Originis afferentis Deum ex primaria intentione non condidisse res corporreas sed tantum per accidens, nempe ut animas jam peccati reas in pœnam, corpore velut ergastulo vindictas detineret. Vox simul pro voce equaliter assumitur.

Vetus illa de Angelorum propagatione opinio in qua etiam fuisse videtur Gregor. Nyssen. jam antiquata est. Hodie apud omnes Catholicos certum est quod ait Theodoreus quot millia Angelorum Deus ab initio procreanda constituit totidem ab initio produxit.

De
creat.
Angel.

Hom. 2.
in Gen.

Conta
Faustū
lib. 22.
c. 10.
lib. II.
de civ.
c. 32.

lib. de
homin.
opifc.
c. 17.
Ser. 3.
contra
Græc.

De
Princ.
visionis
Beatif.

In I.secundæ

II.

Visio Beata non sit efficienter à solo Deo cum sit actus vitalis nec à solo lumine gloriæ sed ab ipso etiam intellectu , qui est causa materialis adæquata illius. Lumé gloriæ est aliquid distinctum à Deo & à visione Dei: & ut colligimus ex Concilio Viennensi , est qualitas permanens supernaturalis intellectui beato superaddita eum complens & cum eo efficiens visionem. Possibilem esse speciem impressam Dei negant qui Thomistæ dicuntur ; De ob- affirmant vero qui dicuntur Scotistæ & revera jecto sunt : magis placet istorum sententia. Illam visionis speciem Deus produceret liberè si de facto da- Dei. retur : illius munus esset supplere defectum objecti nolentis per se solum influere objectivè in visionem : Beati omnes vident Deum secundum essentiam , & Personalitates & secundum attributa omnia sub ratione aliqua communi ; potest tamen videri essentia non visis attributis ; quid enim vetat unum tantum attributum cognosci per species proprias : vident insuper Beati ea quæ crediderunt, habent species rerum quæ existunt, possibilia etiam multa cognoscunt in particulari , omnia vero sub ratione communi : actus denique liberos quorum notitia statui beatifico conveniens est. Nulla Dei vi-
sio creata est comprehensiva.

V.

VNICUIQUE HOMINUM TUTELAREM APPPOSITUM
esse Angelum semper ab omnibus existimatū
est, singulis etiam civitatibus ac locis præesse.
Sanctum aliquem genium. Magna inquit Hiero-
nymus dignitas animarum ut unaquæque ha-
beat ab ortu Nativitatis in custodiam sui An-
gelum delegatum: sic ille in illa verba Evangelistæ,
Angeli eorum semper vident faciem Pa-
tris mei. Insuper non paucis placuit, singulis
hominum contra stare malum Angelum; qua de-
re celebris est Gregorij Nyss. locus ubi dicit id se
ex majorum traditione ascepisse. Non reprehen-
dit Cassianum prosper de duobus homini adstan-
tibus Angelis, sed quod dixerit hominem in me-
diopositum sibi & propria discretioni relinqui.
Existimavit Origenes singulis vitijs singulos Dæ-
mones præsidere, at constat unum eundem Dæ-
monem multorum esse vitiorum incentorem.

Non esse sempiternas Dæmonum & damnato-
rum pœnas, sed aliquando finem habituras af-
seruit idem Origenes ex Platoniorum schola, &
post illum etiam ex Patribus aliqui videntur
isto & alijs erroribus Origenis afflati. Illam de
Dæmonum salute sententiam damnatam esse in
V. Synodo refert Nicephorus: Nos illam inter eos
errores reponimus quos Augustinus vocat mag-
norum deliramenta virorum.

De cu-
stodia
Angel.Matt.
18.Lib. de
vita
Mosis.De
pœna
Angel.Lib. 17.
c. 27.
& 28.

In I. secundæ.

III.

De pro
priet.
visionis
Beatif.

Non omnes Beati habent visionem Dei æqualem in perfectione: *In domo Patris mansiones multæ sunt!* Certum est dari gloriam in præmium meritorum. Igitur si merita sunt inæqualia, eadem erit proportio visionum: Causa illius inæqualitatis petitur effectivè ab inæqualitate sola luminis gloriæ, non ab inæqualitate intellectuum in quibus est eadem impotentia naturalis videndi Deum. Visio Beatifica, ut sit ab omni anxietate libera, debet esse perpetua, & de sua perpetuitate secura, non tamen necesse est ut eadem sit in seipsam reflexa, quamquam non appareat repugnantia in eo quod eadem visio se & alias representet disjunctivè futuras, hanc vel aliam prima abeunte & perpetuo fluente. Nullum hinc præjudicium contra dominium Dei, cum nulla sit visio æterna aut indestructibilis. Insuper si actus supernaturalis potest esse falsus: nil prohibet eamdem visionem indivisibilem esse reflexam supra seipsam. Præter beatitudinē animæ sua erit corpori beatitudo. Dotes corporis beatæ sunt claritas, impassibilitas, agilitas, subtilitas quæ ipso nomine satis intelliguntur. Dantur etiam Aureolæ seu signa quædam gloriosum in corpore tum in anima Martyrum, Dotorum, Virginum, &c.

De bea
titud.
corpor.

Præter supernaturalem illam Felicitatem admittenda est Beatitudo naturalis non De bea quæ de facto extiterit aut extitura sit, sed titud. quæ potuerit existere. Hanc primus videtur im- natur. pugnasse Lutherus : post illum Calvinus : Deinde Bajani & Novatores, quos neque Pontificia Diplomata, nec totius Ecclesiae consensus potuerunt ab ea sententia dimovere. Constitutiones Pij V. Gregorij XIII. & Urbani VIII. primo tamquam subrepticias accusare, aliquando etiam tamquam Augustino contrarias damnare; ac demum per pueriles cavillos & interpunctionum defectus eludere conati sunt. Hunc errorēm & c. 41. alios bene multos retractavit Michaël Bajus Doctor Lovaniensis vir in christiana humilitate fundatus. Sed qui doctrinæ ultio multis scandalo fuerat non profuit omnibus humilitatis exemplo. Post illum multi Doctores Lovanenses contra prohibiciones Ecclesiae, contra religionem juramenti, damnatas propositiones & toties confixas revocarunt. Bullam Urbani excepit Facultas Parisiensis ut refert Dominus Isidorius Habert ac decreto cavit nè villa ex prædictis sententijs, doceretur. Sic ille sub finem libri cuius titulus est Defensio Fidei Ecclesiae.

Hier.
c. 16.

DE ACTIBUS HUMANIS.

In I. secundæ.   IV.

De vo-
lunt.

HUmani Actus sunt Voluntarij, Liberi & Honesti: Voluntarium est id quod fit ab intrinseco cum cognitione finis; Involuntarium quod fit contra voluntatem aliquam efficacem conditionatam: Violentem quod provenit ab extrinseco, resistente passo. Actus non definit esse voluntarius simpliciter etiam si fiat ex metu aut ex concupiscentia. Certum est aliquos contractus metu initos etiam irritos esse, at non defectu cognitionis requisitæ ad ratiouem voluntarij, sed ex lege aliquid ultra postulante ad eorum valorem. Concupiscentia vehemens impedit aliquando cognitionem mali, sed non boni amati, hinc est quod voluntariè amatur.

Ignorantia alia est juris, alia est facti; alia est juris positivi alia est juris naturalis: alia vincibilis alia invincibilis: alia antecedens alia consequens. Omnis ignorantia invincibili excusat à peccato quia voluntarium tollit; non enim id volo, quod ignoro! Ergo inquis quodcūq; poena peccati est excusat à peccato? Ita est, si tollit rationem voluntarij. Ignorantia vincibilis non excusat à peccato. Falsum est numquam contingere ignorantiam invincibilem juris naturalis.

II.

IN Concilio generali Viennensi sub Clemente V. celebrato declarata est necessitas luminis gloriæ ad videndum Deum , cuius nulla extrabat apud antiquos expressa mentio. In ea synodo damnata est ista propositio Anima non indiget Lumine gloriæ ipsam elevate ad videndum Deum & eò beatè fruendum. Fuit ille error Beguardorum & Beguinarum.

Datur
lumen
gloriæ.

Ante illos Anomai naturaliter Deum sciri & videri dixerant duce Aëtio de quo scribit Epiphanius : Ita audacissimus iste dicebat tam Deum novi quam meipsum : imò non tam novi me ipsum quam Deum. Horum erat duplex insania , prima quod dicerent habere se Dei notitiam multo præstantiorem quam quæ per fidem Hæres. habetur : altera quod tam perfectam esse eam cognitionem affererent ut esset quædam attractatio & comprehensio Dei.

De
com-
prehen-
sione
Dei.

Oppositam huic ex parte sententiam sed non minus erroneam docuere Græculi anthore Gregor. Palam. Gregorio Palama Monacho , deinde Thessaloniciæ Episcopo , à quo prodiere Palamitæ : Dicebant illi esse in Deo lumen aliquod increatum & Deo coæternum , distinctum tamen à Deo , quod Lib. I. c. 39° Apostoli vidissent in Thabcre , & alias hujusmodi fabulas quas etiam approbat Cantacuzenus.

In I. secundæ.

V.¹**De Li-**
bero.

LIbertas alia est à peccato , alia est à misericordia , alia necessitate , alia à coactione : alia est libertas patriæ , alia est libertas viæ. Libertas à necessitate consistit in indifferentia ad duo , & tunc existit quando voluntas instructa omnibus reqnisisit ad agendum potest agere & non agere pro arbitrio seu ex speciali dominio quod habet in suos actus. Hæc est libertas quæ requiritur ad meritum & demeritum. Quare non sufficit flexibilitas voluntatis ad bonum & ad malum.

Cartes. Veram libertatis Ideam non habet qui in eositam esse dicit , *quod ad amandum aut fugiem dum objectum propositum nulla nos externa cogi sentimus*. Aliud est liberè agere , aliud sponte & sine coactione , istud non sufficit ad libertatem meriti & demeriti.

Libertati indifferentiæ opponitur omne impedimentum operationis positum independenter ab ipsa libertate. Hinc statue quid sentias de prædeterminatione Physica ad amorem , quæ est impedimentum odij à Deo solo positum , quod nec possis dividere ab amore nec componere cum odio. Quid facias applicatus ad ignem , si nec possis applicationem illam separare à combustionē , nec componere negationem combustionis cum tali applicatione.

III.

AQualitatem glorie justis omnibus proposuit esse afferuit Jovinianus Hæreticus, quem arguit Hieronymus, ausum dicere inter Joannem, & ultimum poenitentem non esse distantiam: Majorem & qualitatem Beatiitudinis videtur induxisse Origenes statuens, ut jam dixi; Dæmones & damnatos omnes, post aliquam expiationem, communè cum sanctis mercede donandos, & solis instar omnes illuminandos.

Non omittenda est illa Chiliasmorum seu Millennium fabula cui etiam adhæsit Irenæus. eamque se à Papia didicisse testatur. Hunc errorum explicat Hieronymus cum de Papia sic loquitur: Hic dicitur mille annorum Iudicium edidisse Σευρεπωτην, quem secuti sunt Irenæus & Apollinarius, & ceteri qui post resurrectionem aiunt in carne, cum sanctis Domini regnaturum. Tertullianus quoque in libro de spe fidelium, Victorinus Pictavensis & Lactantius hac opinione ducuntur. Cujus dogmatis confessorium erat, justorum animas non statim post mortem Dei Felicitate frui, sed ad tempus resurrectionis certis locis detineri. Circa quod dubiam fuisse ipsius Augustini mentem aliqui colligunt ex lib. 12. de civit. c. 35. & ex Tract. in ps. 36.

De
æquat.
gloriæ.
l. 2.
contra
Jovin.
Hom. I
in matt.

De
Millen.
Iren. l.
5. c. 33.

Hiero.
de scri.
torib.
Eccles.
c. 28.

In I. secundæ.   I.

De
honest.

Honestas est Bonitas actuum Humanorum, inhonestas est malitia illorum, quæ duplex est, formalis scilicet & objectiva; sunt enim aliqua objecta in se mala independenter à nostris actibus. Quærunt Theologi in quo consistat bonitas illa objectiva quæ est ultima ratio cur aliqui actus sint boni. Intactam relinquunt difficultatem qui illam constituunt vel in conformitate cum lege, vel in præponderantia boni, vel in majori accessu ad finem; nam illud restat quærendum cur aliqui actus sint hujusmodi ut sint magis conformes legi &c. Aptius rem totam resolves, si dicas, bonitatem objectivam consistere in convenientia aliqua cum natura rationali ut rationalis est, malitiam vero in disconvenientia: Perfectio illa objecti quæ fundat dignitatem ad amorem naturæ rationalis ut distinctæ à brutis est bonitas objectiva. Bonitas formalis consistit in conformitate actus liberi cum recta ratione, malitia vero in disformitate; in quo enim melius utramque constituas prorsus occurrat nihil. Hinc facile intelligas quomodo interdum actus formaliter boni per ignorantiam prosequantur res obtine malas.

I.

A Primis Theologie nascentis initijis constantissima hæc fuerat Theologorum sententia, quod fit ex ignorantia invincibili excusari à peccato. Donec placuit Luther, Doctribus Orthodoxis diem dicere quasi de penitus eversa scriptura dicendo, ignorantiam invincibilem peccatum prorsus tollere: Tanta inquit est cæcitas in Papæ scholis & Ecclesijs. Post Lutherum idem docuit Calvinus ac post Calvinum Jansenius qui fusè utriusque doctrinam per integra sex capita confirmat de Ignorantia juris naturalis. Nempe ijs erat molliendus aditus ad ferreum illud dogma, Homo in ea re peccat quam cavere non potest, aut etiam ad illud non absimile: Aliqua Dei mandata sunt impossibilia. Hic maxime, ut alibi solent, auctoritatem Augustini obtrudunt Hæretici: sed quā nihil efficiunt. Ignorantia pœna peccati est, fateor: eatenus, inquis, est inexcusabilis: neque illud nego. At quod ex ea sequitur non est peccatum. Sit licet illa per meam culpam contraria, nunc certe ineluctabilis est: ipse si mibi compedes injecerim, compedes sunt, nec à me aut solvi, aut auferri possunt.

De Ignorantia invincibili.

Luther.
in c. 12.

Gen.

Edit.

Vul-

temb.

1660.

fol. 153

Jans.

lib. 2.

de stat.

natura

Japsæ.

44   *Theologia Scholastica.*

In I.partem.

II.

Qu i
actus
sunt
boni ,
qui
mali.

Actus non est mortaliter malus nisi præcognoscatur malitia gravis in objecto amato, quia nihil præsumitur volitum, si non sit præcognitum. Dantur actus indifferentes etiam in individuo 1. indeliberati vel ex defectu libertatis vel ex errore & ignorantia. 2. Et jam deliberati qui nec sunt laude nec vituperio digni. Actus interni aut externi immediate imperati à voluntate non sunt formaliter boni aut mali quia non sunt liberi : denominantur boni , aut mali ab internis liberè imperantibus. Aliquando tamen actus bonus potest remotè imperati ab actu malo: non è contrà malus à bono ; nam si obtum malum est, refundit malitiam in actum à quo amatitur ; sic posset aliquis ex affectu vanæ gloriæ venialiter malo imperare poenitentiam bonam & justificantem; non posset tamen ex honesto motivo imperare mendacium etiam levissimum. Circumstantiae augent bonitatem & malitiam actus: aliquæ sunt quæ mutant speciem malitiae , aliæ vero solùm aggravant. Non augetur malitia actus ex circumstantijs nisi illæ sint animo prævisæ. Bonitas , malitia , libertas & necessitas non sunt prædicata essentialia actui: actus liber potest idem physicè immutatus, fieri necessarius.

Libertatem à necessitate negarunt primo Sto-
lici teste Augustino , tum etiam omnes fati
assertores, Astrologi, Chaldae, Genetbliaci, &c. Deinde inter Christianos Adrumetini Monachi
duce Floro , ac post illos predestinatiani omnes.
Verum maximè apertis odijs adversus liberum
Arbitrium post Vviclefum pugnarunt superioris
seculi Hæretici , Lutherus , Calvinus & alij
tum Hæretici , tum Hæreticorum fæderati, qui
solam in nobis esse dicunt libertatem à coactio-
ne : atque hoc arguunt 1. ex gratia medicinali , Lib. 5.
que , ut aiunt , infert necessitatem agendi . 2. ex de ci-
concupiscentia quæ , si Hæreticis credimus , ne-
cessitat' quando deest gratia efficax . 3. Ex liber- 9. & 10.
tate Christi Beatorum ac Dæmonum , in quibus
esse volunt solam libertatem à coactione . 4. Ex
authoritate Augustini ; namque ex eo sunt ho-
minum genere qui nil nisi Augustinum crepant :
ad hujus oraculum , sceleris convicti , male con-
fugunt .

Tu interim illud observa antiquiores illos
Hæreticos extinctæ libertatis nomine infames
numquam negasse libertatem à coactione , aut
cooperationem voluntatis quis enim sanæ mentis
dicat aut hominem cogi aut non agere cum Deo.
Ergo scelus illorum fuit negare libertatem in-
differentię .

In I. partem.

I.

Sess. 5.
can. 5.

Peccatum aliud est originale aliud habituale aliud actuale. Originale est prævaricatio Adami moraliter perseverans in ejus posteris, non autem qualitas ulla morbida, nec substantia ulla substantialiter mala, quæ non possunt dici peccatum: Non est etiam ipsa concupiscentia quæ per baptismum desinat imputari. Nam contra est Concilium Tridentinum definiens tolli per baptismum totum id quod verani & propriam rationem peccati habet, nec tantum *radi aut non imputari*. Peccatum originale perseverat moraliter per negationem omnis formæ reconciliantis cum Deo nempe condignæ satisfactionis, gratiæ sanctificantis & puræ condonationis. Omnes in Adam peccaverunt excepta B. Virgine Mariâ quæ nec peccatum actuale, nec originale, nec hujus quidem debitum contraxit. Punitur in hac vita peccatum originale morte, concupiscentia, ignorantia, morbis, doloribus, &c. In altera vero pœna damni non pœna sensus. Quare parvuli decedentes cum solo originali non cruciantur pœna ignis.

Augustinus Pelagianos inter & Manichæos constitutus calvino visus variare, vacillare, perplexè loqui de libero arbitrio, nunc admittere libertatem indifferentiæ, deinde negare, mox restituere. Verum ecce veritatis filum quo ad omnem penetres Augustini de libertate doctrinam.

Duo distinguit S. Doctor in libero arbitrio: Primum est ipsa voluntatis facultas que è duobus virumnis potest eligere: alterum est status & qualitas illius facultatis nec peccato nec effreni concupiscentia irretitæ. Primum illud est ipsa libertas à necessitate & hæc remansit post peccatum Adami. Postremum est illa que per peccatum amissa est arbitrij felicitas seu libertas à lege peccati & concupiscentiæ. Nulla Pelagium inter & Augustinum dissensio erat an esset in nobis naturalis illa voluntatis facultas. Totalis erat de illius integritate & viribus, quas Pelagius sanas & sufficientes etiam ad impeccantiam esse contendebat donec prava consuetudine corrumperentur; Augustinus vero ita fracta ac debilitatas esse contendebat, ut sibi relicte bonum facere non posset, nisi per gratiam Christi sauciata sanantem & infirma confortantem.

Sententia D.
Aug. de liber-
tate.

L. de
peccat.
meritis.
c. 7.

AT illam quam Augustinus difficultem existimavit quæstionem de transfusione primi peccati, Respondeo peccatum & mortem pertransisse ad omnes Adami posteros, quia nos omnes unus ille eramus, & quia omnes unus ille homo erat ut ipse ait Aug. Per pactum scilicet initum cum Adamo quod sanctus Doctor vocat. *Testamentum primum quod factum est ad hominem primum... quā die ederitis morte moriēmini* Conveniens fuit primum illum omnium parentem, eximijs gratiæ & virtutum donis ornatum, constitui morale omnium caput: Ea additâ lege facillimi mandati, cui si optemperaret ingentem obsequij sui mercedem ipse cum posteris consequeretur, sin minus cum ijsdem debitas inobedientiæ penas subiret, omnesque in deterius tam secundum corpus quam secundum animam prolaberentur. Quid prohibet Deum, ex supremo illo in omnia dominio, omnes homines uni tanquam capiti & quasi Regi spirituali ita subiicere, ut unica voluntas Adami omnes moraliter repræsentet.

Aliqua igitur juxta Augustinum per pec- De du-
catum libertas amissa est, nempe immu- plici
nitatis à peccato & concupiscentia; non libert. |
perijt autem libertas indifferentiae seu ingenita
illa eligendi facultas quam ipsi etiam admitte- l. 2. de
bant Pelagiiani teste Augustino. Non hinc estis nupt.
Cœlestiani &c. Quod exiguam hæreticorum & con-
fidem in hac causa decipit illud est quod dicit cup.
Augustinus: Ista questione ubi de arbitrio, volun-
tatis & Dei gratia disputatur, ita est ad dis- Lib. 1.
cernendum difficilis, ut quando defenditur li- de grat.
berum arbitrium, negari Dei gratia videatur; Christ.
quando autem asseritur Dei gratia, liberum C. 47.
arbitrium putetur auferri. Apud Augustinum
tamquam omnibus notum supponitur illud ef-
fatum Nemo peccat in eo quod vitare non
potest. Est illud Philosophiae moralis princi-
cipium de quo egregie dicit S. Doctor. Nonnè
ista cantant in montibus pastores, & in thea-
tris poëtae, & indocti in circulis, & docti in
bibliothecis & magistri in scholis & Antisti-
tes in sacris locis & in orbe terrarum ge-
nus humanum, ita ille lib. de duabus ani-
mab.

50   *Theologia Scholastica.*

In I. secundæ.   VII.

PEcceatum habituale non est ulla qualitas mala perseverans, nec dignitas ad pœnam; distinguit enim Tridentinum culpam à debito pœnæ; sed est peccatum actuale moraliter perseverans per negationem omnis formæ reconciliantis cum Deo: aliud est omissionis aliud commissionis, aliud mortale aliud veniale. Peccatum commissionis est transgressio libera & positiva legis Divinæ, cuius malitia est aliquid positivum; non autem privatio gratiæ aut alicujus reëstitudinis, aut conformitatis cum lege. Peccatum omissionis est actus imperati omissionis, quæ plerumque ponitur per actum positivum, qui toties peccatum est quoties est causa omissionis. Peccatum mortale est transgressio legis Divinæ graviter obligantis: non habet malitiam simpliciter infinitam, meretur tamen pœnam æternam. Omnia mortalia non sunt æqualia in gravitate, ut singebant Stoici. Dantur peccata quæ sunt venialia tantum quæ non destruunt gratiam nec charitatem, minuunt tamen hujus servitum.

VII.

OMNES Pelagii errores hac unica sententia
visus est comprehendere S. Augustinus & Erro-
Naturam hominum neque in parvulis me- Pelagi;
dico, quia sanæ est: neque in majoribus gra- circa
tiæ adjutorio egere, quia sibi sufficiens est pecca-
ad justitiam. *Hæc igitur fuit prima radix to-*
tius Pelagianismi non dari peccatum originale: origin.
Adamum mortalem factum sibi soli nocuisse: ejus Lib. de
peccatum in posteris non generatione, sed sola nat. &
imitatione propagari. Idem testatur Prosper: grat.
Progenitos igitur nullum traxisse reatum de c. 6.
Patribus &c. Ingeniosè querentibus Pelagia- Carm.
nis qua tandem viâ peccatum irreperet in ani- de in-
magn parvuli ex pījs & sanctis parentibus geni- grat.
ti per quas rimulas inter tot innocentiae c. 1.
præsidia fingi peccatum intrusum? Appositi Lib. 2.
ad rem nostram respondet Augustinus: Quæris de
latentem rimam, cum habeas apertam janu- mpt. &
am: per unum hominem ait Apostolus pec- Conc.
catum intravit in mundum. Ab illa erroris
Pelagiani stirpe tot heresum rami visi sunt so-
bolescere ut non plures vlla heresis aliquando
protulerit. Venio ad ipsum Pelagium, & alte-
rum de gratia errorem refero,

DE GRATIA ACTUALI.

In I. secundæ.   I.

De
Tripli-
ci na-
turæ
statu

Divinæ, Gratiæ causam defensuri aduersus antiquos & recentiores Hæreticos triplicem supponimus naturæ statum, Puræ, Integræ & Lapsæ. Natura integra est natura elevata ad Beatitudinem supernaturalem, constituta in Justitia originali, sancta, immortalis, &c. Natura lapsa est natura sub lege peccati & concupiscentiæ, mortalis infitma, &c. Natura pura media est inter utramque, nec elevata per gratiam, nec spoliata per peccatum, sola habens naturæ munera, nullis adjuta gratiæ præfidijs.

Statum naturæ puræ possibilem esse contendimus. 1. Ex præsenti fine bonorum, & medijs ad illum consequendum. 2. Ex Decretis summorum Pontificum, quibus Michaëlis Baji doctrina censuris respectivis proscripta damnatur. 3. Ex natura causæ creatæ nihil à Deo, præter hanc vitæ usuram, & Facultates naturales postulanter. In eo etiam statu fuisset concupiscentia quæ est motus indeliberatus appetitus contra imperium rationis & quæ sic sumpta non est mala moraliter, nec potest dici peccatum, nisi per accidens, quatenus *ex peccato est & ad peccatum inclinat*, ut loquitur Tridentinum.

Sess. 5.
decret.
de pec.
origin.

III.

Pelagius natione Britannus Insularis, professione Monachus, & Cœlestius eius discipulus Diuina gratiæ bellum indixerunt in eunte saculo quinto. Ille in Asiam: suum iste in Africam venenum detulit. Pelagius veram Christi Gratiam semper negavit; nomine tamen multiplicem admisit. 1. Naturam ipsam & liberum arbitrium. 2. Peccatorum remissionem. 3. Legem Christi, eius exempla & miracula. 4. Internam illuminationem. 5. Regenerationem adulorum & sanctificationem parvolorum in baptismate. 6. Vitam eternam. Verum hac omnia non gratis, sed ex meritis dari, aut saltem non necessario per Christum conferri voluit. Satis constat illum internam aliquam Gratiam admisisse illuminationis & inspirationis per quam Deus nos adjuvat; & cordis nostri oculos aperit: futura demonstrat, Diaboli pandit insidias, & nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœlestis illuminat. In voluntate etiam aliquam gratiam admisisse testatur idem Operari ait Pelagius Deum in nobis velle quod bonum est dum nos futuræ gloriæ magnitudine succendit.

Error
Pelagi
circā
gratiā.

Pel
apud
Aug. I.
I. de
Gratiæ
Chr.
c. 7.
Ibid.
c. 10.

In I. secundæ.

II.

In statu naturæ Integræ tria bonorum genera primo homini concessa fuerant. Primum ad Justitiam & sanctitatem pertinet; nempe elevatio naturæ, Gratia sanctificans, virtutes infusæ &c. Alterum ad ejus rectitudinem spectat, Immunitas ab ignorantia & concupiscentia &c. Tertium genus bonorum maximè optabile erat Immortalitas, nec morte tollenda, nec ullo morsu doloris labefactanda, aut illo agmine miseriarum quas experimur.

Lib. 14. *Lignum vite aderat, inquit Augustinus, ne hominem senecta dissolveret; sed longè favorabilior Dei Providentia intus nativam humorum temperiem fovebat, & noxiā elementorum vim exterius coērcebat.*

Sess. 5: Natura per peccatum amisit hæc omnia privilegia juxta illud Trid. *Si quis non contetur primum hominem &c.* Quamvis per peccatum sit vulneratus homo etiam in naturalibus, eadem tamen intrinsecè sunt vires hominis lapsi ac sani, non autem extrinsecè: tum quia addita est hosti potestas, tum quia major est rerum sensibilium illecebra.

II.

Ars maxima illius fuit per discipulos , ma-
gis quam per se errores spargere. Huius rei
præter ingenitam Infantiam causam istam affert
Hieronymus ubi illum sic alloquitur : O te felici-
cēm , cuius præter discipulos nemo conscribit
libros , ut quidquid videris displicere , non
tuum , sed alienum esse cotendas ! Præcipui
illius discipuli fuere Cœlestius Anianus & Iu-
lianus . Anianum vocat Orosius Pelagij Armi-
gerum . Cœlestius antea Causidicus , deinde
Hæresis Patronus magistrum , ut eloquentia ,
sic etiam astutia & calliditate superavit : In
Sicilia , Africa , & Asia Hæresim decuit ac la-
tè disseminauit . Julianus de Prosapia Æmilio-
rum vel Capuanus vel Eclanensis Episcopus
ubi inclinatas Pelagianorum partes vidit poste-
rior certaminis campum ingressus est . Sic enim
tuba canit pugnaturus . Quid igitur ? Horum
ne intuitu receptui canere debebimus , & con-
tumelias nostras ulcisci silentio , ac de consci-
entiae portu aliorum ridere naufragia ? Hæc &
alia pro causa Pelagij intemperantissimis .

In I. secundæ.   III.

**Quid
sit gra-
tia.
Actua-
lis.**

GRATIA ACTUALIS EST DONUM DEI SUPERNATURALE & TRANSIENTE, INTRINSECÈ PERFICIENS HOMINEM EUMQUE DISPOENS AD BENE & SALUTARIER OPERANDUM. MULTA SUNT GRATIÆ NOMINA: SI JUSTIFICATIONEM AUT BONAM OPERATIONEM PRÆVENIT PRÆVENIENS DICITUR; SUBSEQUENS VERO SI ILLAS NON PRÆCEDIT: OPERANS INCIPIT, COOPERANS INCEPTAM PERFICIT OPERATIONEM: NEC AB IIS DIFFERT EXCITANS & ADJUVANS: ALIA EST SUFFICIENS, ALIA EFFICAX,ILLA DAT VIRES OD OPERANDUM ISTA DAT IPSUM OPERARI,ILLA EST ADJUTORIUM *sine quo*, ISTA ADJUTORIUM *quo*: ALIA EST IN INTELLECTU QUÆ ILLUMINATIO DICITUR, ALIA IN VOLUNTATE & VOCATUR INSPIRATIO. ERGO A RATIONE GRATIÆ PROPRIETATE EXCLUDIMUS NATURAM & BONA NATURÆ INGENITA, QUÆ VEL NULLI HOMINUM DENEGARI POSSUNT, VEL ALICUI INTRA SPECIEM JURE DEBENTUR, VEL SALTEM IN ALIJS CIRUMSTANTIJS ALTERIUS PROVIDENTIA NATURALIS AD EXIGENTIAM CAUSARUM SECUNDARUM ESSENT PRODUCENDA. QUORSUM ID TANDEM? QUIA PUGNANT INTER SE RATIO GRATUITI, & RATIO DEBITI NATURALIS, NISI FORTE DONI GRATIS PROMISSI FIDES EXOLVITUR.

III.

C Ratiae Christi defensor acerrimus fuit **Augustinus**, & perpetuus Pelagianorum hostis; contra quos scripsit, primo tres libros de adversis peccatorum meritis & remissione ad Martelli Pelanum. Deinde librum de spiritu & littera, longam insuper epistolam ad Hilarium. Mox libri unum de natura & gratia. Tum vero post Concilium Disopolitanum librum scripsit de gestis Pelagi: atque illo per Innocentium condemnato librum unum de gratia, alterum de peccato originali, ac tertium de nuptijs & concupiscentia edidit. Hanc postremum libris quathor refellit Julianus in Occidente alter Pelagius: totidem opposuit libros Augustinus: ac demum opus imperfectum. Hinc adversus Adrumetinos Monachos duas epistolas scripsit ad Valentinum Abbatem: duos item libros: unum de Gratia & libero arbitrio, alterum de correptione & gratia. Denique Hilarij ac Properi commotus litteris librum edidit de bono perseverantie & alterum de predestinatione Sanctorum. Non omnia tamen extant sancti Doctoris opera adversus Pelagianos.

In I. secundæ. IV.

Gratia
est in-
debita.

VT. naturæ sic etiam ejus operibus indebita est gratia Christi , scribente Apostolo . *si autem gratia jam non ex operibus.* Quare etsi facienti quod in se est etiam per opera naturalia Deus non denegat gratiam ; numquam tamen datur ex debito morali , aut ex aliquo titulo naturalis impetracionis : nè tamen videamur naturam à Deo ipsam constitutam contemnere , fatemur hominem posse per opera naturalia se disponere negativè ad gratiam , removendo peccata , quibus sublati datur gratia , non quidem ex conditione per se utili , sed quasi occasione data & ex mera liberalitate Dei. Non satis recedunt à sententia hominum Divinæ gratiæ qui ad actus earum virtutum quarum honestas naturaliter cognoscibilis est sufficere contendunt cogitationes congruas & auxilia nunc quidem per Christum data , sed entitativè tamen eadem quæ fuissent in statu puræ naturæ. Optimè illi de gratia sentiunt qui illam dicunt in entitate supernaturalem. Gratia Theologica vitalis est , intellectum illuminans voluntatem movens , &c.

IV.

Pelagiana Hæresis, ut inquit Præfater, Mundi manu damnata est; tot illa fuit editis prohibita tot Conclitorum proscripta definitiōnibus. Nam & Concilia ad viginti quatuor numerant aliqui in causa Pelagi. Cælestius primum Carthagine in Africa & episcopali judicio damnatus & expulsus abcessit magis correctus quam convi-ctus ut ait Augustinus. Pelagius in Palestina ab Herote Arelatensi & Lazaro Aquensi absentibus accusatus, in Diopolitana Synodo multa ob-jecta de gratia tanquam non sua reprobavit; ac tantum ambiguis ac fallacibus responsis confecit ut damnato errore ipse ab omnibus Gallorum objectis sit absolutus. Circa hæc tempora duo fuere in Africa celebrata Concilia unum Carthaginem alterum Milevi: Ab utroque ad Innocentium Romanum venere litteræ Synodales postulantes damnationem Pelagi & Cælestij. Quibus acceptis Innocentius utrumque com-munione privavit & amborum errores dam-navit.

Dam-natur
hæresis
Pelag.

In 1. secundæ.   V.

De ne-
cessit.
Grat.

Necessaria est gratia Theologica ad sa-
lutariter operandum, tum in statu na-
turæ lapsæ, etiam præseante gratia ha-
bituali, tum in statu naturæ integræ, etiam
existente justitia originali. Nam sic loquitur
Concil. Arausicanum can. 19. *Natura huma-
na etiamsi in illa integritate in qua est condita
permaneret nullomodo seipsum creatore suo non
adjuvante salvaret.* Hoc faltem definitum est
contra Pelagium gratiam Christi esse distin-
ctam à Lege, & alijs ad Legem, Doctrinam
& miracula connaturaliter consequentibus. At
errori proxima sunt, quæ tamen aliqui novi-
tatum amatores conantur in Theologiā min-
cere, necessariam esse gratiam Christi ad bene
operandū naturaliter, opera omnia infidelium
esse peccata, & aliæ hujusmodi næniæ Calvi-
nianæ quibus Theologorum auribus obstre-
punt. Necessaria quidem est gratia specialis
etiam in statu naturæ integræ ad veritates na-
turales omnes collectivè percipiendas, verum ad
hoc sufficit gratia tantum supernaturalis quo o-
ad modum.

V.

Hinc Pelagius ad solitas artes conversus per litteras apud Zozimum Innocentii successorem Catholice primum sentire visus; verum fraude detecta ab eodem damnatus est: neque potuit imposterum versipellis Hæresarcha gratiæ vocabulo iure merito excitatum inuidiam frangere aut Orthodoxorum offenditionem devitare. Inde omnes Pelagianorum reliquię contritæ sunt in Synodo 2. Arausicana editis viginti quinque Canonibus quibus omnia pestifere huins sectæ dogmata quæ diu Ecclesiam exagitavit continentur ac reprobantur. In Concilio etiam totius orbis Ephesi congregato quod tertium Oecumenicum dictum est damnati sunt Pelagiani, tum propter errores Nestorii, cui adheserant tum propter Cœlestii Hæreses quas propugnabant. Sic legimus actione VII. in prefatione Canonum de Nestorianis & Cœlestianis Nestorij & Cœlestij sequi sententias manifestè ex eo sunt deprehensi. &c. Verum de his Pelagianorum reliquis accipe quæ sequuntur.

Conci
lia ad-
vers.

Hæres.

2. parte
Conc.
Ephes.

In I. secundæ. VI.

Gratia
datur
omnib.

Homo in statu naturæ lapsæ habet sine gratia intrinsecè supernaturali potentiam physicam ad vincendam quamcumque gravem tentationem : non habet tamen moralem. Quod colligimus ex Apostolo commendante fidelitatem Dei *qui non patietur vos tentari supra id id quod potestis.* Talem impotentiam refundunt SS. Patres in peccatum originale. Ex quo inferre licet I. non agi de victoria tantum salutari , nam etiam ante peccatum erat impotentia ad illam sine gratia , sed de quacumque etiam victoria negativa , ac de ipsa , ut ita loquar ; *impeccantia* , urgente gravi tentatione. z. Non futuram fuisse tantam imbecillitatem in statu naturæ puræ. Amor Dei super omnia etiam naturalis cum sit operatio maximè Heroica non est nobis moraliter possibilis sine gratia indebitâ & supernaturali quoad modum. Non fuisset autem ulla talis impotentia in statu puræ naturæ , in quo si non fuisset homo bonis ornatus gratuitis , non fuisset etiam sauciatus in naturalibus.

Semipelagianorum Heres is eorum fuit in Gal- De Se-
lia qui Duce Cassiano Pelagianismum ex par- mipe-
te admittebant, ex parte rejiciebant. Putabant lagia-
scilicet ab Augustino nimium tribui virtuti gra- nis.
tiae: à Pelagio nimium extolli vires liberi arbi-
trii: medium illam iniere viam. Ad salutem
consequendam & ad opera salutaria vite
eternæ meritoria necessariam esse gratiam dixe-
runt cum Augustino. Ad Initium autem salutis,
ad voluntatem credendi, ad pulsandum & oran-
dum ipsam sufficere naturam voluerunt cum Pe-
lagio. Dicit Prosper. In istis Pelagianæ pravita- In Ep.
tis reliquijs non mediocris virulentia fibram ad Aug.
nutrirí si principium salutis male in homine
collocatur. Hi tamen Hæretici non multum à
Pelagio in causa gratiæ dissidebant: Interrogati
quid nomine gratiæ intelligerent loquebantur
cum Augustino revera sentiebant cum Pelagio, In Ep.
& interdum cum eo ad legem & doctrinam con- ad Epis.
fugiebant. De illis loquitur Cælestinus ubi Epis- copos
copos Galliæ de silentio reprehendit. Gall.

In I. secundæ.

VII.

IN statu naturæ lapsæ datur omnibus adultis etiam infidelibus gratia sufficiens ad consequendam salutem. Ita sentit Ecclesia Catholica, & clamat innata ratio, nemini deesse media ad eum finem quem tenetur consequi. Parvulis in utero materno decedentibus paratum est remedium applicabile dependenter à libera voluntate parentum: nec stat per Deum quominus illi, quos prosper vocat *pauorum dierum homines*, per aquam baptismatis regenerantur; cuius defectum in peccatum aliquod parentum cùm eodem Prospero rejicimus.

Quin etiam illis, quos scriptura vocat excoecatos & induratos, non deesse gratiam qua possint ad justificationem pervenire certum est. Quare ipsis obstinatissimis Judæis, aut ipsi etiam Pharaoni induratorum Principi denegare gratiam omnem sufficientem, quamdiu peccat, erroneum est, aut ex nuper amputati erroris ortum radicibus, audi August.

Quisquts in cœcitatem datus fuerit ab interiori Dei luce, se cluditur; sed nondum penitus cum in hac vita est.

Prosp.
l. 2. de
vocat.
c. 23.

In ps. 6

VII.

Quamobrem sunt illi istis præcipue temporebus in Pelagianorum & semipelagianorum institutis male versati 1. qui ut Semipelagianos fugiant in aliquid peius impingunt, à Pelagio ad Calvinum tamquam ad naufragij scopulum adhærescant. 2. Qui ea omnia existimant heretica quæ à Pelagianis dicta sunt quasi vero non sit sollemnē Hereticis, falsis vera miscere & jam præjudicata dogmata finitimis Catholice veritatis principijs defendere. Araus. 3. Qui omnem cum ijs Hereticis controversiam fuisse volunt de libertate indifferentie can. 13. aut de efficacia gratiae de quo tamen nibil habent Canones Aransicani si vel unicum excipiatis in quo per peccatum primi parentis infirmatum arbitrium per gratiam Baptismi dicitur reparari. 4. Qui inter errores Pelagianorum numerant gratiam sufficientem, Ignorantiam invincibilem quæ excusat à peccato, opera naturalia moraliter bona, sinceram Dei voluntatem de omnium salute & alia huiusmodi Catholica dogmata.

Quæ
verè
fuerint
errores
Pelagi

In I. Secundæ.

VIII.

OMnis justus habet per gratiam justo da-
tam ex lege ordinaria potentiam non
tantum Physicam, sed etiam moralem
ad servanda omnia & singula mandata quæ
obligant sub peccato gravi, atque adeò ad
vincendam gravem tentationem, nam si cui
datur hæc potentia maximè justo datur. Habet
tamen impotentiam morale ad vitanda pecca-
ta venialia collectivè sumpta. Sic definit Tri-
dentinum : *Si quis dixerit hominem iustificatū
posse in tota vita omnia peccata venialia vitare
nisi ex speciali privilegio, ut de Virgine tenet
Ecclesia anathema sit.* Hanc impotentiam mo-
ralem partim antecedentem ex difficultate rei,
partim consequentem ex effectu numquam fu-
turo, resultare volumus. Potentiam perseve-
randi habet justus per auxilia justis concessa;
perseverantium actualem non habet sine bene-
ficio speciali. Peccator si diù vivat cum usu
liberi arbitrij habet sæpius in vita gratiam suf-
ficientem ad conversionem, quam si diù diffe-
rat non habet per auxilia quæ communiter
peccatoribus concedi solent; potentiam mo-
ralem vitandi novum peccatum.

VIII.

Eagitur dumtaxat inter errores Pelagianorum & semipelagianorum numeranda sunt, quae damnavit Ecclesia Catholica, primo in iudicio Episcopali Carthaginē celebratō aduersus Cœlestium circa an. 412. deinde in Synodis Diopolitana Milevitana & Carthaginensibus : tum vero quae summi Pontifices Innocentius Xozimus & celestinus damnanda censuerunt ac denique quae in Arausicana Synodo 2. per totos viginti quinque Canones pene ex Augustini verbis conflatos definita sunt. Ergo luculenter errant tum ij Novatores qui existimant fætum esse Pelagi quae constantissimè in Ecclesiā dicuntur de libertate indifferentiæ, cuius vires sanas integras ad faciendum bonum sicut oportet & ad vitandum malum sicuti ante peccatum aberebat Pelagus : tum ex partibus Catholicorum non pauci qui semipelagianismum olere volunt scientiam medium meritorum conditionatè futurorum qua abutebantur semipelagiani ; siquidem existimabant merita conditionatè futura esse causam tum applicationis baptismi in parvulis, tum prædicationis Evangelii respectu infidelium,

In I. secundæ.   IX.

De
Gratia
effica-
ci.

DE Gratia efficaci tria constanter afferit Augustinus. 1. Illam esse speciale ali- quod beneficiū Dei. 2. Per illam Deum facere invictissimè ut velimus. 3. Illam non tollere libertatem indifferentiæ. Omne tulit punctum qui hæc tria conciliavit. Nodum non solvit Calvinus, sed frangit ferreo illo decreto antecedenti voluntatis Divinæ, & clavo gratiæ necessitantis. Difficultatem non explicant Prædeterminantes, sed involvunt, injecta il- la præmotione Physicâ, quamquam suavissi- ma, & datâ per modum liberi. Istam molliunt qui moralem volunt; verum hi quoque gratiæ adimunt indifferentiam: quam dum perfacili methodo vindicat Lessius, rationem beneficij tollit. Nos libertatem arbitrij cum efficacia gratiæ conciliamus per prædefinitionem, quæ est decretum efficacij voluntatis Divinæ præsupponens scientiam medium. Per hujusmodi de- cretum prædefiniens Deus vult efficaciter bo- nam operationem per ea gratiæ auxilia quæ prævidit habitura effectum. si ramen daran-

IX.

Gratiam sufficientem negarunt superiori
sæculo Lutherus, Calvinus. Post illos Go-
mariste seu Calvinistæ rigidi adversus Armi-
nianos decepti sicut Novatores nostri, decanta-
tâ illâ distinctione gratiae medicinalis & gratiae
sanitatis. Verum illam de gratia sufficienti quæ-
stionem renovavit & maxime celebrem fecit no-
stris temporibus opus posthumum Iansenij
Ypresensis Episcopi, de cuius causa non est animus
quidquam referre: Iudicata lis est, in quinque
propositionibus ab Ecclesia damnatis, & per
summos Pontifices toties proscriptis. Quid ergo
juvat tot cavillis ludere, tot verborum involu-
cris heresim dissimulare, tot editis, quot quot die
eduntur voluminibus pro salute causæ desperate
certare, ex æquissima sententia conceptum do-
lorem in Doctores Catholicos derivare, eosque
odio plusquam Vatiniano exagitare? tanti ne est
non obedire! Iam agnoscunt cordati omnes in
quinque propositionibus quinque hereses ex-
cerptas ex libro Iansenij quas ut ad manum ha-
beas infra subiecio.

De
Gratia
suffi-
ciente.

In I. secundæ.

X.

Admissa Prædefinitione Intelligitur. 1. quomodo bene operans discernitur à non operante , per speciale beneficium Dei dantis gratiam prævisam cum effectu , quam non dat alteri. 2. Qua ratione Deus per gratiam efficacem facit invictissimè ut velimus ; id enim vult Deus , quod futurum prævidit. Eo modo remanet intacta libertas , quandoquidem Prædefinitione supponit libertatem jam constitutam , id tantum volendo quod prævidit futurum liberè. Gratiam igitur non intrinsecè & ex natura sua , sed ab extrinseco efficacem statuimus. Scientiæ mediæ convenit infallibilitas : Prædefinitioni convenit efficacia : gratiæ convenit intrinseca indifferentia. Itaque gratia habet à se indifferentiam , habet à scientia media infallibilitatem : habet à prædefinitione efficaciam. Voluntas cum gratia indifferenti potest facere nè fuerit scientia media , scilicet non operando : si non fuerit scientia media , non fuerit quoque prædefinitione. Hæc est libertatis & gratiæ Oeconomia.

X.

I. **A**liqua Dei præcepta hominibus justis
volentibus & conatiibus secundum præ-
sentes quas habent vires sunt impossibili-
bilia, deest quoque Gratia qua possibilia fiant.
Iansenius tom. 3. l. 3. c. 13. edit. Rhotomag.
an. 1643.

Quinque
proposi-
tiones.

II. Interiori gratiae in statu naturæ lapsæ num-
quam resistitur. tom. 3. l. 2. c. 4. 14. 24. &c.

III. Ad merendum & demerendum in statu na-
turæ lapsæ non requiritur libertas à necessitate
tom. 3. l. 6. c. 9. 10. 13. 28. &c.

IV. Semipelagiani admittebant prævenientis
gratiae necessitatem ad singulos actus etiam ad
initium fidei; sed in hoc erant Hæretici quod
vellent eam gratiam talem esse cui posset huma-
na voluntas resistere vel obtemperare. tom. 1. l.
3. c. 6. & tom. 3. l. 2. c. 4. 5. 12. 15. &c.
quoad secundam partem.

V. Semipelagianum est dicere Christum pro om-
nibus omnino hominibus mortuum esse, aut
sanguinem fudisse.

Christus pro salute dumtaxat prædestinatorum
mortuus est. tom. 3. l. 3. c. 21.

In 2. secundæ.

Gratia datur ut effi- **cax.** **I**ta de Deo sentimus in bonitate, ut datur gratiam quia prævidetur fore efficax, non daturus illam, sed aliam, si non videret effectum futurnm per illam quam de facto datum & aliquando nulla esset effectum hallitura. Torquet sine causa aliquos hæc cordis Divini dispositio, quod ex ea videtur sequi voluntatem posse facere per gratiam quam habet, ut non fuerit illa gratia. Hinc Author Ideæ Theologiæ existimat subtile Sophisma confici posse hoc modo: *potest aliquis completus ad agendum per gratiam aliquam efficacem facere nè previsa sit efficax: sed si prævisa non fuisset efficax, data non fuisset: ergo completus per gratiam potest facere nè sibi ea ipsa gratia data fuerit per quam completur.* Certè arguenti falsitatem video, fallaciam non video: distinguenda est major potest facere ne gratia prævisa fuerit efficax, hoc inquam potest per ipsam gratiam efficacem nego per negationem operationis concedo. Gratia efficax non constituit potentiam non operandi, & quamvis influat in operationem; non influit tamen in negationem aperationis nec complet ad illam unde nil mirum quod possit impediri gratia per aliquid independens ab ipsa: quis dubitat negationem operationis posse poni independenter à gratia.

DE Efficacia gratie diu disputatum est coram summo Pontifice Clemente VIII. inter Doctores clarissimos ordinis sancti Disput. Dominici, & Societatis IESV initio huius sæculi. Illis pro gratia intrinsecè ex natura sua efficaci acriter pugnantibus: istis vero intrinsecè indifferentem esse contendentibus. Continuata est disputatio sub Paulo V. qui litem non remit sed amplius inquirendum pronunciavit; hoc interim decreto Apostolico cavens, nè alterutra contendentium pars sententiam alterius partis censurâ notaret, utque omnes in spiritu lenitatis veritatem investigarent, interea dum expectaretur sedis Apostolicæ judicium. Quin etiam omnibus prohibitum est pro alterutra sententia publica scripta typis dare. Pareo itaque & gradum sisto: certò daturus operam ne in Scholasticis dissertationibus aut durius, aut asperius aliquod verbum excidat quo vel castigatissimæ aures offendì possint. Nam quis fera illas aliorum Theologorum criminationes, scommata, calumnias, & convitiorum plausa quibus se suaque sententias miserè interdum dilacerant.

NON omnis igitur gratia quæ vel per se vel per accidens constituit potentiam ad bene & salutariter operandum constituit etiam potentiam non operandi: ad istam sufficiunt principia naturalia. Ad bonam & salutarem operationem de facto positam influit gratia supernaturalis & efficax. Ad negationem operationis sola requiritur gratia naturalis.

Quis vero existimet in hoc argumento latere fallaciam. *Ego existens possum facere ut Deus non me videat perseverantem finaliter; sed si non me vidisset perseverantem non me creasset, ut suppono; ego igitur existens possum facere ut non me creasset.* Huic non absimili arguimento author Theologiae Claromontanæ utitur adversus admittentes prædestinationem ante prævisa merita ubi rejicit illud auxilium datum ut efficax est. Sic distingue ego existens existentiâ supponente perseverantiam possum facere ut Deus non me videat perseverantem nego, quis enim hoc possit in tali Hypothesi? Ego existens existentia secundum se sumpta possum facere objectivè ut non me videat perseverantem concedo.

Inter Historica duo referam quæ novatores per maximam calumniam habant de Augustino. Primum est gratiam quæ possit abjici, fuisse errorem Pelagij, in quem aliquando S. Deactor incautus inciderat; nec ab eo tempore apud eum reperiri vestigium gratiæ repudiabilis. Verum quid ab eius mœte magis alienum, qui etiam obduratis gratiam supponit dari: gemitumque obduratus es: qui ubique supponit indifferentiam libertatis. Alterum quod Augustino male affingunt est Adjutorium quo seu gratiam vicitricem in hoc statu naturæ lapsæ tollere libertatem indifferentiæ. Perperam illi celebri illa distinctione, Adjutorij quo, & fine quo, omnes divinæ gratiæ thesauros, tamquam aurea clavi recludere gloriantur: subdititia hæc clavis est: quam illi quidem afferunt in argumentum incarceratæ libertatis; sed quâ dumtaxat utebatur Augustinus cum ageret de gratia cum qua facile poterat Adamus perseverare nulla reluctante concupiscentia: cum quâ gratia hodie nec facile vincunt iij qui perseverant:, nec facile possunt vincere qui non perseverant.

Vindi-
catur
August.

De præ
destin.
& grat.

c. 14.

XIII.

De gratia habit. **D**atur gratia habitualis quæ est forma iustificans Physicè inhærens , complete iustificans , non solum imputativè , à Fide & Charitate realiter distincta. Juxta illud Tridentini *causa formalis unica justificationis &c.* Gratia habitualis effectus primarius est facere hominem justum , sanctum , amicum Dei Sess. 6. adoptivum &c. Secundarius est expellere peccatum tum actuale tum habituale. Probabilius c. 7. est gratiam sanctificantem non posse stare cum peccato mortali etiam divinitus. Ad primam ejus infusionem nulla per se loquendo requiritur prævia dispositio sed tantum dependenter à voluntate Dei in adultis : non est æqualis gratia in omnibus. Quilibet actus supernaturalis honestus & liber hominis justi meretur augmentum gratiæ. Gratia habitualis ex se nullos habet limites intensionis. Amittitur autem per peccatum & cum illa habitus charitatis & aliarum virtutum , præter Fidem & Spem , quæ per favorem Dei remanent in peccatore , cum possent in pœnam peccati & justo Dei judicio destrui , & tolli cum ipsa gratia habituali.

DE gratia justificante cum Hereticis satis incerta luctatio est, tanta fuit inter illos circa gratiam justificantem dissensio. Calvinus vocem Justificationis forensem esse dicit, quam non reperias apud Terentium aut Ciceronem: formam quam significat non esse inherentem. Lutherus gratiam vult esse ipsum Christum. Melancthon fidem nobis pro Iustitia imputari contendit. Varios usque ad viginti errores de gratia iustificante enumerat Bellarminus, qui totidem habuere patronos seculi præteriti vertigine laborantes. Quoniam omnes tamen ad quinque possis revocare. 1. Formam iustificantem esse solam remissionem peccatorum. 2. Esse iustitiam positivam, sed non inherentem. 3. Esse quidem inherentem, sed inchoatam tantum & imperfectam, quæ opus habeat beneficio aliquo extrinsecō ad iustificandum. 4. Esse inherentem & perfectam, sed non distinctam à fide. 5. non esse verè remittentem peccata, sed tegentem & dissimulantem, & non imputantem ad pœnam. Sic abeunt in varias partes, prout fert dissentienda lascivia, qui à veris scopo semel aberrant.

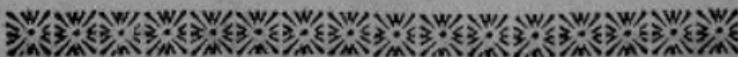
De
gratia
habit.

Bellar.
l. 2. de
c. 1.

De Me
rito.

Meritum est valor operis honesti & liberi cedens in alterius bonum & sufficiens ad obtainendum ab illo præmium. Aliud est de condigno, aliud de congruo : illud habet proportionem cum præmio, etiam seclusa liberalitate præmiantis : aliud non item. Ad meritum præmij supernaturalis requiritur ut merens sit viator, ut agat liberè, honestè, & supernaturaliter. Ad valorem & condignitatem meriti condigni non requiritur divina acceptatio ; requiritur tamen ad inducendam obligationem in Deo dandi gratiam aut gloriam. Meritum crescit ex majori libertate, perfectione, duratione, & difficultate actus, sed præcipue ex majori sanctitate operantis. Nemo potest mereri neque de congruo neque de condigno primam gratiam actualem ; primam vero habitualem & auxilia gratiæ actuallis, tum ordinaria tum uberiora, nec non Perseverantiam finalem tantum possumus mereri de congruo. Certissimum est illud Theologorum effatum, principium meriti non cadere sub meritum.

Verum audi novum aliquid de Gratia illa habituali & justificante ex principijs Philosophiae Cartesiane. Gratia Malè habitualis nihil est permanens: est aliquid transiens, mutuus Dei hominisque amor, nempe nova aliqua modificatio animæ. Nam quis ferat inquiunt istas qualitates permanentes in anima receptas & ab ipsa adæquate distinctas, gratiam, Fidem, Spem, Charitatem &c. Non miraris cum hæc audis quod ab Accademia Parisiensi damnata sit hæc Philosophia & decretis Regys à toto regno eliminata. Tantam infamiam hoc vel solo crimine in gratiam sanctificantem & alias virtutum qualitates admisso potuit demereri Hoc magis mirare adhuc reperiri in Gallia Theologos quibus placeant istæ novitates in rebus fidei periculoſe. Scriptura sacra, sancti Patres dicunt gratiam infundi à Deo, dari secundum mensuram homini accipienti, & per eam renovato & regenerato: D. Thomas docet esse qualitatem: cum illo ita sentiunt hodie Theologi omnes Tu Philosophiam sequeris quam omnes tum intra tum extra Galliam Hæretici amplexi sunt.

In 2. secundæ.   I.

D e F i - **F**ides quæ ordine , non dignitate prima est
de & inter virtutes Theologicas est assensus
ejus ob propter authoritatem Dei revelantis.
jecto. Quare, objectum formale Fidei est sapientia &
veracitas Dei loquentis ; non autem Deitas
aut omnipotentia : nec ipsa quidem inconclusa
in promissis servandis fidelitas , aut quæcumque
alia Dei attributa quæ seorsim à sapientia
& veritate vel cum rebus credendis connexio-
nem non habent , vel non satis firmant in-
tellectum circa existentiam mysterij propositi.
Revelatio Dei , etiam secundum illud quod
dicit extra Deum , est pars objecti formalis Fi-
dei; nec propterea tamen divina esse desinit &
firmissima Fides nostra , quæ ipsi Deo autho-
ri , & Christo Fidei nostræ consummarori in-
nititur, *Cui magis de Deo quam Deo creditam*,
inquit Ambrosius. Deum ergo manu dexterâ ,
sinistrâ revelationem apprehendit Fides , quæ
virtus bellatrix est , ut ait Guill. Parisiensis ,
*ex omnibus artibus intellectus solùm credere bel-
lum habet.*

I.

Habet Fides nostra ea Divinitatis argumenta-
ta qua nulli alteri Religioni convenire pos-
sunt. 1. Antiquitatem si queris, nè revoces an-
naliū memoriam, ipsi in mundo coeuam invenies;
ab Adamo ad nos usque substancialiter immuta-
ta perseverat. Moysēm inter omnes scriptores an-
tiquissimum fuisse demonstrat Justinus martyr.
Cum ergo ut ait Tertullianus mendacium sit ve-
ritate posterius, vera est Religio illa qua omnes
alias antecedit. 2. Oracula Prophetarum & Sy-
byllarum: Scrutamini scripturas quia testimoniū
perhibent de me Ioan. 5. 3. Veritatem mi-
raculorum qua se in Ecclesia tenori testatur Au-
gustinus: Incredibile est per ementitam miracula
universum terrarum orbem posse converti. 4.
Constantiam Religionis in medijs persecutionum
fluctibus; nam quibus procellis non sunt jactata
fidei nostre incunabula: quot supplicijs quot mar-
tyrijs frustra tentata. Agite boni Præsides, cru-
ciate, torquete, atterite nos, plures efficimur
quoties metimur à vobis, inquit Tertull.
Apolog.

Ortu
& pro
gressu
fidei.

Justin.
Apolo-
g. 2.
Tert.,
lib. de
præscr.

Aug. lib
contra
Epist.
fund.

c. 4.

82 *Theologia Scholastiqua.*

In 2. secundæ. II.

DE resolutione Fidei longa & litigiosa est inter Theologos disputatio, credunt rustici, resolvunt Scholastici. Non resolvitur Fides in rationem naturalem, quia Divina est Fides & Theologica: non in ipsam Ecclesiæ authoritatem Divinam illam quidem, at per se non satis notam: nec in ipsam mysterij propositionem factam ab Ecclesiæ ministris tamquam in revelationem mediatam; unde enim talis propositio habeat ut sit locutio Divina. Commodius cum alijs resolves fidem in summam Dei sapientiam & veritatem, & in ipsam revelationem factam Auctoribus Hagiographis, nobisque propositam, non per habitum aut lumen fidei, nec apprehensionem suassivam, ad quæ gratis consugiunt aliqui; sed per judicium evidens credibilitatis ad assensum fidei prærequisitum. Non desunt motiva credibilitatis: à motivis oritur judicium evidenter dictans posse credi mysterium absque formidine & periculo errandi: quid ergo hæreat intellectus: quid est quo dassensum cohibeat?

Ep. 12.
ad Va-
lentin.

Lib. de
Fide.

In quid
resolvi-
tur Fi-
des.

II.

Longum esset cœtera persequi nec dubia Di-
vinitatis signa , concordiam utriusque Te-
stamenti , consensum omnium populorum , Au-
thorum etiam infidelium testimonia quale est il-
lud Iosephi de Christo lib. 18 antiquit. c. 9.
Iudeorum perfidiam & pœnam , successionem
summorum Pontificum numquam interruptam
&c. Ex quibus omnibus hoc conficitur 1. Illam Lib. 1.
Doctrinam esse evidenter credibilem que habet de Tri-
hæc omnia veritatis signa : adeò ut dicere liceat nit. c. 2.
cum Richardo Victorin. Domine si decepti su-
mus tu nos decepisti. 2. Quamcumque aliam
Religionem ab his institutis & moribus abhor-
rentem omni prorsus fide hominum prudentum
indignam esse. 3. Non esse Tyrannicum illud
credendi preceptum sed sapientissime hominibus
impositum: non adeo arduum est credere quod est
evidenter credibile: nullum est credenti pericu-
lum quamdiu potest dicere cum Augustino i loco
supracitato. Tenet me in Ecclesia consensus
populorum atque gentium , tenet authoritas
miraculis inchoata , spe nutrita , charitate
aucta , vetustate firmata.

Argu-
menta
fidei
nostræ.

De
Veraci-
tate
Dei.

de Re-
clat.

Tanta est Dei veracitas, ut mentiri non possit Deus, aut falsum dicere etiam de potentia absoluta. Hoc ratio suadet manifesta, & expressè testatur Paulus illis verbis *Vt per duas res immobiles quibus impossibile est mentiri Deum firmissimum solatium habeamus:* Quale non haberemus si vel mentiri posset vel falsum dicere. Potest Deus infundere errorem; ita tamen ut per illam infusionem nec loquatur nec censeatur loqui, aut rem falsam sua auctoritate aut ullo signo vel etiam miraculo firmare. Potest etiam loqui amphibologicè & obscurè: quo modo sèpe Deum locutum esse constat in scriptura.

Revelatio tum publica tum privata sufficiens est ad assensum fidei; requiritur tamen revelatio formalis neque sufficit virtualis; ista enim fidelem in ratione signi non dicit in cognitionem rei revelatae. Revelatio facta per propositionem universalem sufficit ad assensum fidei circa particularia quæ sub illa continentur formaliter; non autem ad alia: illa æquivalet copulatiæ, non ista: illâ positâ censentur singula revelari: si omnis homo est mortalis, etiam Petrus est mortalis.

III.

Scripture sacræ versiones & editiones fuere
quam plurimæ nam præter Hebraicam, Chal- De vas-
daicam, Syriacam, Græcam & Latinam, rijs
multe numerantur Greco sermone conscriptæ script.
quarum sex fuere præcipuæ nempe septuaginta
interpretum, Aquilæ Pontici, Symmachii, Theo- Editio-
dotionis, Hierocuntina, & Nicopolitana. Ex nub.
istis, quatuor priores totidem columnis distinctas
concinnavit Origenes, quæ Biblia Tetrapla di-
cta sunt: quibus deinde præmisit textum Hebraic-
um Græcis & Hebraicis characteribus exaratum:
& sic facta sunt Hexapla. Demum post inven-
tas duas ultimas eas alijs addidit unde emana-
runt Octapla. Editiones Aquilæ Therdotionis
& Symmachii exiguum habent autoritatem vel
potius nullam propter multa ab ijs authoribus,
quos Hieronymus vocat Iudeos aut judaizantes; Hier.
in odium Christianæ Religionis inserta. Due po- præfat.
stremæ fidem habent paulo majorem. Præter in Job.
illas fuere multæ vernaculae & vulgares. Testa-
tur Augustinus innumeræ olim fuisse editiones
Latinæ, quod etiam asserit Hieronymus præ-
fat. in Iosue, ubi dicit tot fuisse versiones quot
edices.

86   *Theologia Scholastica.*

In 2. secundæ.   IV.

De
Script.
Sacra.

Intra regulas Fidei primum locum obtinet Scriptura sacra, seu libri omnes ab Authoribus Hagiographis conscripti & à Concilio Tridentino enumerati ses. 4. Corrupti sunt fontes Hebraici & Græci; sed maximam authoritatem habet nostra vulgata de qua loquitur Tridentinum cum dicit: *Si quis libros illos integros cum suis omnibus partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt & in veteri vulgata lectione habentur, pro sacriss & canonicis non suscepereit anathema sit.* Hoc vero decretum intelliginuſ editum aduersus Hæreticos, libros integros, aut librorum partes ex sacro Canone expungentes; non quod in nullo apice aut vocula emendari possit nostræ vulgatæ editio, etiam à tempore Concilij Trident. certè ab eo tempore prodijt Platiniana deinde Sixtina: ac demum Clemétina in multis correctior & castigatior. Sacrae scripturæ sensus non ex privato cuiusque, sed ex publico & sancto Ecclesiæ spiritu definiendus est.

O Mniibus præstat nostra vulgata que tota est Hieronymi aut Versonis aut emendatoris. Hic novum Testamentum Graeca fidei nondum depravata reddidit; vetus vero ex Hebraica phrasí transtulit, ut ipse testatur. Hujus scriptura Canonem Synodus Trid. accepit ab Eugenio Papa in Concilio Florentino. Eugenius à Gelasio item summo Pontifice in Concilio Romano. Gelasius ab Augustino in Concilio Carthaginensi III. quod alij quintum aut sextum vocant. Concilium Carthaginense ab Innocentio an. 402. à quo tempore ad nos per continuatam traditionem perseverat. Non est addita Prophetia Baruch sed interdum Hieremias tributa.

Iure prohibet Ecclesia Catholica vulgares translationes scriptura privata autoritate factas. Scripturæ sensus alius est Literalis nempe quem verba immediate exprimunt: alius est Spiritualis qui iterum triplex est Allegoricus qui ad Christum vel Ecclesiam referatur, Tropologicus qui ad mores pertinet, Anagogicus ad vitam eternam.

De
vulgat.
Edit.

Lib. de
script.
Eccl.

De
Tradit.

PRæter verbum scriptum Traditiones admittimus, tanquam certissimas fidei regulas: *juxta illud Apostoli mandatum: Tenete Traditiones quas didicistis, sive per sermonem sive per Epistolam nostram.* Quam multa vero sunt fidei nostræ dogmata statuenda per solam Traditionem vel Divinam vel Apostolicam, vel Ecclesiasticam. Tunc aliquid non scriptum ad Traditionem Apostolicam pertinere, in eoque elucere sanctæ antiquitatis effigiem agnoscet. 1. Si illud universa Ecclesia amplectitur. 2. Si quod Ecclesia universa observat nemo constituere potuit nisi Deus, quale est Baptisma parvolorum. 3. Si illud in omnibus retro seculis servatum est, etiam si potuerit ab Ecclesia institui: tale est jejunium quadragesimale. 4. Si illud communi consensu docent Ecclesiarum Doctores: nempe idem est Ecclesiam errare, ac omnes ejus Doctores: tales sunt ritus multi in Baptismo & in alijs sacramentis servari soliti. 5. Si quid in ea Ecclesia habetur ut traditum in qua est continuata successio ab Apostolis, nec probari potest ab aliquo introductum.

C oncilia Oecumenica octo in Oriente sunt celebrata: Nycænum in causa Arij verbi De consubstantialitatem afferuit an. 325. Canstan- Conc. tinopolitanum Spiritus sancti Divinitatem an. gener. 381. Ephesinum maternitatem Virgini Maria O. iecat. vindicavit adversus Nestorium an. 431. Chal- cedonense duplēm in Christo naturam contra Entychem an. 451. Constantinop. II. aduersus tria capitula an. 553. Constantinop. III. du- plēm in Christo voluntatem esse definiit contra Monothelitas an. 681. Nycænum II. pro sacris imaginibus stetit aduersus Iconoclastas an. 787. Constantincp. IV. aduersus Photium an. 869.

Concilij Plenarij nomine intelligit Augustinus Nicenum 1. non autem Arelatense. Namqoe il- li soli bene convenient quæcumque de Plenario dicit 1. celebratum est antequam nasceretur Aug. 2. fuit Concilium totius orbis & cunctarum gen- tium. 3. in eo causa rebaptizantium finita est, nempe Can. 8. quo statuitur recipiendos hereticos in Ecclesiam cum eorum baptismo. Quo pacto hæc omnia de Arelatensi dici possint planè non video.

M

90 *Theologia Scholastica.*

In secundam 2. VI.

De
Concil.
genera-
libus.Lib. I.
Epist.
34.

Concilijs generalibus in rebus fidei definiendis eamdem concedimus autoritatem quam scriptoribus Canonicis. Notum est illud Gregorij magni dictum: Sicut sancti Evangelij quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor: Nicænum... Constantinopolitanum... Ephesinum... Chalcedonense. Concilium generale legitimum est. 1. Si nomine summi Pontificis convocatur, præterquam in casu Schismatis & Antipapæ, aut in manifesta & publica hæresi ejus qui pro summo Pontifice habebatur. 2. Si ad illud convocentur omnes Episcopi Catholicæ, & convenientibus detur accessus. 3. Si ad illud conveniant Episcopi ex præcipuis orbis Ecclesiastici partibus. 4. Si Concilio præest summus Pontifex vel per seipsum, vel per suos legatos. 5. Si in Concilio illi tantum ferant judicium definitivum quibus ex jure competit. Nullum tale Concilium aut erravit unquam aut potuit errare in definitionibus Fidei: quia si errasset, tota Ecclesia errasset.

N Occidente Concilia Oecumenica duodecim numeramus Lateran. 1. pro restituenda veteri disciplina an. 1122. Lateran. 2. contra Antipapas & Petrusianos Hereticos an. 1139. Lateran. 3. Albiensum Hæresim prestigavit ann. 1180. Lateran. 4. Pro Terra sancta recuperanda an. 1215. Lugdun. 1. adversus Fridericum Imp. an. 1245. Lugdun. 2. Pro unione Ecclesiæ Græce an. 1274. Viennense Templarios delevit, Be-guardos compressit an. 1311. Constantiense Hussitas & Vniclef. damnavit an. 1414. Florentinum Ecclesiam Græcam Romanæ copulavit ann. 1438. Post illud Lateran. 5. contra Schismata. an. 1513. ac tandem Tridentinum quod omnes omnium temporum hæreses feliciter debellavit an. 1535. ~~1544~~

His omnibus addimus Pisanum celebratum an. 1409. quod contendimus fuisse legitimum. 1. Quia est potestas in Ecclesia celebrandi concilij tempore schismatis. 2. Quia in eo exauthoratis Gregorio & Benedicto, præfuit ^{Urbano} V. ab eodem Conc. Electus & deinde ab Ecclesia Rom. inter legitimos Pontifices numeratus.

De
Conc.
gener.
Occid.

De Conc. parti-
cularib. **C**oncilia particularia, alia sunt Nationalia
totius gentis aut nationis, quibus præest
Patriarcha vel Primas: alia sunt Provincialia,
quibus præest Metropolitanus: alia sunt Diœ-
cesana Episcopi alicujus cum suo Clero. Con-
cilia particularia, nisi sint specialiter repro-
bata, tacitò Ecclesiæ consensu, vel ipso silen-
tio commendantur. Non est necesse ad quam-
cumque proscribendam hæresim generale con-
cilium indicere. Quare in Concilio Senonensi
an. 1518. jam judicata lis erat contra Luthe-
rum Calvinum & alios.

Pósteriora Concilia eamdem habent autho-
ritatem quam priora illa quæ prisca celebravit
antiquitas; neque enim judicij novitas in ali-
quo bonitati causæ præjudicare potest, aut pro-
latæ sententiæ firmitati. Non fuit purior lux
primi Solis quam hodierni. Quisquis sapit ad
sobrietatem Theologus: adverteret ad illud sa-
pientis dictum: *Nè dicas, quid putas causæ est*
quod priora tempora meliora fuere quam nunc
sunt? Stulta est enim huiusmodi interrogatio.

VII.

Concilium Constantinopolitanum I. can. 3.
*Aliquam ad summum honoris prærogati-
 van non jurisdictionis tribuit ejus urbis Episco-
 po, his verbis: Constantinopolitanae civitatis Epis-
 copum habere oportet Primatus honorem post
 Romanum Episcopum propterea quod sit nova
 Roma. Verum non fuit is Canon Concilij Oecu-
 menici. 1. Quia Concilium Constantinop. non
 fuit Oecumenicum nisi per conjunctionem cum
 Romano. 2. Quia nec fuit missus Romam cum
 alijs Synodis 3. nec confirmatus à summo Ponti-
 fice aut ab Ecclesia Occidentali.*

In Concilio Chalcedonensi hunc per fraudem
 renovari voluit Anatoliūs can. 28. Verum hunc
 etiam Canonem expungi volumus. Nam 1. non
 extat in codicibus Græcis nec in collectionibus
 Dionysij & Isidori. 2. Iam finita Synodo & re-
 gressis legatis summi Pontificis conditus est &
 alijs Patriarchis absentibus 3. in eo addita est
 vox æqualia quæ non habetur in can. 3. Con-
 stantinop. qui tamen dicitur restituui. 4. Hunc
 summus Pontifex abrogauit ut constat ex ejus
 epistola ad Anatolium.

De
can. 3.
Conc.
Const.

In secundam 2. VIII.

Eccli.
c. 7.De
Infalli-
bilitate
Eccles.

Ecclisia universalis à Christo fundata; martyrum sanguine dotata, miraculis insignita, universalis & visibilis, est credendorum regula infallibilis. Errare illa non potest cum sit Columna & firmamentum veritatis propter specialem Christi & Spiritus sancti assistentiam usque ad consummationem saeculi. Infallibilis est in definitionibus fidei, in statuendis Decretis morum in approbationibus ordinum, in Sanctorum Apotheosi, in institutione festivitatum, quæ propterea sanctæ sunt sub ea ratione sub qua instituuntur. Quin etiam extenditur illa infallibilitas ad multas quæstiones facti 1. ad eas quæ continentur in ipso jure: Quod Verbum sit Incarnatum, quod B. Virgo sit Mater Dei. 2. ad quæstiones facti à jure inseparabiles aut ex quibus sequeretur Ecclesiam errare circa jus: quales sunt istæ an Arius sit Hæreticus, an propositio aliqua contineatur in libro Calvini, aut alterius Hæresiarchæ & aliæ similes: & quoniam de hoc postremo aliquorum fuit dubitatio sic paucis demonstro.

Eccl^{esi}a antiquitus tres tantum habuit Patriarchales sedes, Romanam scilicet Alexandrinam & Antiochenam. Hierosolymitanam per annos fere quingentos nomine & honore tantum Patriarchalis fuit, sed non re & potestate. Istis accessit Patriarchatus Constantinopolitanus. Quatuor iste postrema jam à fide defecerunt; olim ita subjectæ erant Romanæ sedi ut ejus vicem in suis Provincijs representarent.

Ecclesiastarum divisionem agnosces ex divisione Imperij 1. in Orientale & Occidentale 2. In quatuor præfecturas Præ orij nempe Orientis, Illyrici, Italie & Galliarum 3. Præfecturarum Eccles. Divis. Prætorij, in Diœses tredecim quarum quinque erant sub Præfecto Orientis nempe Oriens, Ægyptus, Asiana, Pontica & Thracia. Sub Præfecto Illyrici Orientalis, duæ erant Diœses Macedoniarum scilicet & Dacie. Sub Præfecto Italie tres iste Diœses, Italia, Africa & Illyricum. Sub Præfecto Galliarum tres Diœses nempe Celtarum Transalpinorum, Hispania & Britannia Insula. His adde Illyricum Occidentale.

96   *Theologia Scholastica.*

In secundam secundæ.

XI.

De
Quæst.
Facti.

1. **S**i non potest Ecclesia definire propositionem aliquam ut jacet in libro Calvini aut alterius esse hæreticam vel erroneam poterunt fideles eam admittere & tueri prout jacet in eodem libro : agnoscis periculum ? rem magis urgeo.

2. Debet Ecclesia ex munere dirigendi fideles hoc saltem posse dignoscere , an propositio aliqua in libro faciat sensum hæreticum.

3. Omnis propositio hæretica verbis , vel scriptis , vel libris , vel sensu aliquo continetur: ergo quando damnatur propositio , etiam aliquid factum judicari necesse est.

4. Constantissima illa est Ecclesiæ praxis non solas propositiones censoria notâ configere , sed personas insuper & libros damnare.

At inquis res ardua est factum aliquod fide divina credere. Brevem moram largire : fidem requiro : an sit divina; non disporto. Talem volo qua credis hunc tuum Episcopum esse ritè ordinatum , hunc esse hæredem Titij ex legitimo matrimonio & similia de quibus sine peccato non dubitamus.

Tis Diœcesibus quatuordecim supra centum Provinciæ suberant, quæ omnes Synodi Nicenæ decreto, Romani, Alexandrini & Antiocheni Episcopoi curæ & regimini commisæ sunt, tribus exceptis Diœcesibus Asiana Pontica Ruffi. & Thracica quæ suis juris erant & suis Synodis historn. regebantur, ut eruditè notat Illusterrimus D. I. 2. de Marca ex can. 2. Concil. i. Constantinop.

Can. 6.

Romanus igitur Episcopus occidentales omnes Regiones habuit, salvo jure primatus in omnes mundi plagas. Episcopo Alexandrino cessit Ægyptus, Lybia & Pentapolis. Episcopus Antiochenus Orientem obtinuit, nempe Syriam, Cœlesyriam, Ciliciam, utramque Mosopotamiam, tres Palestinas, & Arabias.

Suspecte fidei est Ruffinus cum in Epilogo versionis à se factæ Canonis Concilij Nicenij dicit Episcopum Romanum curam habere Ecclesia rum suburbicariarū: Manifesta est depravatio & nefaria additio, quam in alijs codicibus non invenias; nisi omnes urbes intelligas Roma esse suburbicarias.

M.

98   *Theologia Scholastica.*

In secundam secundæ.   X.

De
author.
SS.PP.

V Nanimem & conspirantem Sanctorum Patrum consensum ut firmam & iticoncussam docendorū regulam agnoscimus. Quando verò dissentiunt, omnes veneramur, aliquos necessariò sequimur, & præcipue Augustinum, cuius præ reliquis una authoritas nos frangit & commovet. In scriptis Augustini distinguimus ea quæ communem cum alijs sanctorum Patrum dictis habent approbationem ab ijs quæ sunt speciali Ecclesiæ & summorum Pontificum judicio comprobata. Inter hæc postrema aliqua recipimus ut Canonica, quia non aliter Augustinus aliter Ecclesia loquitur, alia defendimus ut probabiliora quando communī Patrum sententiæ non repugnant. In materia de auxiliis Divinæ gratiæ fatemur authoritatem habere Augustinum maximam post Authores Hagiographos: in alia quācumque materia Theologica eamdem aut etiam paulò majorem quam Ambrosius, Hieronymus, aut Gregorius. Non est Augustini discipulus qui tam illustri nomine damnatos errores dissimulat.

Eccl^{esi}a Catholica semper fuit essentialiter unica, statu vero multiplex extitit; alius enim fuit illius status in lege naturae sub Patriarchis: alius in veteri testamento sub Sacerdotibus: alius in lege gratiæ: alius in cœlo: alius in Purgatorio. Illos omnes fideles una completitur Ecclesia, quæ est societas fidelium in vero Dei cultu communicantium.

Error fuit Vuiclesi & Ioannis Hus in Concilio Constantiensi damnatus, Ecclesiam constare solis Predestinatis: ita ut Paulus quo tempore erat spirans minarum & cædis in Ecclesiam, fuerit tamen Ecclesiæ membrum; Iudas vero toto tempore sui Apostolatus fuerit ab Ecclesia segregatus. Novatiani & Donatistæ teste Aug. L. de ab Ecclesia excludebant graviorum criminum heresib. reos. Calvinus Ecclesiam ex solis justis & prædestinatis constituit. Scilicet ijs omnibus supremæ cujuscumque potestatis osoribus per suassissimum erat pestilens & impium illud dogma, Episcopos & Pastores, si in peccato essent, à dignitate decidere.

110   *Theologia Scholastica.*

In 2. secundæ.   XI.

De   **P**Opulare igitur præjudicium est ab Hæreti-
author.   cis præcipue recentioribus invectum Theo-
August.   logos Scholasticos parum aut nihil tribuere
authoritatì Sanctorum Patrum, ac præsertim
Augustini. Verum Ecce qui de Augustino malè
sentiunt. 1. Qui Augustini doctrinam veris Ec-
clesiæ & Conciliorum definitionibus antepo-
nunt. 2. Qui in omnibus pro Augustino pug-
nant contra omnium aliorum Patrum consen-
sum. 3. Qui Augustino tribuunt authoritatem
quam ipse respuit lib. de persev. c. 21. Nem-
inem velim sic amplecti omnia mea nisi in ijs in
quibus me non errare perspicerit. 4. Qui ad fi-
dem Catholicam pertinere volunt quæcumque
ille scripsit adversus Pelagianos. 5. Qui non
recordantur nec Hieronymo /nec, Augustino
præmissam esse infallibilitatem. In rebus fidei
tria hęc sequere cum vincentio Lirinensi uni-
versitatem, antiquitatem & confessionem. In
rebus Philosophicis & Geometricis Aristote-
lem audi & Archimedem.

Summī Pontificis Authoritatem in regenda De Ecclesia convellere conati sunt omnium tem- summo porum hæretici adeo ut semper fuerit Sedes D. Pontif. Petri Lapis offensionis & Petra scandali. Tale ac tantum odium quod ab initio nascentis Eccle- siæ in ejus supremum Pastorem exarst imprimis auxit vitiosa & rivalitatî similis æmulatio Græcorum adversus Latinos post divisionem im- perij, iam erecta apud Bizantium Constantino- poli, nova Roma, antique æmula. Verum illud acerbissimum fuit quo superioris sœculi hæretici destagrarunt adversus Romanos Pontifices: nem- pe tantam authoritatem quâ se suosque coërcerè videbant, ferre minimè poterant. Äquum est tot sanctissimos Patres de Ecclesia Catholica bene meritos ab hismodi calumniis vindicare. Non omnes persecuar, sed eos tantum ex quorum fa-ctis præcipue Romanam Ecclesiam sugillandi causam arripiunt Sectarij. Atque ut ab ipso or- diamur Apostolorum Principe ià quo tamquam à secundo Pastore fundari. Romanæ in fatis erat.

In secundam secundæ. XII.

De
summo
Pontif.

Non omittimus illustre fidei nostræ argumentum in summi Pontificis auctoritate positum. Constitutus est à Christo summus Pontifex supremus post ipsum pastor, totius Ecclesiæ Monarcha visibilis, in omnes Ecclesias primatum habens æternum duraturum: sic canente Prospero in carmine de Ingratis.

*Sedes Roma Petri, quæ Pastoralis honore
Facta caput mundo, quidquid non possidet armis
Religione tenet.*

Falsum est & erroneum divisam fuisse jurisdictionem inter Petrum & Paulum. Aequales fuerunt Apostoli in Apostolatu sed non in jurisdictione: Soli Petro dictum *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Tria hæc distingue in summo Pontifice quæ distinguit Bernardus sic loquens ad Eugenium, *Tu Princeps Episcoporum, Tu Hæres Apostolorum, Tu potestate Petrus.* Innocentium undecimum esse successorem D. Petri de fide est, quia talem esse universa credit Ecclesia.

XIII.

Petrus cum Christum negavit, nondum cœperat esse summus Pontifex; nondum enim dixerat Christus quod dixit post Resurrectionem Simon Joannis pasce oves meas. Addo nec errasse in fide Petrum qui ore non corde negavit; erravit tamen in confessione fidei.

An erraverit Petrus quando coēgit gentes Iudaizare & fuit reprehensibilis, litigiosa est disputatio. Hoc primo certum, quod ait Tertullianus, non sūisse errorem prædicationis sed conversationis; neque enim decreto sanx: t esse Iudaizandum sed exemplo suo occasionem dedit errandi. Deinde in eo etiam materialiter tantum aut levissime peccasse contendimus. Demum si fuit aliqua ignorantia in Petro, fuit illa excusabilis & involuntaria, quam in Petrum cadere permisit. Deus ut in re alioquin levissimā exemplum haberemus & sanctę libertatis in Paulo, qui in faciem ei restitit, & patientię & humilitatis in Petro. Iudeorum erat vitanda offendio, minus timuit scandalum Gentilium; quam Iudeorum; quoniam Iudeorum præcipue erat Apostolus.

De
motivis
credi-
bilit.

Evidens est Doctrinam Christianam esse prudenter credibilem; etenim habet certissima Divinæ Doctrinæ argumenta. 1. Honestatem, Sanctitatem, Dignitatem. Honestas rectæ rationi, Sanctitas moribus, Dignitas objecto suo congruit. 2. Propagationem sui planè mirabilem tum in ipso Christo Authore & consummatore fidei cuius Divinitatem elementa omnia contestata sunt: tum in Discipulis qui ut ait Chrysost. tanquam exiguum fermentum totam orbis massam fermentarunt: tum denique in ipso propagationis modo arduo ac difficulti. 3. Prophetias & miracula tum in veteri, tum in novo testamento facta in confirmationem fidei. 4. Martyres sanctitate vitæ conspicuos, multitudine innumerabiles, per omnia dolorum & suppliciorum genera tentatos, ac post mortem miraculis claros. 5. Subitam totius orbis mutationem: Judæam sine Synago-
ga, Græciam sine delicijs, Romam absque idolis: adeo ut inquit Aug. factus sit ipse prodigium quisquis orbe credente non credit.

Zephyrinum Montanisasse aut aliquo pacto
favisse errori Montani solidè falso est nec
credimus Tertulliano, cuius in hac causa jure
est suspecta fides. Sic Artemonis discipuli suum
errorem tribuebani Victori ut testatur Eusebius. L. 5.
Zephyrinus in Ecclesiam recepit Natalium lap- histor.
sum in hæresim: Zephyrinus decretum edidit ad- c. 27.
versus Montani hæresim ut constat ex verbis
Tertulliani l de puduit. c. 1. Quid plura desi-
deres ad avertendam suspicionem Montanismi.

Marcellinus non fuit infidelis nisi actu exter-
no nec fuit error in fide, sed pusillanimitas in
corde: culpam martyrio delebit. Brevius rem con-
ficiunt qui hanc Marcellini Thurificationem
commentitiam esse contendunt, ex difficultate
Concilij celebrandi tempore persecutionis Dio-
cletiani, ex loco in quo celebratum dicitur, ex
actis Concilij depravatis. Verum præferenda est
sententia Baronij & aliorum qui tale Concilium
referunt ad an. 303. & celebratum volunt
Sinvessse in Campania; idq; à Clero Romano con-
vocatum. Hujus Concilij meminit Nicolaus I. in
Ep. ad Michaël. Imp. nec non Breviarium. Rom.

De
judicio
credi-
bilit.

De
natura
actus
fidei.

AD omnem assensum fidei Divinæ prærequititur in intellectu judicium evidens credibilitatis rei quæ creditur; quomodo enim esset assensus firmissimus & prudenter imperatus nisi præluceret tale judicium; in voluntate verò prærequiritur imperium; & pia affectio credendi quæ de lege ordinaria libera est: ejus objectum est honestas credendi; pertinet autem ad credulitatem.

Omnis assensus fidei est 1. discursimus saltem virtualiter , asserens unum propter aliud. 2. Obscurus quando elicetur ex solo motivo fidei quod obscurè proponitur ; potest tamen cōjungi cum evidentia. 3. Certus certitudine excludente omnem dubitationem & formidinem , & superante omnem certitudinem cognitionum naturalium. 4. Supernaturalis quoad substantiam, ut probatum est contra Pelagium. 5. Necessarius necessitate medijs adultis peccatoribus ad justificationem & salutem , sic definiente Apostolo : *sinc fide impossibile est placere D:o;* credere enim oportet accedentem ad Deum quia est &c. Hinc est quod dicitur fides Ecclesie adiutus & initium salutis.

Liberius nec fuit Hæreticus nec Hæresim docuit.

Fælix II. in antiquis Hieronymi codicibus non dicitur Arianus : lapsus Liberius verus Pontifex esse cœpit nec deinceps cum Arianis communicavit.

Vigilius cum Occidentali Ecclesia stetit primo pro tribus capitulis : deinde mutavit sententiam in controversia quæ tota erat discipline : nempe vidit ex eorum defensione toti Orienti periculum imminere : qui prius timuerat pro Concilio Chalcedonensi magis timendum censuit pro tota Ecclesia Orientali. Scio levitatis damnari ab aliis quibus ; at hæc cine levitas est cum tota Ecclesia Occidentali Iustiniano obsistere, idque assertare non omnia quæ Iba Edesseni epist. continebantur approbata suisse in Concilio Chalcedonensi ? Deinde vero re melius perspecta hanc epistolam cum tota quinta synodo damnamus, non potest Vigilius fides aliqua erroris aut etiam levitatis nota adspergi. Nisi forte constantiam vocas omne arreptum propositum pugnacissimè defendere.

In secundam secundæ. XV,

Post fidem sequitur spes quæ est voluntas prosecutiva boni absentis & ardui , innixa ejus potestate qui possibilem facit ejus boni consecutionem. Objectum formale spei Theologicæ est Deus auxiliator , nempe omnipotentia Dei , Bonitas & ejusdem Fidelitas in promissis servandis. Objectum materiale sunt omnia bona quæ honestè sperari possunt: primarium quidem Beatitudo æterna , secundarium vero alia omnia quæ à Deo ut auxiliatore possumus obtinere. Ad actum spei prærequisitur tum actus Fidei , tum judicium dictans probabiliter futurum bonum illud quod speratur. Quare non posset is salutem sperare cui revelatio fieret suæ damnationis , si illa revelatio antecederet naturâ operationes quæ fiunt in ordine ad salutem. Actus spei est liber , honestus , supernaturalis , certus ; est enim spes *Anchora animæ tutæ*. Habitus Fidei & Spei manent in peccatore : In Beatis autem non est Fides aut Spes , actualis aut habitualis. Quod etiam testatur idem Apostolus 1. ad Cor. c. 13. cum autem veneris quod perfectum est evanescit quod ex parte est.

De
Spe
Theol.

Ad
Hebr.
c. 6.

Honorius nec fuit Hæreticus Monotheli-
ta , nec damnatus à sexta Synodo , nec
imprudenter egit abstinentia à voce du-
plicis voluntatis. Hæc paucis attingo.

Non fuit Hæreticus 1. quia ejus epistola nul-
lum continet errorem. In ea duas in Christo vo-
luntates & operationes admittit 2. Vult absti-
nenti à nomine duplicitis voluntatis, nè viderentur
in Christo distingui Personæ cum Nestorio: pro-
hibet nomen unius operationis: nè videretur as-
seri unica natura cum Eutychie. 3. Si quando
vnam prædicat voluntatem in Christo , de hu-
mana loquitur ; in qua non sunt duæ voluntates
pugnantes carnis & spiritus.

Non fuit damnatus à sexta Synodo. 1. Quia
in ea Synodo approbatur Epistola Agathonis as-
serentis suos prædecessores inter quos erat Hono-
rius semper restituisse hæresibus , nec umquam er-
rasse. Ergo vel depravata sunt acta Concilij &
malè additum nomen Honorij , vel corruptæ
Agathonis Epistola , vel Concilium dicit pugnan-
tia : postremum dici non potest : primum facile
suspicamur cum Anastasio Bibliothec. Deinde
incredibile est damnatum esse Honorium co-
ram adstantibus legatis summi Pontificis.

De
opinio-
ne pro-
babili.

De **C**haritas est virtutum Theologicarum præstantissima : ejus objectum formale est Charit. Deus ut bonus in se : Bona etiam creata quatenus fiunt aliquo modo bona Dei pertinent ad objectum formale charitatis secundariò ; possumus enim illa velle tum Deo tum propter Deum. Dantur multi actus humani , meritorij , honesti & supernaturales , qui tamen non sunt eliciti aut imperati à charitate.

Ab Hæreticis aut ab Hæreticorum fontibus haustum est quod præfidentius asserunt ex Catholicis aliqui , omnia infidelium opera mala esse quia non fiunt ex charitate. Quasi vero per se bonum non sit, cibare pauperem , concupiscentiam frenare , iram coercere , suum cuique tribuere , &c.

Habitus charitatis potest concurrere ad actus imperatos sub peccato mortali : subtilis quæstio , sed facilis tamen, si intelligis charitatem non esse potentiam proximam ad non amandum , quamvis per se , & ex natura sua influat ad actum amoris. Destruitur autem habitus charitatis per negationem talis actus imperati sub mortali.

Sed nec imprudenter egit Honorius cum eas voces taceri voluit unius aut duplicitis voluntatis & operationis. Silentium imperavit, sperans illud fore, Fibulam pacis, ut ait Baronius. Deinde longo post tempore, quadraginta annorum spatio interjecto jam in apertam heresim grassante Monothelismo aliquando loquendum fuit, nec ipse dissimulasset Honorius, si vixisset. Quaresi vera sunt acta Concilij, quod nec omnino falsum, nec planè compertum est, Honorium damnare potuit ex loquendi modo propter subsequutam heresim periculoso, de heresi aut imprudentia damnare non potuit. Eadem prudentia S. Basilius loquens de Spiritu sancto nomen Dei dissimulavit, ut testatur Gregor. Naz. in ejus oratione funebri, ut eo silentio invidiam hereticorum devitaret, tum ne rei Catholice causam feliciter promovenda opportunitatem amitteret. Quid quod scribit Sergius Constantinopolitanus ad Honorium eo statu rerum esse Ecclesiam Orientalem ut prestaret reticeri nomina unius aut duplicitis voluntatis: at hoc mala fide, inquis, ita est; sed quid faceret Honorius. Voca credulitatem lauda prudentiam Honorij.

DE VIRTUTIBUS CARD.

In 2. secundæ. I.

De
Pruden-
tia.

Post virtutes Theologicas juxta institutum docendi ordinem sequuntur Cardinales; eæ sunt Prudentia, Justitia (ad quam Religio revocatur) Fortitudo & Temperantia; quarum limitibus omne humanæ vitæ officium continetur.

Prudentia, quæ est quasi aliarum virtutum oculus, est virtus animi ostendens quid honestum & turpe sit in omni actu, tam circa media quam circa ipsum finem: ejus actus sunt consultatio, judicium practicum & imperium; primo enim de re facienda inquirit intellectus, deinde judicat de honestate actionis: ac demum imperat eliciendo actum quo dictat quid sit faciendum; ex quo actu tum voluntas, tum aliæ potentiae voluntati subditæ, determinantur ad operandum.

Omnis actus Prudentiæ sive naturalis sive supernaturalis est conformis voluntati efficaci honestatis quæ est finis virtutum moralium: atque ita omnis Prudentia habet practicā veritatem. An autem sit etiam speculativè verus, ex eorum sententia æstimandum est qui dicunt nullum actum supernaturalem posse esse falsum. Nam si indecens est Deum tamquam causam particularem concurrere ad actum erroneum, omnis Prudentia supernaturalis vera est.

Fuisse semper inter Theologos opinionum dis-
fensionem etiam in materia morali , testatur
S. Antoninus l. part. tit. 3. c. 10. §. 10. ubi sic
loquitur. Quod sint contraria opiniones inter
Doctores sanctitate & scientia conspicuos pareret
per exempla nam S. Thomas in 4. tenet quod
post lapsum in mortale non oportet statim ali-
quem confiteri sub praecepto, habita copia confes-
soris, nisi in paucissimis casibus... Sed Hugo de
S. Victore & S. Bonaventura sunt in hoc con-
trariæ opinionis ; sanctitas autem & magnitudo
scientie ipsorum nota est toti Ecclesiae : neutra
autem illorum opinio reprobatur ; et si Thoma
opinio communis teneatur quæ tamen minus
tuta videtur... & sic innumera exempla pos-
sent poni , ita ille. Quæ vero Augustinum inter
& Hieronymum , inter Cyprianum & Zephyrinium / Nephan
& alios Santos & doctos Patres , in materia sa-
lutis controversiæ interdum extiterint , quis igno-
rat in scriptis sanctorum vel mediocriter versat-
us. Nempe in rebus moralibus non omnia mani-
facta aut definita sunt : nec sine causa ante omnes
sapientiæ moralis Doctores dixerat Aristoteles
quæ absurdum esse à morali Professore expectare
Mathematicas demonstrationes , quam geome-
triæ permitter rationes tantum probabiles.

De
opinio-
ne pro-
babili.

De
Opin.
probab.

AN sit prudentia operari ex opinione probabili his temporibus incipiunt dubitare aliqui opiniosissimi homines , quibus non satis perspectum est quibus principijs nititur constantissima illa Theologorum sententia. *Licet cest, & in praxi tutum, sequi quamcumque opinionem certo probabilem.* Ego ut in re certissima omnem ab oculis caliginem disspellam : faciam quod Geometræ solent: principia aliqua proponam quæ si dederis , danda etiam sunt alia omnia , quæ ijs adjuncta & copulata sunt.

1. Opinio probabilis est conclusio incerta quæ tamen gravi fundamento nititur.

2. Etiam in rebus moralibus multæ sunt opiniones probabiles.

3. Inter opiniones probabiles aliæ sunt alijs probabiliores, nempe non omnia æqualia sunt rationum momenta nec eadem sunt litigantium jura.

4. Sententia minus probabilis interdum est benigna & minus tuta , hoc est minus remota à periculo peccandi materialiter: interdum etiam est magis tuta.

5. Quod sententia benigna sit, & faveat libertati non propterea desinit esse vera aut probabilis : non omne quod favet libertati est improbabile.

Quis audeat in dubium revocare semper in Ecclesia multa fuisse in utramque partem licita, donec essent communi Pairum & Doctorum consensu aut suffragio definita. Licitum esse baptizare Cathecumenum in articulo mortis nulla dantem signa negabant multi, affirmabat Augustinus; non tamen contrariam partem damnabat. Primitus Ecclesiæ sœculis ante Concilium Nicenum, licetè celebrabant Pascha decima quartâ Lunâ Assani, juxta antiquam consuetudinem: contrarius & licitus erat occidentalium usus, qui deinde ubivis invaluit in Ecclesia. Africani Episcopi licetè rebaptizabant baptizatos ab Hæreticis cum S. Cypriano, & plerique Orientales cum Firmiliano, præcipue post tria in Africa celebrata Concilia, quibus id statuebatur. Tamen ijs opposita sentiebant & licetè usurpabant plerique Latini, authoritate Stephani & invictissimo traditionis clypeo protecti. Ipsiis Apostolorum temporibus licetè in multis iudaizabant Christiani, verum id quoque alij nondum definita causâ licetè reprobabant. Quid quod, schismatis tempore quando erat ad summam in Ecclesia dignitatem inter duas partes jus utrinque probabile, numquid licetè pro alterutra parte stabant & certabant etiam viri sanctissimi.

Lib. I.
de Adul-
ter.con-
jugijs
c. 26.

Opinio probabilis alia est practicè; alia speculativè tantùm probabilis. Hæc duo si non distinguis, impinges in limine. Opinio probabilis practicè est ifla quæ enunciat aut negat honestatem actionis *hic & nunc* faciendæ hoc modo *honestum est, licitum est hic & nunc*; nam eatenus ad praxim tendit & dirigit, Speculativè probabilis est quæcumq; alia. Age vero!

7. Fieri potest ut duæ sententiæ oppositæ sint certò practicè probabiles. Illa dicit, *honestum est hic & nunc illud objectū*, & probabiliter hoc dicit, alia dicit *inhonestū est illud idem objectum*, & pro suo quoque jure probabiliter; quid enim prohibet dissentire in re non evidenti, ubi est fundamentum utrinque grave ad dissentendū.

8. Aliud est judicium directum aliud reflexum: iste actus est directus: *probabile est non teneri me ad restituendum quod culpa mea levi alteri perijt* Iste verò est reflexus, *honestum est uti illa opinione probabili*: Posterior iste habet priorem pro objecto: in resolutione quæstionis directæ est solùm probabilitas, certitudo in resolutione quæstionis reflexæ, evidentia moralis in conclusione practicâ, quæ sola est regula actionis.

VENIO ad Doctores Scholasticos quos omnes ante hęc nostra tempora saltem quoad rem ipsam in opinione Probabilistarum fuisse certum est. Nam 1. eorum nullus negat in concursu duarum opinionum probabilem existere posse iudicium moraliter certum de honestate operationis. 2. eorum plerique id expresse afferunt, ut fatentur adversarij. 3. Qui hac in parte aliter loquuntur atque omnes, sentiunt tamen idem quod ceteri, idque supponunt quando, vel consulunt partem probabiliorem, quamquam minus tutam vel quando magna animorum contentione disputant, utrā pars sit probabilior: an sit licitum in praxi vel illicitum quidpiam facere, idque per longas & operosas dissertationes, per integra volumina. Sileant Summista & alij Theologiae moralis studiosi nihil facilius, si Antiprobabilistis credimus, quam scire quid licitum est in praxi, quid illicitum. E duabus inquisiunt probabilibus sententijs oppositis una semper est tutus; igitur inter utramque constitutus non herebis, iudicatares est: illa sola in praxi licita qua tutior est. Facilis defensio quam tota hactenus Theologorum schola ignoravit.

Dico igitur licitū esse sequi opinionem quæ est certò practicè probabilis quamvis non sit probabilius nec magis tuta. Hoc certissimum esse contendo dupli argumento : primum est est negativum, alterum positivum. Nulla ratione probari potest, nullo scripture testimonio convinci, dari obligationem aliquam positivam sequendi in praxi opinionem magis probabilem aut magis tutam. Ubinam gentium auditum est, ubinam promulgatum illud præceptum ? Ubi unquam lata est & acceptata hujusmodi lex, sectandi semper tutiora aut probabiliora ? An esset bene constituta illa lex in partem probabiliorem ? si ita esset, semper etiam essent æstimandæ & bilibrandæ sententiæ probabiles cum incredibili anxietate ; cùm raro constet à qua parte stet major probabilitas : ubinam statuenda erit illa probabilitum statera. An etiam melior est lex quæ imperat semper tutiora ? ita est si ijs credimus qui dicunt aliqua Dei mandata esse impossibilia : non esset bona lex quæ obligaret semper ad optimum : meliora sequi, conflij est non præcepti : satis est viro prudenti si eam sequitur sententiam quæ gravi fundamento nititur : sic tenet certum & dimittit incertum.

Inter recentiores fateor aliqui sed oppidò pauci, aperti sunt probabilitatis hostes Merenda, Mercorus, Fagnanus, Sinnichius, Baro, Gonetus, Vendreckius, Philaleetus, &c si quis alius. Quamquam non est periculum nè obtuamur hostium numero, placet tamen pugnam segregare. Merenda jurisconsulti liber de consilio jam olim Roma fuit prohibitus, Vendrokij opus Gallicorum Doctorum censura confixit an. 1660. ac deinde decreta regia flammis addixerunt. Sinnichius manifestè exorbitat à scopo nec disputat christians modo. Fagnanus Canonista est non Theologus ut ipse fatetur tom. I. pag. 12. at hac questio tota Theologica est. Quid quod, docet Fagnanus n. 448. authoritatem unius Doctoris gravis reddere opinionem probabilem. Mercorus moderatus questionem discutit, at in multis nosfer est; nam in 3. p. sua praxis multa ipse consultit nec tutiora nec probabiliora. Ecce ad paucos redactares est: nam quid invat alios autores quamdiu vivunt nobis obtrudere quorum fere omnium incertum est testimonium donec sit morte confirmatum. Ergo contra unum aut alterum pugnat totus orbis terrarum. Numquid propterea certum esse definit quod paucissimis non probatur.

In 2. secundæ.

V.

DEINDE positivè sic arguo 1. Non agit imprudenter voluntas quando imperat intellectui ut assentiatur opinioni quæ est certò probabilis , isti v. g. Non teneor *ad restituendum quod alteri perijt ex mea culpa quidem, sed levi, aut levissimâ.* Sed nec imprudenter agit quatenus imperat usum illius opinionis isto actu ; *Non facio in honeste non restituendo.* Ergo numquam imprudenter agit. 2. Licitè possum sequi illam sententiam quæ potest esse vera , quæ fortè vera est , & quam prudenter judico esse veram : atqui sententia minus probabilis potest esse vera , & ex imperio quod voluntas habet in intellectu judicatur esse vera idq; prudenter, ergo, &c. 3. Pressius sic dispuo: prudenter assentior opinioni certo probabilis; ergo prudenter eligo illius usum , si non obstat specialis aliqua obligatio legis aut officij , ut in Iudice Medico &c. Prudenter judico sententiam certò probabilem esse eligibile, ergo prudenter illam eligo: cōcursus alterius oppositæ, item probabilis, &, si vis, insuper tutæ, non destruit probabilitatem istius; nam quod est minus probabile, adhuc manet probabile, ergo nec impedit prudentiā electionis. 4. Qui sequitur opinionem certò probabilem habet iudiciū certum , non quidem de veritate sententiæ suæ aut objecti, sed de honestate actionis : iniquus es si aliud desideras.

Nec diuturni laboris est nec magni otij exemplis comprobare semper in Ecclesia licitum fuisse usum opinionis probabilis, quamquam minus tutæ. Tres Episcpos ad unius Iseemb. Episcopi consecrationem jure Divino requiri do- Bellar. cent magni nominis Doctores, nec in eo posse Vasqu, summum Pontificem dispensare : ea sententia &c. probabilis erat & magis tuta. Igitur Gregorius XIII. dispensando secutus est contrariam, probabilem quidem, sed minus tutam. Sic probable aliquando fuit, si credimus Theologis aliquibus, non posse summum Pontificem dispensare in votis solemnibus ; igitur pro parte minus tuta steterunt qui dispensarunt.

Celebris est responsio Facultatis Theologicæ Dionys. Parisiensis apud Dionysium Carthusianum : ad Cart.in quæstionem propositam an licet in aliquo Mo- 4.sent nasterio recipere fæminam ultra numerum earum dist. 25. quæ sine penuria sustentari possunt, an licet q. 3. exigere temporalia dando gratis spiritualia? Respondet posse aliquid peti pro necessitate sui victus; Tutius tamen esse quod nihil petatur, Potuit ne distinctius definiri sententia quam propugnamus, licere aliquando in probabili. amplecti partem minus tutum? Infinitum sit omnia persequi compendium temporis fa- cia.

122 *Theologia Scholastica.*

In 2. secundæ.

VI.

Pene ad exitum adducta est quæstio, neque habes quod opponas, si distinguis tria hæc judicia.

1. Licitum est v. g. pingere in die festo, cum sit licitum scribere, delineare &c. & pictura non sit opus servile.

2. Certum est esse probabile picturam esse licitam in die festo.

3. Nō facio inhoneste pingendo in hoc die festo.

Primum illud est dumtaxat probabile & directum, conjunctum cum formidine, non cum dubio negativo quod est suspensio assensus: nititur hac ratione, quod pictura non est opus servile, quæ per se non excludit dubium.

Secundum est reflexum, habet pro objecto probabilitatem primi & ijs rationibus nititur quibus directum, & alijs quæ faciunt opinionem esse certo probabilem.

Tertium reflexè tendit in duo priora, & est conscientia seu conclusio practica, hoc modo deducta & certissimis præmissis innixa quæ sequuntur.

Non facio inhoneste quoties prudenter judeco id quod facio non esse prohibitum.

Atqui hic & nunc prudenter iudico picturam non esse prohibitam.

Ergo non facio inhonestè pingendo.

Concilia definiendo interdum partem determinant quæ antea visa erat minus tuta : sic declarant non esse rebaptizandos ab Hæreticis baptizatos , aut non esse iterum ordinandos ab iisdem consecratos .

Summi Pontifices Ecclesiam dirigendo multa proponunt ut licita quæ antea erant minus tuta . Quæro à te , num est magis tutum judicare Conceptionem Beatissimæ Virginis esse immaculatam in primo instanti ? Hæc certè dicitur & est sententia pia & fidelibus commendata : oppositæ silentium altum indicitur , quam si magis tutam vocas : ergo tuiori parti silentium imperatur : si minus tuta est , ergo sequeris minus tutam .

Principes militando pro parte probabili , sed interdum minus tuta , igne & ferro dimicant ; quippe jus non raro incertum est , incerta regnorum confinia : tutius existimas sanguini parcere , sed quid tum ? bellum justum esse probabilius est . Quid ultra requiris ?

Prælati imperando sæpe minus tuta imperant ex principijs probabilibus : sic jubent esum carnium subdito probabiliter tantum indigent .

Subditi obediendo certò honestè operantur sequendo partem minus tutam , sed imperatam .

Ecce totus orbis terrarum noster est .

AT inquis, hoc ipsum est quod nego: non est certum quod negatur à multis; multi negant prudens esse illud judicium quod deducitur ex opinione certò probabili, si illa non sit tūtior. Verum qui sint, & quam pauci qui hoc negant adversa indicabit pagina. 1. Itaque nego multos esse in contraria sententia, cum sint tantum sex aut septem: quid valeat illorum judicium contra nubem authorum? 2. Contendo non eos tales esse à quibus possit nostræ sententiæ certitudo labefactari, ijs præcipue temporibus, quibus regnat insanabilis quidlibet sentiendi libido: Certum est Regem Galliæ esse Regem Navarræ; & tamen ea de re fortè aliqui dubitant Hispani. Certum est licitum esse beneficiario vivere ex redditibus sui beneficij, quamvis habeat aliunde bona patrimonialia, tamen aliqui contra sentiunt. Certum est in sacramento Pœnitentiæ sufficere attritionem, dari gratiam habitualem quæ sit qualitas inhærens: dari vera & realia accidentia in Eucharistia. Hæc & alia hujusmodi bene multa certa sunt, quæ tamen in dubium revocant aliqui quibus est ingens nova semper sentiendi prurigo, vel qui non satis attendunt ad funda menta sententiæ quam negant. Certitudinem moralem non impedit paucorum oppositio. Non deficit vel etsi una hirundo non nidificet.

JAm vero cuius momenti semper fuerit unius Doctoris authoritas in Theologia morali ex sequentibus regulis accipe. Vnus singularis Auctor omni exceptione major sententiam suam probabilem facit. Hoc fateri debent omnes qui jurant in verba magistri, nec dubitarunt umquam etiam alij Theologi, modo is Auctor. 1. sit doctus & probus. 2. Ejus sententia sit nixa fundamento gravi. 3. Si non docuerit improbabilia. 4. Si diligenter attendit ad fundamenta partis oppositæ, ita ut non sit merus transcriptor aut compilator. Quare nec dignitatis insulæ, nec laurea doctoratus, nec multitudo librorum editorum satis commendant Authorem cui aliquod ex predictis defuerit. 5. Cuilibet homini vel non satis erudito vel scrupuloso sufficit authorias sui Confessarij. Audi quod dicit Navarrus magnus ille vir, quod referre pagina erubesceret nisi essent frangendæ novatorum calumniæ in Authores Societatis. Si Confessarius est vir eruditus egregiè & pius insigniter, quales esse solent Magistri & Doctores & Confessarij illustrissimæ Societatis JESU, procul dubio & sine aliquo scrupulo potest, imo & debet credere; adeo quidem ut, mea sententiâ non credendo & non se ejus autoritate tranquillando peccaret.

De senten-

tia

unius

Auth.

Navar.

l.5.Có-

cil. de

pœnit.

& re-

miss.

consil.

17.n. 1.

p. 580.

edit.

Lugd.

an.1591

Hallucinantur igitur & quidem luculent-
ter 1. qui à nobis probabile vocari exi-
stiment omne quod cuicunque videtur
probabile. 2. Ij quorum cerebro infixus hæret
ille clavus non facilè eruendus , Probabilistas
idem sentire cum Academicis. Palmarem hic
alicujus ignorantiam rideas qui tamdiu idem
versat saxum. Non curabant Academicici quid
certò probabile esset , sed quod cuique proba-
bile videretur : apud Academicos liberum erat
quodlibet negare aut asserere. Verum Quid
Lib. de Athenis & Hierosolymis , Accademis & Eccle-
c. 7. præsc. Hæreticis & Christianis ? nostra institutio de
portico Salomonis est , ut ait Teriull. 3. Ex toto
errant qui cum usu opinionis certò probabilis
dubium aliquod aut peccandi periculum con-
junctum esse dicunt ; Esto sit dubium de verita-
te objecti , at nullum est dubium de honestate
actus : esto sit aliquod periculum peccandi ma-
terialiter , at nullum est periculum peccandi
formaliter : non est certa veritas opinionis pro-
babilis , at certa est illius probabilitas , certa &
tuta ejus electio , fateor est in objecto incerta,
at est certa & tuta in usu. 4. Populari præjudi-
cio falluntur ij omnes , qui existimant à Theolo-
gis probabilistis , nimium alleviari jugum
Christi : facilior Theologus laxat conscienc-
tiæ habenas ; severior frangit : Theologus mo-
deratè benignus alligat vulnera , lenit & sanat:
austerior alligat quidem , sed stringit sed stran-
gulat.

VIII.

Post tantam testimoniū nubem , quam plusquam trecentorum Authorum fuisse à tempore D. Thomæ contendunt multi pro ea sententia quam astruimus , incredibile est quā tandem ratione adducti audent paucissimi homines eam in crimen laxitatis vocare , & tamquam omnis morum corruptela fontem accusare . Sed illud incredibilius , quod etiam hodie Doctores aliqui , nec doctrinæ fama , nec alio nomine orbi Christiano notissimi , hæc duo non dicam optare , sed etiam postulare audent , nempe ut Ecclesia Catholica decreto Apostolico definiat Ignorantiam invincibilem non semper excusare à peccato Alterum ut tandem statuat nefas esse in moribus sequi opinionem certo probabilem . Exhorruit ad eorum libellum supplicem Theologia Catholica & præcipue Gallia . Verum ne nos sententiam Romanae sedis ooccupemus agnoscimus sanctissimum Tribunal , totamque litem volumus hoc Iudice definiri . Eo igitur statu sunt probabilitatis res in quo cordati omnes Theologi esse maximè velint . Ignosce Lector exquissime longiorem moram , capitalis est hæc sententia à qua Theologiae moralis universæ pendet integritas .

DE JUSTITIA.

JUS est facultas licetè disponendi de re aliqua, præ alijs, in proprium commodum, orta ex speciali connexione cum re ad quam est jus. Intelligis definiri jus proprietatis, seu dominij propriè dicti; atque ita excludi Jus jurisdictionis, quod est in aliorum commodum: nec non dominium altum, quod certo & limitato usu continetur. Aliud est Jus ad rem, aliud Jus in re; illud tribuit actionem personalem; istud realem. Jus utendi aliqua re uno usu consumptibili non distinguitur à dominio propriè dicto, si sit irrevocabile & independens à voluntate concedentis; secus vero si ab ea perpetuò dependeat. Fratres Minores solum habent usum facti. Potest dari dominium plenum in duobus, in eamdem rem, & pro eodem instanti donationis, in quo donatarius potest disponere de re, per usus consequentes donationem; donator verò per usus antecedentes. Servi habent jus in famam, in vitam & membra, & ad lucra peculio suo acquisita. Filii familias habent jus in bona castrensis & quasi castrensis. Beneficiarij sœculares habent dominium etiam in superflua beneficiorum, peccant tamen si ea non expendunt in usus pios. Divisio rerum fuit inducta partim jure naturali partim positivo.

IX.

AN Fratres Minores habeant vel in communi-
ni vel in particulari dominium rerum ip-
sis concessarū, ingeniosam disputandi causam de-
dere decreta summorum Pontificum in speciem
opposita. Penes communitatēm sanctissimi ordi-
nis esse tale dominium videtur statuere Ioannes
XXII. & à se, aut etiam ab Ecclesia abdicare
paulo acerbius, idque insuper definire in ijs re-
bus qua unico usu consumuntur, usum non separa-
rari ab ipso jure utendi. Contrarium videntur
declarasse Nicolaus III. Clemens V. & alij
summi Pontifices pro tuenda paupertatis praroga-
tiva, & Fratribus merum usum facti absque ul-
lo jure vindicare. Verum hæc omnia facile conci-
liabiles si distinguas jus utendi irrevocabile, & à
dantis voluntate independens, ab alio perpetuo
& ad nutum revocabili. Solum istud apud Fra-
tres Minores esse dicit Nicolaus, & usum facti
vocat: neque hoc negat Ioannes XXII. qui hoc
solum contendit in ijs non esse usum sine aliquo
jure utendi, idque non animo definiendi: hac
tantum videtur statuere Ecclesiam non habere
dominium in bona Franciscanorum.

De
Domini-
nio.
Francis-
canorū.

JUSTITIA quæ est virtus moralis inclinans ad reddendum cuique suum, respicit honestatem æqualitatis cum jure alterius: recte dividitur in commutativam & distributivam. Illa in commutationibus æqualitatem Arithmeticam plerumque statuit, ista geometricam inter personas & res in distributionibus; utraque propriè Justitia dicitur & fundat obligationem restituendi, quando respicit jus strictè dictum. Quare tenetur ad restitutionem damni illati qui eligit indignum ad officia reipublicæ, & ad beneficia Ecclesiæ. Justitia legalis minus propriè justitia dicitur, respicit bonum commune. Vindicativa attendit ad proportionem pœnæ cum delicto. Inuria non potest fieri volenti volitione qua volens cedat jure suo. Probabilius est Christum & martyres non cessisse jure suo ad vitam. Obligatio ad restituendum oritur 1. ex re aliena accepta si extat. 2. ex acceptione injusta illius, unde multos resolvatas casus magis ad Theologiam moralem pertinentes quam ad Scholasticā quam profitemur.

X.

Major fuit controversia de redditibus beneficiorum, an Beneficarij sint eorum propriè dominij, an verò dumtaxat Oeconomi & dispensatores? Certè de ea parte fructuum qua in sustentationem congruam conceditur, vix est aliquis dubitandus locus, cum ea pars sit justa merces beneficiarij. De superfluis vero dubitarunt aliqui, nec sine gravi fundamento. *V*erum de surtamen supponere Concil. Tridentinum Beneficiarium facere omnes fructus suos. *V*erum omni probabilitatis specie destituta est eorum sententia qui dicunt, non esse licitum beneficiario vivere ex redditibus sui beneficij, si is attiende habet bona patrimonialia. Zelotas istos possis jure interrogare cum Paulo quis militat stipendiis suis? quis plantat vineam, &c de fructu ejus non edit? Ex quibus & alijs concludit hoc modo: Ita & Dominus ordinavit ijs qui Evangelium annunciant de Evangelio vivere. Locum Hieronymi explicat D. Thomas de urgente necessitate Ecclesie. Sic alios SS. Patres intellige, aut etiam de bonis Ecclesie, ut erant ante divisionem.

De
bonis
Eccles.

Sef. 24.
c. 12.
decreti
de Re-
form.

Rituale
Aleth.
p. 409.
edit.
ann.
1667.
1. Cor. 9
2. 2. q.
185.
art. 7.

In 2. secundæ. X I.

De
Usura.

USURA est illicita non tantum jure positivo, cum sit prohibita multis legibus tum divinis tum humanis, ac præcipue in Concilio Viennensi, sed etiam jure naturali, quia lumine naturæ evidens est injustum esse in commutationibus ex re data plus exigere quam dederis nullo accidente titulo acceptationis. Quare pro obligatione non repetendi mutuum non potes aliquid accipere ultra sortem.

Dantur interdum tituli quibus positis legitime accipitur aliquid ultra sortem: quales sunt tres illi communiter assignati, lucrum cessans damnum emergens, periculum sortis: in quibus præter sortem est aliquid pretio æstimabile. Verum moneo interdum etiam obtendi hos titulos Usurariæ acceptioni. 1. quando damnum aliunde emergit quam ex mutuo 2. quando vel non vis vel non potes lucrum ex pecunia percipere. 3. quando non est magnum periculum amittendæ sortis. Triplex contractus non est Usurarius: In 1. fit societas; in 2. emitur securitas in 3. venditur spes lucri. Licitus etiam est contractus censualis cum sit legitima emptio portionis fructuum. Falsò & temerè dicunt aliqui novitatem esse in Theologia titulos iam alios.

Hostes infensissimos experta est Religio,
Hæreticos Iconolastas antiquos & re-
centiores. Nam quis deterior, Leo Isau-
ricus illorum Author, an Calvinus pestilentissi-
me illius sectæ restaurator? uterque sacras
imagines disjecit & laceravit: uterque templo
& sacra loca depeculatus est.

Incepit Iconolastarum Hæresis sæculo septimo
exeunte, ac centesimo post anno debellata est in
Nicæna 2. Synodo. Non antehac horrendâ ma-
gis tempestate agitata fuerat Orientalis Ecclesia
quam furore Iconoclastarum, nec Illustrioribus
decorata Martyrijs, scilicet hujus Hæresis au-
thores aut incentores imperabant in Oriente.

Imponunt Nicenæ Synodo Hæretici cum in ea
dicunt approbatam esse Idolatriam, aut defi-
nitum adorandas imagines supremo cultu La-
træ, qualis ipsi Deo competit. Namque ut ait
Concilium non aliter eas colimus quam quate-
nus Imaginis honor in Prototypum resultat,
& qui adorat imaginem in ea quoque adorat
descriptum argumentum. Hincmaro etiam
Rhemensi alienam à cultu imaginum mentem in-
cauti tribuunt authores magni nominis, non om-
nia verba Hincmari sunt, quæ tribuuntur Hinc-
maro.

De
Hæresi
Icono-
clastarū

De
Relig.

Religionis objectum cui Deus est : objectum quo est jus morale fundatum in supra Dei , excellentia cui respondet debitum cultus ex parte creaturæ : Ad religionem quoque pertinet cultus imaginū Christi & Sanctorū, quas respectivis actibus veneramur: impium est & ex Calvinianæ hæresis ortum radicibus cultum Deiparæ Virginis fugillare : quod per maximum scelus etiam nostris temporibus audiunt aliqui qui Catholici dici volunt. Religio multos habet actus quos imperat tum in intellectu tum in voluntate.

De
Fortit.

Fortitudinis officium est confirmare animum in periculis & in adversis omnibus, tum repellendis tum æquanimiter sustinendis.

De
Temp.

Temperantia virtus est frenans appetitum in delectationibus sensuum maximè allicientibus ne pruritu voluptatis superatus animus in propria vitiorum deferatur. Ejus objectum formale est honestas illa specialis quæ in ijs delectationibus frenandis elucet : materiale vero quidquid ex tali motivo blandæ huic & periculosæ voluptati subtrahitur.

DE Synodo Francofordiensⁱ, an fuerit in ea Synod^p reprobata Nicæna Synodus magna est dis- Franco- sensio. Celebrata est illa an. 794. Francofurti ad fordien Mænum contra Felicem & Elipandum : sic litem sis. omnem compono. 1. Nondum in Gallia Oecume- nica Synodi titulo gaudebat Nicæna , nec dum sciri poterat illam ab Hadriano esse approbatam. 2. Quod damnavit Francofordiense Concilium meritò damnandum est & Hæreticum , nempe Adorandas imagines eo cultu quo Trinitatem adoramus , nam sic ferebatur dixisse Ni- cæna Synodus ; quæ tamen hoc solùm decreverat sanctas & venerandas esse Imagines & Latrīæ adorationem soli deberi Trinitati , ut constat ex textu Græco. 3. Itaque reprobat Con- cilium Francofordiense sententiam illam de sa- cris adorandis Imaginibus , eodem cultu quo ip- sam colimus Trinitatem : sententiam dico Con- cily quidem ut ferebant Nicæni nomine proposi- tam; sed per fraudem aut per ignorantiam inter- pretis depravatam. Ergo non veram Nicænam Synodum damnavit Francofordiensis, sed con- stat aliquam Nicæni Canonis versionem.

De
existen-
tia In-
carna-
tionis.

DE INCARNAT.

In 3. partem. I.

INcarnationis Mysterium quod est *Sacra-
mentum absconditum à seculo*, ut inquit
Paulus, nulla natura intellectualis potuit
cognoscere aut evidenter positivè ut existens,
aut ut possibile seclusa revelatione; in quo
enim medio cognosceretur evidenter. Sed nec
per assensum probabilem potuit homo aut An-
gelus judicare Incarnationem esse possibilem.

Probari potest existentia Incarnationis 1.
contra Judæos ex variis locis veteris Testamen-
ti. Audi Jacob præsagientem *Nos aufertur
sceptrum de Iuda... Donec veniat qui mitten-
dus est*. Atqui cum Christus natus est suprema
potestas non erat in posteris Judæ. Postremi
Duces fuere Machabæi paterno quidem genere
de tribu Levi, sed materno de tribu Juda, in-
ter quas tribus licita erant connubia: Lege
Prophetiam Danielis 70. hebdomadarum &c.
2. Demonstrarī potest contra hæreticos ex
scriptura & Conciliorum definitionibus in qui-
bus habetur aliqua mentio Incarnationis. 3.
Contra gentiles ex tot miraculis & aliis moti-
vis credibilitatis que suadent illius existen-
tiam.

I.

EX quo Arius Tunicam Christi inconsutilem
Ein tot laciniis discindere ausus est , alij
etiam in Oriente Hæretici ipsam Christi Carnem
& sanctissimam Humanitatem discerpere non
sunt veriti: adeo ut de Christo Incarnato cer-
tissimè dictum sit fuisse illum lapidem offendio-
nis & petram scandali : tanta fuit Hæretico-
rum de hoc mysterio opinandi licentia. Eorum
aliqui Divini Verbi Incarnationē omnino nega-
runt, inter quos præcipui fuere Carpocrates, Ce-
rinthus, Nazarei, Ebionitæ & alij Christo Di-
vinitatem abnegantes. Alij non revera sed specie
tenus Deum carnem assumpisse dixerunt quos
Græci Docitas & Phantasiastas dixerunt: è quo-
rum numero fuere Simon Magus & Basilides
eius auditor: tum Ophite, Cerdò & Marcion
hujus discipulus: ac tandem Manes seu Mani-
chæus quem vocat Basilius cariem & ulcus Ec-
clesiarum. Sabelliani Patrem quoque incarna-
tum & passum asseruerunt & dicti sunt Patri-
passiani: Apollinaris veram in Christo animam
esse negavit. Verum inter omnes illos Dominicæ
Incarnationis apertos hostes duo fuere Hæretici
impietate sua maximè celebres. Nesiōrius scilicet
& Eutyches de quibus in particulari agendum.

S

De
conven.
& ne-
cessit.
Incarn.

Conveniens fuit Christum incarnari tu^m
ut homo minutus paulo minus ab Ang^e-
lis ascenderet usque ad consortium Divi-
næ naturæ , tum ut Verbum jam carni conjun-
ctum gloriam Dei & thesauros omnipotentiax
& Bonitatis Divinæ , modo visibili manife-
staret.

Non fuit absolutè necessaria Incarnatio ,
Deus enim nullius boni creati indigens est; ne-
que ex suppositione mundi cui illa non debe-
tur : neque ex suppositione naturæ lapsæ per
peccatum , sibi enim imputet si lapsa est ; ne-
que ex suppositione hominis reparandi qui solo
Dei nutu ad amissam spem vocari poterat.
Deum necessitari ad optim&m nulla ratio
probat.

Necessaria igitur fuit Incarnatio ut per illam
haberetur condigna satisfactio pro offensa Di-
vina. Hanc rigorosam satisfactionem præstare
non potuit pura creatura; non quidem propter
peccati malitiam infinitam , gratis enim fingi-
tur illa infinitas, nec propter debitum carendi
auxilio congruo quo extincto adhuc manet tota
ratio culpæ ; sed propter defectum proportionis
creaturæ satisfacientis cum Deo offendit.

Nestorius in oppidulo Syrianatus, deinde Antiochiae liberalibus disciplinis eruditus: tum vero facta sanctitatis specie occupato populi favore & ad Episcopatum Constantinopolita num electus Haeresim docere caput cuius hac praecipua fuere capita. 1. incarnationis mysterium nihil aliud esse quam habitationem Dei in homine. 2. Duos esse in Christo filios tandemque personas ac hypostases. 3. Ex his duobus, unum esse Deum & ex Deo genitum, alterum hominem ex Virgine Matre prognatum: ambos autem non vera & substantiali unione, sed mortali aliquo secundum habitudinem & dignitatem nexus copulatos esse. 4. Virginem Mariam non esse Dei Matrem seu Θεοτόκον sed χρυσοτόκον, hoc est Christiparam seu Christi Matrem appellandam. Et quoniam in hoc ultimo vocabulo tota Nestoriani dogmatis impietas velut incompendium redacta concepatur; ideo pro restringenda voce Θεοτόκος multa & diuturna contentione in Ecclesia pugnatum est. Nestorio ad haeresem primò Dorotheus Episcopus & Anastasius presbyter: deinde alij.

litteris suis
silento silentio

In 3. partem.

III.

I Deo igitur novi Testamenti mediator est Christus. *Vt morte intercedente in redemptione arum prævaricationum, &c.* Quod cum ita sit, attende ad principia moralia quæ sequuntur.

1. Offensa per quam læditur honor crescit ex ex dignitate personæ offendæ & ex vilitate personæ offendentis. Debitum cultus fundatur in dignitate personæ quæ colitur.

2. Satisfactio decrescit ex vilitate personæ satisfacientis & ex dignitate personæ cui exhibetur satisfactio.

3. Multa sunt in ordine aliquo inferiori constituta quæ numquam adæquant rem superioris ordinis: infiniti homines non attingunt perfectionem Angeli.

Quæ igitur proportio esse potest inter creaturam satisfacientem & Deum offendit. Itaque nec pro suo nec pro alieno peccato mortali poterat homo aut Angelus satisfacere; Poterat tamen pro veniali quod crescit tantum in genere offendæ levis homini justo & amico facile condonandæ sufficit quod satisfactio sit æqualis offendæ.

Damnata est Nestoriana Hæresis in Concilio Ephesino generali III. an. 431. cui nomine Cœlestini præfuit Cyrillus Alexandrinus Episcopus. Nestorio dictum est Anathema, frustra renitente Ioanne Antiocheno cum suis in suo latroinali Synodo quod etiam Ephesi celebravit paucis' diebus post damnatum Nestorium in qua Cyrrillum & Memnonem Ephesinum Episcopum deposituit. Damnato Nestorio cum incredibili populi plausu, sententia excommunicationis lata est in Ioannem Antiochenum & alios numero triginta tres qui secessione facta conciliabulum illud inierant. In eadem Oecumenica Synodo sess. V. damnata est Cœlestiana seu Pelagiana Hæresis cum authorib. & proguegnatoribus suis qui se Nestorio adiunxerant. Quantum à veritate aberrat quod dixit Cyrilli Anathematismos Eutychianam hæresim continere. In 1. Maternitas Mariæ asseritur. In 2. Vera statuitur unio inter Verbum & Naturam humanam. In 3. Expressius stabilitur unio Physica, & Hypostaseos post unionem divisio refellitur. De Cyrillo tamen & aliquibus Ss. Patribus unum moneo.

De
Abund.
satisf-
fact.

SUfficiens igitur & superabundans fuit satisfactio Christi, cuius omnes & singulæ actiones etiam antecedenter ad omnem acceptationem cum essent à persona infinitè digna habuerunt valorem ad condignam satisfactiōnem. Non nego tamen ad actualem satisfactiōnem requiri ex parte Dei liberalem acceptationem & ordinationem Christi in caput & mediatorem hominum. Unde autem oriatur infinitus ille valor operum Christi aliqua est inter Authores dissensio : dum alij ad oblationem pretiosissimi sanguinis referunt quem tamen non obtulit Christus per quemlibet actum infiniti valoris : alij recurrent ad influxum physicum verbi in operationes à Christi Humanitate positas ; at non probatur talis influxus physicus : alij ad unionem immediatam actuum Christi cum verbo ; sed hæc quoque gratis singitur : alij ad unionem moralem actuum humanitatis cum actibus increatis Verbi, at non satis explicatur talis unio moralis. Commodius rem totam refundes in infinitam dignitatem Personæ Christi liberè & honestè operantis.

Sancti Patres, præcipue Græci, inter Nestorium, Eutychem, Monothelitas & Mono-physi aseconstituti angusto satis veritatis loco pugnabant; cum enim illi Hæretici Catholicæ fidei opposita non satis oppositis vocibus exprimerent, iniquiore pugnæ campū fecerant Doctoribus Orthodoxis. Cyrilus ubi adversus Nestorium duas in Christo naturas & substantias nimium distractas acriter disputat, ipso ardore pugnæ videatur abripi, easque adeo connexas defendere ut duas in unam coalusse credas, si nescias solam moralem excludi unionem nempe Nestorianam, quando sic loquiiur: Ex duabus naturis concursio facta est in unitatem. Post unitatem non dividuntur naturæ, sed una est natura incarna-
ta. Incredibile est quot procellas hæc una Cyilli sententia in Oriente concitarit. Ad illam deinde soliti erant configere Eutychiani tamquam ad arcem & sebè suu propugnaculum. E contra illâ utebantur Catholicæ tamquam fidei suæ tesserae. Voces Hypostasis & Naturæ non satis distinctas esse reperies usque ad tempora Basilij: etiam post Concilium Nicænum aliqui hæc duo vissi sunt confundere.

De
unione
Hypost.

Unio Hypostatica est modus substantialis positivus distinctus realiter ab extremitate & supernaturalis in entitate. Extrema illius unionis sunt Humanitas & Verbum; non enim terminatur ad Naturam Divinam immediate, cum certum sit Filium assumptissime humanitatem in eo quod est proprium Filio. non autem in eo quod est commune toti Trinitati. Unio illa quæ terminatur ad Verbum recipitur in sola Humanitate: per illam Verbum non mutatur: nempe ea tantum propriè mutari dicimus quæ per sui unionem cum alio novam aliquam acquirunt perfectionem. Ex Concilio Ephesino male colligunt aliqui unionem Hypostaticam esse positam in aliquo negativo; ex quo tamen demonstrari potest unio physica & positiva, præcipue ex can. 2. *Si quis non confiteretur carni secundum substantiam unitum Dei Patris Filium . . . Anathema sit.* Cave tamen admittas proportionem aliquam perfectionis inter naturam humanam & Verbum, sufficit propria habitudinis in eo sita quod possit compleri per Verbum.

EVtyches huic oppositam hæresim docuit. Hic primum fuit Archimandrita & acer- rimus Fidei Catholicæ defensor adversus Nestorium: deinde in hæresim lapsus, odio Ne- storiani dogmatis errorem huic pene ex aduerso pugnantem commentus est: nempe varijs modis facile est à recto discedere. Docuit 1. duas fuisse ante unionem Christi naturas (nam hæc duo di- stinguuebat incarnationem & unionem) 2. post unionem, unam esse factam Christi naturam quæ ex duarum confusione & commixtione, hu- manitatem per Divinitatem absorptâ resultaret. 3. Christum ex Virgine Maria carnem non ha- buisse sed illam è cœlo venisse: ac proinde B. Virginem nec Deiparam nec Christiparam esse, sed solummodo per illam Verbum transiisse. Qua quidem Hæresi nulla umquam fœundior exti- tit: namque ab illa Severitæ, Agnoitæ, Theo- paschitæ, & præcipue Monothelite, tamquam à ratiōe fibræ dimanarunt. Satis constat nullam aliam hæresim in tot lacinias distractam fuisse nec tantam sectarum varietatem progenerasse. Etiam hodie viget in aliquibus orientalibus Pro- vincijs nempe in Ægyptio & apud Æthiopas.

T

De Assump.
naturæ. **V**erbum caro factum est , inquit Joannes; sed nullum hinc pro Eutychē præjudicium nam etiam dicitur ab Apostolo Deus factus pro nobis maledictum. Est illa græcæ vocis significatio quæ non mutationem uillam aut confusio- nem sed summam & arctissimam indicat uni- tionem , post quam duæ remanent in Christo naturæ inconfusæ & incommutabiles , nempe Theandricum illud compositum quod est Deus Homo. Quorsum enim ex duabus naturis compleatis in ratione naturæ unam tertiam naturam constituas cum Eutychē: aut quomodo ex verbo & ex humanitate suo subsistentiæ modo desti- tuta duas resultare personas possis asserere cum Nestorio. Sicut naturas ita distinguimus in Christo voluntates & operationes *Verbo ope- rante quod Verbi est & carne exequente quod carnis est.* Non fuere tamen in Christo duæ contrariæ voluntates: in horto non fuit pugna voluntatum sed victoria affectuum *Pater si pas- sibile est, &c.*

Damnatus est primum Eutyches in Synodo Constantinopolitana quadraginta Episcoporum sub Flaviano, & accusante Eusebio Dorylei in Phrygia Episcopo Sacerdotali dignitate spoliatus est & praefectura Monasterij. Damnationem approbavit Leo Papa & ad Flavianum scripsit mirabilem illam Epistolam Doctrinam mysterij Incarnationis complectentem an 449. Verum ope Chrysaphij Eunuchi iterum in iudicium vocata est causa Eutychis & annuente Theodosio congregata est Ephesi Synodus Episcoporum CCCLX. Verè etiam latrocinalis & predatoria Synodus ubi Dioscoro Praeside Eutyches in integrum restitutus est, Flavianus depositus: ubi permetum & vim à Dioscoro Episcopo Alexandrino & Chrysaphio illatam omnia perabantur. Post Theodosij obitum imperante Mariano congregata est generalis Synodus Chalcedonensis in qua damnatus est Diocorus ac depositus: ac tandem statutum est Christum esse ex duabus naturis immutabiliter, inconfuse & iadivisè.

V**E**rbum assumpsit totam naturā humanam: mentiuntur Apollinaristæ qui veram in Christo animam esse negant: delirant Manichæi qui in eo verum corpus non agnoscunt sed Phantasticum: ea omnia assumpsit ex quibus constituitur homo in esse naturæ. De partibus sanguinis Christi assumptis aut dimissis in triduo mortis sic discurre: erant partes aliquæ sanguinis Christi post resurrectionem dimitendas; erant quoque multæ resumendas: de istis igitur solummodo verum fuit dicere, *quod semel assumpsit numquam dimisit*. Verbum potuit assumere omnem naturam substantialēm quæ est apta subsistere, corpoream, Angelicam &c. Ex quo sanguinem dentes capillos &c. assumpsit pene nihil Deo indignum videoas, præter peccatum. Quod potuit Verbum, hoc potuit Pater, hoc potuit Spiritus sanctus. Quare non repugnat unio Hypostatica quæ terminetur ad alias personas vel ad subsistentiam communem, si detur; repugnat tamen unio per quam natura humana & Divina quæ sunt entia completa constituant immediatè vnum per se.

Celebri trium capitulorum controversiae occasione dedit Chalcedonensis Synodus.

Tria namque videbantur in ea Synodo esse approbata. 1. Theodori Mopsuesteni tum persona, tum scripta Nestorij erroribus adspersa. 2. Ibe Edeesseni Epistola ad Marim Persam, quā tum Cyrillus & Cyrilli adversus Nestorium scripta carpebantur, tum laudibus ornabatur Theodorus Mopsuestenus Nestorianus. 3. Theodoretī Cyri Episcopi commentarii adversus Cyrillum & eius anathematismos. Hac igitur erat de Concilio Chalcedonensi querela quod absolvisset Ibam & Theodoreum à suspicione heresis, nihil cavens de eorum scriptis qnq; eatenus censebantur approbori: quam expostulationem promovebat Theodorus Cæsariensis cum suis Acephalis. Hęc sunt tria illa decantata capitula quibus damnatis sperabant Eutychiani infringi autoritatem Concilii Chalcedonensis. Pro iis stabant Nestoriani quod ea viderentur favere Nestorio. Quid facerent Orthodoxi, qui si damnarent tria capitula, Eutychianis plus aequo indulgere videbantur; si vero ea approbarent, in suspicionem venirent Nestorianismi & contemptę authoritatis Ephesini Synodi.

De cō-
munic.
Idiom.

Datur in Christo Deum inter & hominem mutua perfectionum communatio , & attributorum participatio ; sunt enim veræ istæ & alia multæ propositiones , Deus est homo , homo est Deus. Difficile est certas assignare hujus commercij lèges : tam varia est significatio nominum quæ consuetudo diuturna trivit. Nos tamen istas magis communes designamus.

1. Ut propositio aliqua ejusmodi sit vera , utraque natura debet sumi in concreto specificativè.

2. Ea sola prædicata Dei per cōmunicationem dici possunt , quæ conveniunt vel naturæ Divinæ secundum se vel verbo immediatè ; ex parte humanitatis vero ea quæ conveniunt naturæ secundum se & non excludunt unionem hypostaticam.

3. Concreta de concretis ; non autem abstracta de abstractis de lege ordinaria prædicantur.

4. Multæ propositiones veræ sunt in sensu reali & identico quæ non sunt veræ in sensu formalí.

5. Multæ quoque sunt veræ in sensu formalí , quæ usurpandæ tamen non sunt , ut observat D. Th. cum fiat finitimæ propositionum hæreticarum.

Contentionem acriorem fecit hinc Justiniani Imperatoris editum contra tria capitula & quatuor Patriarcharum Orientis subscriptio sive libera sive extorta: Illinc Vigiliū summi Pontificis Constantinopolim ab Imperatore vocati constantia in defendendis tribus capitulis sedis tandem acquievit post quintam Synodus in qua damnata sunt tria capitula: nempe Theodorus cum librjs suis, Theodoreti scripta & Ibae Epistola.

Certum est nullam fuisse de re fidei controversiam, nam Theodorus Ibas & Theodoreetus Nestorio anathema dixerant in Concilio Chalcedonensi à quo propterea in communionem recepti fuerant. Eo igitur devolvebatur quæfatio an fuisse approbata illorum scripta imprimis Ibae Epistola quæ lecta fuerat in Concilio. Insuper hoc etiam certissimum est. Catholicos omnes tum qui stabant pro tribus capitulis tum qui ea impugnabant Nestorio & Eutychi Anathema dixisse. Tota igitur controversia de facto erat. Verum quis dixerit approbatam fuisse Epistolam Ibae aut alia scripta quod lecta fuerint in Concilio. Lecta est ea Epistola in Concilio Chalcedon. ut haberetur notitia litis quæ erat inter Ibam & Clerum Edessanum; sed non est damnata, quia eam ipse Ibas retractabat.

Motivū
Incarn.
Potuit Incarnatio decerni propter varios si-
nes tum totales tum partiales ; de facto ta-
men propter solam redempcionem generis hu-
mani decretam fuisse colligimus ex Scriptura
& Patribus juxta illud Matth. 9. *Non veni ut
care justos sed peccatores* : at non excludimus
alios fines redemptioni subordinatos quos Au-
gustinus complectitur his duobus verbis *Venit
hominibus magisterium & adjutorium*. Epist. 3.
Etiam posito tali decreto bene intelligitur quo-
modo Christus est Caput Prædestinatorum, tum
hominum rum Angelorum, Primogenitus in mul-
tis fratribus. Itaque si nullum fuisset peccatum
originale probabilius est Christum non fuisse
venturum vi præsentis decreti : atque ita non
venisset Christus si Adam non peccasset. Eo
spectant Parabolæ Pastoris relictis nonaginta
novem ovibus ad centesimam recuperandam
properantis, & Mulieris amissam drachmam
tanto labore querentis : Eo etiam pertinet il-
lud Symboli Nycæni. *Qui propter nos homi-
nes & propter nostram salutem descendit*. Et *in-
carnatus est...* *Et homo factus est*. Non solum
tamen originale delevit sed & actuale propria
cujusque voluntate commisum.

Damnata sunt hec tria capitula in Concilio Constantinopolitano II. quod quintam Synodus dicimus an. 553. sess. vii. his verbis: *condemnamus . . . Theodorum qui Mopsuestiae Episcopus fuit & impia eius scripta; & que impiè Theodoretus conscripsit . . . Super hæc anathematizamus & impiam Epistolam quam dicitur Ibas ad Marim Persam scripsisse &c.* De Theodoro igitur intellige non tantum scripta notari, sed etiam personam damnari: atque hoc videtur jure novo statui posse post mortem damnari ut hæreticum eum qui sit in communione Ecclesie defunctus.

An fuerit quinta Synodus à summis PP. vigiliis successoribus confirmata vix potest aliqua institui quæstio post illud Gregorij magni testimonium in Epist. ad Ioan Episc. PL. Quintum quoque Concilium pariter veneror in Lib. I. quo Epistola Ibæ &c. Verum an ab ipso etiam Ep. 24. Vigilio approbatum fuerit videbantur aliqui dubitare; cum ecce caliginem disputat Illusterrimus rom. 5. Conc. D. de Marca qui epistolam vigiliis edidit pro edit. confirmatione hujus quintæ Synodi. Atque hunc Reg. finem habuit trium capitulorum controversia quæ totos centum annos Ecclesiam exagitavit.

Christ^o mortu^o est pro omnib.^o **N**ec pro uno peccatore tantū venit in carne passibili Christus moritus, sed pro omnibus & singulis: nempe jam est de fide Christum non mortuum esse pro solis prædestinatis. Qui negant Christum pro ijs hominibus mortuum esse quibus non profuit ejus mors male configiunt ad unius authoritatem Augustini; namque is pro persecutoribus, ac pro ipso proditore Juda mortuum esse non semel testatus est. Scilicet incautos nec oculis Ecclesiæ legentes illud decipit quod ignorant duplēcēt esse Christi morientis & mortem offerentis voluntatem & orationem: aliam absolutam & efficacem, inefficacem alteram & conditionatam & lugendā reproborum culpā deciduam. De illa interdum loquitur S. Doctor adversus Pelagium præcipue ubi agit de voluntate salvandi omnes quæ sincera quidem est ex parte Dei, sed quæ multorum culpā non habet effectum quem Deus intendit quantum est, de se, salvo semper jure libertatis creature. Ergo non electos tantū aut genera singulorum, sed & reprobos etiam, & singulos generum immaculatus agni sanguis aspersit.

Monothelitarum haeresis fuit appendix Eu-
tichianæ : ejus originem ad annum 630. re-
ferimus authoribus Heraclio Imperatore, Ser-
gio PC. ac denique Cyro primum Phasidis Epis-
copo, tum Alexandrino Patriarcha eius propa-
gatore. Eorum error fuit, unam esse dumtaxat in
Christo voluntatem & unicam tantum Thean-
dricam operationem : huius voluntatis instru-
mentum fuisse animam rationalem, corpus &
alias corporeas facultates; nam sicut instrumen-
ti & artificis unica, eaque cōmunitis est opera-
tio cuius principium est in artifice, eodem modo
dicebant in Christo Divinitatem unicum esse
principium operationum. Ita colligimus ex episto-
la Sergij tum ex Theodoro Pharanita ejus sectæ
Patrono. Errandi occasio fuit, quod si duæ in
Christo admitterentur voluntates, etiam vide-
rentur inter se contrarie atque ita abstinentiam
à nomine duplicitis voluntatis. Hac specie rasio-
nij Sergius conatus est illudere Honorio &
se invidiam amoliri : Mortuo Sergio successit
Pyrrhus & ipse Monothelita, cuius extat cele-
bris disputatio cum maximo Monacho sanctissi-
mo ac doctissimo qui deinde lauream martyrij est
adeptus.

Immu-
nitas
B. Virg.

Christus meruit Beatissimæ Virgini non solum immunitatem à peccato originali sed etiam à debito proximo illud contrahendi: non enim fuit inclusa in eo pacto in quo facta est voluntatum omnium communio; si tamen mater non fuisset futura, commune naufragium naturæ non vitasset. Hoc quidem per varias decretorum Divinorum series explicant Theologi pro afferenda salute sanctissimæ Matris solliciti; verum illorum aliqui subtilius quam solidius ascendunt ad scientiam medium quam Deus habet de suis decretis & ad simplicem complacentiam de existentia libera mundi. Uno altius gradu ascendas in confugias ad scientiam aliquam medium quam Deus habeat de sua scientia media. Verum quid hoc est nisi rem ab alijs solidè protatam extenuare. Facilius primo loco colloca sis Adamum excipiendo B. Virginem à pacto cum eo inito: secundo loco peccatum Adami Tertio Christum merentem: quarto loco Mariam in marrem electam ex Christi meritis, & ab omni labe, speciali Redemptionis generi liberatam.

Monotheitarum dogma in quo Eutychiani & Nestoriani antea divisi tandem convenire visi sunt primum compressit Joannes IV. in Concilio Romano an. 640. in quo damnata est Ecthesis seu decretum Heraclij, qui oblitus se Imperatorem esse non Pontificem unam in Christo voluntatem revera Ecclesie credendam proposuerat; statuendo tamen ut nomen unius aut duplicitis voluntatis supprimetur. In eadem causa varia celebrata sunt Concilia usque ad generale sextum.

Sub Constantino Pogonato celebrata est Trullanana Synodus generalis Constantinopoli in Trullo seu secreto Palati, Romanam sedem obtinente Agathone. In eo Concilio approbatis quinque prioribus Synodis, damnata est Hæresis Monotheitarum, ac simul definitum, duas esse in Christo voluntates totidemque naturales actiones. Hanc Synodus approbavit Leo II. Romanus Pontifex. Atque hic finem habuit Monotheitarum dogma tot Concilliorum decretis confixum, & cum eo multarum aliarum hæresum convulse sunt fibræ que sèpe amputatae, at numquam hæc tenus ab imis radicibus extractæ videbantur.

In 3. partem. XII.

**Christi
merita.**

Christus est prima radix omnis meriti supernaturalis atque ita non potuit mereri de condigno unionem Hypostaticam neque per actus naturâ priores, quando nondum intelligitur habere unionem Hypostaticam quæ deberet esse principium hujus meriti, neque per actus naturâ posteriores ad illam unionem quia principium meriti non potest cadere sub meritu; esto igitur mereatur illius conservacionem, substantiam illius mereri non potest.

Non satis hoc loco recedunt ab errore Massiliensium qui dicunt esse aliquod meritum remunerandū & illatiū m præmij quod tamen non prævidetur positum & existens. Hinc conficitur nullo modo potuisse sanctos Patres Christo anteriores mereri unionem Hipostaticam per ea gratiæ auxilia quæ habebant ex meritis Christi: Meruisse tamen aliquas incarnationis circumstantias probabilius est. Probabilius etiam est potuisse B. Virginem meriti de congruo & de facto meruisse maternitatem: ut de illa dici possit *Beata quæ credidisti quoniam perficiuntur in te quæ dicta sunt tibi ait scriptura Luc 3.*

Non tamen damnatis Hæresibus h̄ic finis bellorum fuit. Ea quippe deinceps posterioribus s̄eculis Græcorum animos malè insedit opinio, à tempore hujus Sextæ Synodi intermissionem esse communionem Catholicam Græcorum cum Romana Ecclesia: & hæc fuere initia & quasi prima semina diuturni illius dissidiij quod in aperatum schisma erupit s̄eculo ix. authore Photio-pseudo Episcopo Constantinopolitano in locum Ignatij intruso. Cujus schismatis sedandi causa celebrata est octava Synodus; nam de septima jam alio loco diximus. In ea Synodo in qua convenere Constantinopoli centum & duo Episcopi an 869. damnatus est Photius & subscripta damnatio intincto calamo in sacro Christi sanguine si Nicetæ credimus. Ab ijs temporibus vix fuit aliqua concordia inter Eccles. Orientale & Occidentalem Grecis nunc ad Latinos accedenibus nunc recedentib. Sub Innoc. III. ad Romanæ Ecclesie communionem rediere non diuturnâ consensione. Iterum restituta pax in Concilio Lugdunensi: ac tertio denique in Concilio Florentino. Verum ad Græcam fidem & Hæresim rediere toties fædi fragi: ac denique sol veritatis in Oriente deficiens fletit in Occidente.

In 3. partem XIII.

Christi sanctit. **D**Uplex fuit in Christo sanctitas, una creata, altera increata. Prima illa emanat à personalitate Verbi quæ communicat naturæ humanæ sanctitatem infinitam; secunda vero à gratia habituali infinitè intensa, quam habuit Christus, & quæ est ejusdem speciei cum nostra. Non propterea tamen Christus dici debet Filius Dei Adoptivus, non enim est Adoptivus si is non prius fuit alienus: Adoptivi sunt primò alieni, post filij; quod dici de Christo non potest: quamquam non respuimus istum modum loquendi aliquorum Patrum, Christus per gratiam est Filius Dei.

Christi scientia etiam in Christo multiplex est. 1. Scientia beata per quam res omnes futuras in verbo videt, per quam tamen Verbum ipsum non comprehendit. 2. Scientia infusa à primo instanti suæ Conceptionis, per quam res omnes cognoscit. 3. Scientia acquisita nostræ similis & dependens ab operatione sensuum. 4. Scientia experimentalis per quam, ut ait D. Paulus, didicit Christus ex ijs quæ paclius est obedientiam; nam quæ posset esse ratio negandi in Homine Christo quod alijs hominibus concessum est.

XIII.

PAULÒ ante hæc tempora renasci visa fuerat in Hispania Nestorij Hæresis cum Felice & Elipando, illo Orgelitano, isto Toletano Episcopo sub finem seculi obtavi. Illi duos in Christo filios esse docuerunt; naturalem unum qui est Deus & Verbum, alterum adoptivum qui est Homo. Verum adnitente maximè Carolo magno, eiusmodi Hæresis vix jam nata variis in locis elisa est: ac tandem Francofurti celebri Synodo ubi damatus est Felix & Lugdunum missus in perpetuum exilium.

De Felice illo unum subjicio quod refert Abogardus Lugdunensis Episcopus in libro adversus dogma Felicis: post eius mortem invenisse schedulam ex qua constaret eumjam convictum fraudulenter instaurasse suam Hæresim: tum subiungit, aliquos admirantes vitam prædicti Felicis probanda putare cuncta quæ dixit, nescientes quia non ex vita hominis metienda est fides: sed ex fide probanda est vita. Hoc insuper docuit Felix quod erat dogmatis sui consuetarium B. Virginem non esse propriè Dei Matrem. Exhorruit nuper tota Gallia ad simile quid ab homine Gallo renovatum.

Christi
libertas

Tanta est sanctitas Christi ut non solum ab omni peccato sed ab omni etiam potentia peccandi sit remotissimus : hujus sanctitatis fontem agnoscis ex jam dictis. Cum illa sanctitate stabar in Christo perfecta libertas, non quidem conjuncta cum potentia peccandi ; neque enim haec est perfectio libertatis, sed ad bene agendum & omissendum : ad hunc actum aut perfectiorem ponendum.

De libertate Christi ad moriendum & non moriendum tanta est dissensio ut molæstum sit annumerare sententias. Præ alijs duæ istæ maximè placent. Prima eorum est qui eamdem Christo libertatem tribuunt quæ fuit in Martybus quibus mors libera fuit, non quoad existentiam ipsam mortis ; nam ijs etiam moriendum erat ex necessitate naturæ ; sed quoad circumstantias loci & temporis &c. non tam cito moriendum erat, neque illo genere mortis. Altera est eorum qui libertatem Christi immediate fuisse dicunt ad petendam dispensationem præcepti, infallibiliter obtinendam quoties ex ea animi parte in qua est ratio, diceret Transeat à me Calix iste.

Beatissimam igitur Virginem verè & propriè Christi Mārem esse constantissimum est Ecclesiæ Catholice dogma tot Conciliorum oraculistorum sanctorum Patrum testimonijs confirmatum : nec potest ullum subesse dubium si attendas ad eorum dicta. 1. Christus carnem suam materna traxit ex carne : quo sit B. Virginem eum genuisse qui verè & propriè Deus est. 2. Christus qui Dei Filius est, idem ille Dei genitricis Filius est, non divisus in duos : que igitur Christi sanctissima Mater est eamdem propriè & verè Dei genitricem esse necesse est. 3. Propriè Dei mater est quæ in eodem instanti in quo hominis mater dici potest etiam Dei genitrix dicenda est. 4. Caro illa purissima à verbo assumpta est aliquid proprium, non alienum aut adventitium ad cuius generationem divinum, aliquid genitum esse verè & propriè dicimus quod & que dici potest proprium matris ac dicitur propriū verbi. His positis hac duo inferre licet , primum est vel nullam umquam extitisse veram matrem vel Mariam Dei mater est: Alterum est non parvam illam esse nostrorum temporum calamitatem unum aliquem inventū esse qui ausus sit Mariæ Maternitatem negare.

In 3. partem.

I.

Quid
sit sacra
ment.
& quo-
tuplex.

Sacramentum in communī est cēremonia aliquā sensibilis à Deo instituta in usum stabilem Ecclesiæ , sanctitatem internam significans & conferens externam. Itaque à ratione Sacramenti excluditur. 1. Sacrificium quod ex natura sua non ordinatur ad sanctitatem fidelium. 2. Baptismus Joannis non erat institutus à Deo nec habuit usum stabilem. 3. Martyrium non est cēremonia sacra neque fit ab ipso Martyre. 4. Sacramentalia sunt instituta ab Ecclesia. 5. Sumptio Eucharistiae est tantum conditio requisita ad hoc ut sacramentum producat gratiam &c. In statu Justitiae originalis brevi duraturo nulla erant necessaria Sacra menta. In lege naturæ fuit aliud sacramentū in remedium peccati originalis , nempe fides Ministri signo aliquo externo applicata. In lege Mosaïca multa erant sacramenta , Circumcisio Agnus Paschalis , Ordinatio Sacerdotum & Levitarum : insuper & multæ alii cæremoniæ divinitus institutæ ad emundationes & expiationes legales ; nam ijs omnibus convenit vera ratio sacramenti .

Non ipsum solummodo Incarnationis Christi Mysterium sed & Sacra menta ab eo instituta impugnarunt Hæretici ab ipso Ecclesianascentis exordio, nam præter Capharnaïtas & Simonem magum alios enumerat Epiphanius quos Archonticos vocat qui Sacra menta omnino ab Ecclesia tollere conati sunt: quem etiam errorem tribuit Ioannes XXII. Fratricellis seu Beguinis. Alij non omnino sacramenta negarunt sed eorum virtutem & efficaciam ita Messaliani de quibus loquitur Epiphanius hæresi 30. in qua etiam errore fuere deinde Cathari, nec non Armeni. Alij vero aliqua sacramenta admiserunt alia respuerunt. Novationis sacramentum Confirmationis rejiciebant, Baptismum Manichæi, Eucharistiam Petrobussiani, matrimonium Encratite, Albigenses extremam unctionem. Alij denique aliquantum sacramenta admittentes, nec ea quidem recte intellexerunt aut administrarunt: è quorum numero præter Berengarium, & Joannem Vuicelum, fuere omnes Hæretici Protestantes to terribus distincti, tot in sectas & sectarum ramos divisiti. Ecce quis sint sacramentorum hostes.

An sit
causa
Physica
Grat.

Egena erant & vacua antiquæ legis sacramenta ; non enim producebant gratiam sed per passionem Christi dandam significabant. Nostra vero producunt gratiam ex opere operato , inæqualem tamen pro inæqualitate dispositionis quæ est in suscipientibus. Atque ita sunt causæ gratiæ , non quidem Physicæ , sed Morales ; gratis enim requirunt aliqui influxum Physicum. Sacra menta sunt actiones morales Christi quæ movent Deum per modum impetrationis ad dandam gratiam. Petrus baptiset . hic est qui baptisat : Paulus baptiset , hic est qui baptisat . Hoc igitur præstant nostra sacramenta , quod ipsorum virtute producatur gratia tamquam ab instrumento morali quod Christus assumit ad illius productionem. Hinc facile intelligis in quo sensu antiqua sacramenta fuerint inanes figuræ , merae promissiones , & vacua pignora illius gratiæ quam novæ legis sacramenta continent. In Circumcisione & in remedio legis naturæ parvulis dabatur iufallibiliter gratia ; verum ea non pendebat ab ijs sacramentis tamquam à causa , sed tamquam à conditione .

Lutherani tum molles tum rigidi transubstantiationem abnegarunt.

Vbiquista Corpus Christi ubique esse existimarentur.

Zuvingiani, Calvinistæ, Episcopales, Puritani, Contraremonstrantes, Reformati, presentiam Christi in Eucharistia & omnia sacramenta negarunt præter Baptismum.

Anabaptistæ solos adultos bapiizandos esse dixerunt.

Arminiani seu contra remonstrantes à Calvinismo circa gratiam desciverunt, sed in reliquis sunt sacramentarij.

Gomarista ijs fuere oppositi circa prædestinationem & gratia auxilia; at in re sacramentaria Calvinista rigidi.

Sociniani seu recentiores Ariani.

Independentes, Trementes, Sceptici, & innumeri alij quorum nomina referre parum interest ad suscepsum propositum. Præcipuas illas Europæorum Protestantium sectas semel enumerasse sufficiat nè sibi contingat paginas nostras barbaris hisce fædari nominibus.

De materia & forma sacram. **S**acramenta novæ legis constant rebus & verbis ; rebus quidem tanquam materiâ, verbis tanquam formâ , & personâ ministri conferentis sacramentum cum intentione faciendi quod facit Ecclesia. Hæc omnia requirit Concilium Florentinum in decreto pro instructione Armenorum. Horum omnium si aliquod defit non perficitur sacramentum : quid ultra scire desideras quæ sit præcisè illius essentia Metaphysica.

Christus determinavit materiam & formam sacramentorum novæ legis ; diversa tamen determinatione pro diversitate sacramentorum ; in aliquibus enim unicam speciem definit, ut in baptismo solam ablutionem per aquam : in aliis diversas specie materias, ut in Pœnitentia contritionem perfectam vel imperfectam : aliis nullam in specie infima determinavit, ut in sacramento ordinis , quod validè confortur per quocumque signum porestatis quæ datur.

Si fiat aliqua mutatio substantialis in materia aut Formâ sacramenti sacramentum est invalidum ; secus vero si mutatio si tantum accidentalis. In verbis mutatio est substantialis quando non servatur significatio essentialiter requisita à Christo.

Quibuscum omnibus opponimus non tantum Ecclesiarum Doctores & omnium temporum fideles in sinu Ecclesiarum Romanarum degentes, sed ipsam etiam Ecclesiam Graecam qua quamvis octo abhinc seculis ab Ecclesia Romana descivit; perseveravit tamen in antiqua fide sacramentorum. In quo arguimus Petrum Suavem Polanum qui in Historia Concilij Tridentini de industria videtur omittere consensum Ecclesiarum Graecarum cum Romana in numero & essentia sacramentorum. Non tamen existimamus firmissimum argumentum à Gracu: Schismaticis desumere: nè cum illo Neoterico Authore decipitur qui in suis disputationibus de Perpetuitate fidei circa mysterium Eucharistiae adversus Pastorem Hæreticū, de fide Graecorū circa Eucharistiā, tamquam de totaliter disputare videtur: adeo ut nutare credas Ecclesiarum Romanarum fidem si ejus mysterij apud Gracos fuerit aliquando intermissa traditio. Si non credit Ecclesia Orientalis qua hodie divisa est in Gracos, Abyssinos, Moschos, Armenos cum Iacobitis, Georgianos, & Sycios, parum est, si Roma credit. Illa est petra firmissima & columna veritatis, quam non omnes Collabentis orbis orientalis ruine dejiciant.

In 3. Partem.   IV.

De ef-
fectu
sacram.
IN omnibus sacramentis novæ legis conferri
gratiam definit Tridentinum sess. 7. can. 7.
*Si quis dixerit gratiam per hujusmodi sacra-
menta non dari &c.* Scripturæ loca subjicio pro
singulis sacramentis.

De Baptismo: nisi quis renatus fuerit ex aqua
& Spiritu sancto non potest intrare in regnum
Dei. *Joan.* 8.

De Confirmatione: cum vidisset Simon quod
per impositionem manuum Apostolorum dare-
tur Spiritus S. *Actor.* 8.

De Eucharistia : qui manducat me vivit
propter me. *Joan.* 6.

De Sacramento Pœnitentiæ : quorum remi-
seritis peccata remittuntur eis &c. *Joan.* 20.

De Ordine : sic loquitur Paulus ad Timo-
theum : admoneo te ut resuscites gratiam quæ
est in te per impositionem manuum mearum.

De Extrema-Uncione : Jacobus Apostolus
c. 5. Infirmatur quis in vobis &c. si in pecca-
tis fuerit remittentur ei.

De Matrimonio Paulus ad Ephes. 5. dicit
illud esse magnum sacramentum in Christo &
in Ecclesia.

Prioribus octo Conciliis Oecumenicis in Ecclesia Orientali congregatis debemus fidem Trinitatis & Incarnationis quoniam in ipsis utriusque hujus mysterij dogmata certissimis definitionibus firmata sunt. At fidem sacramentorum ab Ecclesia Occidentali firmius stabilitam accepimus per multa Concilia, tum Provincialia, tum Nationalia tum universalia, Roma, Carthagine, in Hispania, in Gallia & alibi celebrata, a quibus omnia illa supra memorata Hereseos monstra debellata sunt; præcipue in tribus posterioribus Constantiensi Florentino & Tridentino, ut dicam quantum in his positionibus quæsita brevitas patitur.

Constantiense Concilium ex parte quidem tantum approbatum sed receptum, secundum ea omnia quæ in ea adversus Hæreticos statuta & definita sunt celebratum est an. 1414. ab Episcopis CCL. In eo damnantur errores Ioannis Vuiclesi, Ioannis Hus & Hieronymi de Praga & cum ijs varie proscriptæ hæreses in materia sacramentali Eucharistiae, Baptismi, Ordinis &c. præjudicatum Lutherò pro transubstantiatione & Calvinus in multis prædamnatus.

Gratia sacramentalis diversa est à non sacramentali, & gratia unius sacramenti à gratia alterius; ordinantur enim ad specialem finem. Verum illa diversitas non est substantialis, sed accidentalis; quatenus scilicet cujuslibet sacramenti gratia habet adjuncta specialia gratiæ actualis auxilia ad obtinendum specialem finem sacramenti proprium.

Aliqua sacramenta per se producunt primam gratiam & dicuntur sacramenta mortuorum, quæ sunt instituta ad remissionem peccati mortalis: aliqua per se producunt tantum secundam gratiam, & sunt sacramenta vivorum, quod supponant vitam in suscipientibus; cujusmodi sunt omnia præter Baptismum & Pœnitentiam. Illa per accidens interdum producunt secundam: illa per accidens aliquando conferre primam probabile est. Ita sentit D. Th. 3. p. q. 72. ar. 7. ad 2. ubi loquitur de Confirmatione.

Gratia sacramentalis producitur in ea temporis parte determinata in qua definit intrinsece confessio sacramenti.

Baptismus, Confirmatio & Ordo characterem imprimere, de fide est contra Vuiclef. Character est nota spiritualis, supernaturalis & indelebilis.

Concilium Florentinum Ferrarie primum
toto anno celebratum, deinde Florentiam
translatum est, sub Eugenio IV. an. 1438. causa
congregandi Concilij fuit unio Ecclesiae Orienta-
lis cum Occidentalib; siquidem a temporibus Pho-
tij negabant Græci Spiritum S. procedere a Fi-
lio: damnabant consecrationem factam in Azy-
mo: nec credebant esse aliquem Purgatoriij lo-
cum in quo detinerentur animæ post mortem ad
eluendas pœnas peccatis debitas: insuper Papam
Romanum negabant in omnes Ecclesiæ habere
primum. In omnibus articulis convenere Græci
cum Ecclesia Romana Eugenio & Michaële Im-
peratore nec non Josepho Patriarcha Constan-
topolitano coram adstantibus, cum Episcopis
cxl.

Verum, quod maximè ad rem nostram causam-
que attinet, in eo Concilio Doctrina Catholica
de sacramentis, nemine inter Græcos reclaman-
te, accuratè per tractata ac definita est: de nu-
mero materia & forma sacramentorum statutis
articuli in modum Ecclesis: expensæ & appro-
batæ sunt materiae ac formæ Græcorum, quamvis
in multis diversæ à nostris.

De In-
stitut.

Christus instituit sacramenta novæ legis ut expresè definit Tridentinum : eorum immediatè per se est Author etiam ut sacram̄ homo est , nam eatenus inquit D. Tho. habet potestatem ministerij principalis seu excellentiæ , in eo positam. 1. Quod meritum & virtus passionis ejus operatur in sacramentis. 2. Quod in ejus nomine sacramenta sanctificantur. 3. Quod potuit instituere sacramenta. 4. Quod ipse potuit effectum sacramenti conferre sine exteriori sacramento. Distingue tria necessaria ad institutionem sacramenti. 1. Voluntatem quā Deus vult dare gratiam ijs conditionibus quas Christus determinabit. 2. Voluntatem quā Christus vult fieri in Ecclesia talem cærimoniam ita ut per eam detur gratia. 3. Revelationem seu locutionem Dei quæ promulgat talem voluntatem. His positis jam institutum est sacramentum. Vi primæ voluntatis quam Deus habet sacramentum confert infallibiliter gratiam : vi voluntatis quam Christus habet, sacramentum est actio moralis Christi : utriusque voluntatis quodnam sit objectum satis perspectum est.

Concilium Tridentinum sub tribus summis Pontificibus congregatum est : sub Paulo III. inceptum an. 1545. ac per decem sessiones continuatum, tum vero totos quatuor annos intermissum. Deinde sub Iulio II. revocatum sex habuit sessiones an. 1551. Hinc per decem annos interpolatum, felicem tandem exitum habuit sub Pio IV an. 1563. novem additiis sessionibus : atque ita per octodecim annos, sessionibus viginti quinque conclusum est. Nullum antebac in Ecclesia Catholica Concilium exiit in fidei dogmatibus discutiendis accuratius, aut in definiendis efficacius, sive enim fidei Canones, sive traditas morum leges attendas, vix aliquid ad perfectissimum Ecclesiae regimen desideres. Adeo ut & retro praeteritis & imposterum futuris Conciliis carere possit Ecclesia sine dispendio fidei. In eo omnium temporum sunt profligati errores, sed præcipue Protestantum & sacramentiorum in quorum causa fuerat convocatum. In iis explicandis que ad essentiam, numerum & ritum sacramentorum pertinent, nihil in eo non sedulù agitatum invenias.

Ad validam sacramenti confectionem requiritur ut Minister sit homo, viator, ratione utens & delegatus à Christo; non enim Christus aut delegavit Angelos aut pro alijs sacramenta instituit quam pro ijs respectu quorum dictum est, *Euntes docete omnes gentes baptizantes &c.*

Ad hoc ut Minister validè conficiat sacramentum, hunc saltem debet habere animum, faciens quod facit Ecclesia, sic expressè declarat Concilium Trid. sess. 7. can. 11. post Florentinum in Decreto Eugenij. Itaque nec sufficit intentio agendi serio id quod exterius sit, nisi etiam accedat voluntas aliqua specialis faciens actionem externam ut sanctam & sanctificantem, aut alia æquivalens illi. De hoc possummo videtur dubitasse Augustinus, quia ut ipse ait, res ea nondum erat ab ullo Concilio definita, unde concludit id à se dictum sine præjudicio vel majoris inquisitionis, vel auctoritatis.

Quæ verò requiratur intentio, actualis, an habitualis, aut virtualis. Sic accipe 1. Actualis optanda est, non tamen est absolute necessaria. 2. Habitualis non sufficit qualis potest esse in dormiente. 3. Saltem requiritur virtualis quæ est actualis perseverans per virtutem aliquam ab actuali relictam.

Homines omnes & Angelos, ipsos etiam Deamones, ministros esse sacramentorum asseruit Lutherus; sed quâ tandem fide: sâdem scilicet qua dicit Diabolum posse celebrare Missam & absolvere à peccatis. Ex nulla institutione aliquis sacramentii constat alios esse deputatos quam quos veros esse ministros Catholica credit Ecclesia. In lege veteri erant sacramenta nostris longe imperfectiora; soli tamen Sacerdotes aliqua poterant administrare.

Idem Lutherus voluit sacramentum validè confici, quamvis minister irrisorie & jocando cæmoniam peragat, absq[ue] alia intentione per quam determinetur elementorum indifferen-
tia.

Aliquam litem movit in Concilio Tridentino opinio Ambrosii Catharini afferentis sufficere ut res tota serio fieret in sacramento: ad eius argumenta obstupuerunt Patres, si Polano credimus. Verum unde hic stupor, nescio? Erant sane eiusmodi argumenta jamdu inter Doctores trita & decantata. Imprimis hoc certum est, falsam esse Catharini sententiam, sed illud etiam falsum eam damnatam esse in Concilio Tridentino: quæ si proscripta fuisset, nè is cum tanto Patrium planct ad Episcopatum non fuisset promotus.

In 3. partem. **VIII.****De Eucha-**
ristica.

Intra nostra sacramenta dignitate primum est Eucharistia, quæ est verum Christi Corpus sub speciebus panis & vini vi verborum, quæ Sacerdos cum debita intentione profert. Nullum aliud Mysterium certioribus scripturæ testimonijs confirmari potest. Nam 1. Si advertis ad promissionem instituendæ Eucharistiaæ *Panis quem ego dabo caro mea est.* 2. Si ad ipsam institutionem attendis: *Accipite & manducate hoc est corpus meum.* 3. Si usum respicis *Quicumque manducaverit panem & biberit Calicem Domini indignè reus erit corporis & sanguinis Domini.*

Joan. *6.*
Matt. *26.*
Marc. *14.*
Luc. *23.* In eo igitur Sacramento fit vera conversio
ad Cor. panis & vini in corpus & sanguinem Christi,
10. quæ *Transubstantiatio* dicitur. Sic definit Con-
 cilium Trid. sess. **13.** can. **2.** Hoc autem vel ex
 ipsis verbis consecrationis convinci potest, quæ
 satis intelligi non possunt si ijs alium ab isto
 sensu tribuis, substantia quæ demonstratur
 sub ijs speciebus est corpus meum. Materia re-
 mota hujus sacramenti est solus panis triticeus,
 sive azymus, sive fermentatus, & solum vinum
 usuale, cui ex præcepto miscetur aqua modica:
 Hæc autem aqua immediatè convertitur in
 sanguinem.

Quæ fuerit Ecclesiæ fides per omnes ætates,
ad hanc usque qua vivimus circa præsen-
tiam Christi in Eucharistia demonstrant Theologi.

In 1. est testimonium S. Ignatij martyris in
Epistola ad Smyrnenses dicentis, Eucharistiam
esse carnem Salvatoris.

In 2. Iustinus Martyr Christianos afferit nu-
triri carne Dei Incarnati. Apol. 2.

In 3. S. Cyprianus dicit in Eucharistia porrigit
panem, non effigie, sed naturâ mutatum. Serm.
de Cœna Domini.

In 4. Hilarius. Si verè inquit Verbum caro
factum est & nos verè Verbum carnem cibâ Do-
minico sumimus lib. 8. de Trinit. Cyrillus Am-
brosius, uterque Gregor. &c.

In 5. Chrysostomus: carnes suas nobis tradi-
dit, seipsum immolandum proposuit. Homil. 5.
in Mat. Hyeronymus, Augustinus, Cyrillus,
Alex. &c.

Ac nè omnes persequar, à sæculo v. ad xi.
vix fuit aliquis hereticus qui hanc de præ-
sentia Christi in Eucharistia Doctrinam ausus
sit convellere: Adeò pacifica fuit possessio tanti
mysterij usque ad tempora Berengarij sacramen-
tariorum omnium Antesignani.

In 3. partem.

IX.

TOtus Christus est sub qualibet specie & sub qualibet ejus particula per ubi definitivum. Non mediocriter errant illi Philosophi qui nihil nisi extimas superficies panis in Eucharistia remanere dicunt: nec non iij qui solas species intentionales post destruam substantiam panis in hoc sacramento admittunt. Erroneum est dicere totum id quod pertinebat ad substantiam panis non desinere in consecratione. Hujus sacramenti minister est solus Sacerdos; datur autem sacramentaliter solis viatoribus baptizatis. Est præceptum divinum sumendi Eucharistiam, ejus tamen sumptio non est necessaria necessitate medijs.

Sacrificium est oblatio rei alicujus Deo facta in commune signum supremi dominij quod habet Deus in vitam nostram. Ex quo sequitur in Missa verum offerri sacrificium, cuius essentia est in consecratione, per quam panis & vinum convertuntur in corpus & sanguinem Christi, & Christus ipse modo quodam mortuo, hoc est inextenso nec idoneo ad viræ functiones obeundas constitutus, Patri offertur. Quamvis illud sacrificium sit infiniti valoris, tum ex parte offerentis tum ex parte rei oblatæ, ejus ramen effectus est simpliciter finitus.

Berengarius Andegavensis Archidiaconus primus sacramentarijs vexillum erexit circa an. 1050. turbata Gallia & Ecclesiæ pace non illo dogmate adversus præsentiam Christi in Eucharistia. Berengarij error damnatus est primùm in Concilio Romano sub Leone IX. Deinde in Concilio Turonensi, ubi convictus Berengarius Hæresim primò abjuravit: sed eo ad vomitū iterum ac tertio reverso, in alio Concilio Romano sub Gregorio VII. agitata illa sententia damnata est: ac tandem resipit Berengarius. Hanc hæresim renovavit Vincelus damnatus in Concilio Constantiensi: ac demam Zwingiani & Calvinistæ.

A quibus non satis recedunt ex Catholicis non pauci qui hodie docent quæ in suburbis Genevæ dicuntur; v. g.

1. In Eucharistia nulla vera accidentia remanere, sed aliquos dumtaxat substantiæ modos à substantiæ tamen realiter indistinctos.

2. Non omne illud quod antea erat de substantia panis destrui in Eucharistia.

3 Christum non esse in Eucharistia vi verborum, sed vi benedictionis antecedentis.

Quid faceres? sunt qui, ut funambuli, nesciunt industria periculum facere, nisi etiam faciant salutis.

De **Baptis.** **B**Aptismus qui est sacramentum regeneratiōnis per aquam & certa verba , diversus est à Baptismo Joannis , tum quoad formam tum quoad effectum. *Joannes quidem baptizavit, aqua vos autem &c.* Baptismus Joannis erat ad excitandam pœnitentiam , Baptismus Christi ad gratiam conferendam. Materia remota Baptismi est aqua naturalis : proxima vero est ablutio : Forma est, *Ego te baptizo cum invocatione sanctæ Trinitatis :* Falsum est non debere exprimi personam baptizantis aut baptisati. Ablutio requisita in Baptismo fieri potest vel per immersionem vel per aspersionem unam vel plures. Initio , ritus baptizandi fuit per trinam immersionem , ut testatur Tertullianus : *contestamur nos renunciare Diabolo , deinde ter mergitamur.* Longè probabilius est Apostolos numquam baptizasse sine invocatione expressa sanctæ Trinitatis ; cur enim in actis Apost. Admiraretur Paulus quod baptizati nihil audissent de Spiritu S. Existimat D. Thom. Apostolos aliquando baptizasse in nomine Christi , ex speciali Dei revelatione , ut nomen Christi Judæis & gentibus odiosum maximè commendaretur.

Celebris fuit in Africa & Asia Rebaptizantium error. Prima illius initia fuere Carthaginem Authore Agrippino S. Cypriani decessore: hinc Orientem cito pervasit, ubi propugnatores habuit doctrinam & sanctitate conspicuos, Firmilianum Cesareum in Cappadocia Episcopum, & S. Dionysium Alexandrinum. Errori vires addidit Cyprianus; tum tria sub ipso celebrata Concilia, quibus statuebatur iterum baptizandos esse jam semel ab Hæreticis baptizatos. Causa penè finita erat nisi contra stetisset Stephanus Papa pro antiqua traditione sic decernens. Si quis à quacumque hæresi venerit ad nos, nihil innovetur nisi quod traditum est &c. Hanc traditionem Cyprianus vocabat corruptelam; ausus etiam accusare Stephanum erroris ut constat ex epist. 74.

Verum vicit causa Ecclesia Romana: damnatus est rebaptizantium error, tum in Concilio generali Niceno statuente Novatianos sola impositione manuum recipiendos: tum in Arelatensi I. ratum habente baptisma ab Hæreticis collatum: Vide Augustinum l. 2. de Baptismo contra Donatist. c. 9. Africana Concilia nullam in hac causa habent autoritatem.

In 3. patrem.   XI.

I. i. de
Baptis.
c. 22.

Baptismus etiam ab infideli collatus validus est, semel suscepimus imprimis characterem, nec est iterandus. Si quando cum fictione suscipitur habet deinde suum effectum recedente fictione: ita docet Augustinus contra Donatistas: neque est credibile voluisse Deum punire suscipientem perpetua privatione effectus quem habet hoc sacramentum. Præterea Baptismus fluminis datur Baptismus flaminis, nempe Charitas perfecta & Baptismus sanguinis, nempe Martyrium; per utrumque istorum tolluntur omnia peccata, in quo convenienter cum Baptismo aquæ. Quamvis autem per Martyrium salvari possint etiam infantes: necessarius tamen est Baptismus aquæ necessitate medijs ad salutem consequendam: juxta illa Christi verba, nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest intrare in regnum Dei; exceptio enim in favorem Martyrij facta nihil præjudicat legi Baptismatis. Minister Baptismi est quicumque homo, etiam Laicus, etiam hereticus, etiam Ethnicus ut constat ex traditione & praxi Ecclesie.

Non fuit Hæreticus Cyprianus pugnacissime defendendo errorem rebaptizantium 1. quia ut ait Augustin. in ea erat dispeſiſione animi ut approbaret hæreticorum baptiſum, ſi ea queſtio in Concilio aliquo Oecumenico definiretur. 2. quia non reſtitit ſummo Pontifici & Eccleſia ea perſinaciā que requiriſtur ad hoc ut aliquis conſeatur hæreticus. 3. Non dum in Eccleſia multo mi- nius in Africa ſatis perſpecta erat antiqua illa traditio de Baptiſmo ab Hæreticis dato, & non iterando.

Fatemur tamen Cyprianum obſtinatiū quam parerat reſtitiffe Stephano. Verum ut ait Auguſtinus Illum Nævum in candore sanctæ animæ charitatis ubera contegebant. l. 1. contra Do- natist. Quin etiam exiſtimandus eſt errorem cor- rexiſſe, & ſi literæ tacent merita clamant. Qua- lificumquam fuit illa culpa hanc omnem illuſtri martyrio delevit.

An ab aptiſtarum erroris author fuifſe videtur Balibasar Pacimontanus Viennæ uſtulatus: cœpit ille ſua dogmata ſpargere an. 1527. In eodam errore fuit Mihaël Servetus eadem luce dona- tus Genevæ, prunas ſubministrante Calvino.

A a

De
Confir-
mat.

Epist.
2.

De
Extr.
Unct.

Confirmatio est sacramentum novæ legis, in quo per sanctum Chrisma & certa verba signantur Christiani ad prælia fidei in quibus, ut ait Tertullianus, omnis homo miles est. Inchoata fuit hujus sacramenti institutio in ultima cœnâ in qua ut ait Fabianus Papa, Christus docuit Apostolos modum conficiendi Chrismatis; sed non fuit completa nisi in die Pentecostes, quando Apostoli acceperunt potestatem dandi Spiritum sanctum. Materia proxima hujus sacramenti est Unctio Chrismatis, sine quo falsum est aliquando fuisse administratum; forma vero sunt verba per quæ exprimitur actio ministri, consignatio scilicet; & effectus illius. Minister ordinarius confirmationis est solus Episcopus, ut definit Florentinum, & Trid. ses. 7.

Extrema-
Unctio est quoque verum Ecclesie sacramentum à Christo Domino institutum, cuius materia est oleum ab Episcopo benedictum; forma vero verba quibus exprimitur actio ministri. Falsum est illud sacramentum fuisse ab Apostolo Jacobo institutum; ex cuius tamen verbis colligimus illius institutionem. *Infirmatur quis in vobis &c.*

Numquam sine Chrismate administratum
fuisse sacramentum Confirmationis jam
diximus. Numquam contrarius est Simo-
mondus cuius tantum valet authoritas apud om-
nes eruditos. Is non levem difficultatem moveat
ex can. 2. Concilij Arausic. cuius haec sunt verba.
« Inter nos placuit semel Chrismari. De eo autem
qui in Baptismate quacumque necessitate fa-
ciente chrismatus non fuerit in confirmatione
Sacerdos commonebitur; nam inter quoslibet
chrismati ipsius non nisi una benedictio est:
non ut præjudicans quidquam, sed ut non ne-
cessaria habeatur repetita chrisatio: 1. Gra-
tianus ita legit, ut sublata ultima particulâ Nō,
fiat sensus omnino oppositus. 2. etiam relictâ illâ
particulâ sensus est: debere Presbyteros facere
christianationem quæ ad ipsos pertinet in baptis-
mo: quæ si omessa est, admoneatur in confirma-
tione Episcopus ut si velit suppleat illam chris-
tianationem: non quod noceat chrismari etiam ex-
tra baptismum à Presbytero faciente quod omi-
nit in baptismate; sed quod non sit necessaria du-
plex chrisatio, & sufficiat chrismari ab Epis-
copo: presertim cum apud omnes, chrisma unica
benedictione consecretur.

In 3. partem.

XIII.

Datur in Ecclesia sacramentum ordinis, in quo datur potestas ad exercenda Ecclesiastica munera, & gratia ad illa ritè obeunda. Facta est hujus sacramenti institutio partim in ultima cœnâ, cùm dixit Christus Apostolis *hoc facite in meam commemorationem*: partim post Resurrectionem, quando dixit *quorum remissionis peccata &c.* Materia & Forma Ordinis non sunt à Christo Domino immediate secundum speciem atomam determinatæ; sed tantum secundum speciem subalternam, nempe actio & verba ordinantis ad ordinatum idonea ad significandum potestatem quæ datur. Itaque valida est, tum Græcorum, tum Latinorum ordinatio quamvis materiâ & forma utantur non parum diversa. Episcopatus est ordo aliquis specialis in quo traditur potestas & gratia sanctificans. Solius Episcopi est consecrare Episcopum, & solius Episcopi Sacerdotem: hæc est constans praxis Ecclesiæ & perpetua traditio. Choropiscopi aliqui quibus aliquando permisum est ordinare erant veri Episcopi.

Quam sit diversa ordinatio Græcorum ab Ecclesia Latina ex sequentibus agnosces.

1. *Ordinatio Episcopi* fit per impositionem manuum cum pallio Episcopi ordinantis & per verba à nostris diversa.

2. *Ordinatio Sacerdotis* sic per impositionem manū cum pallio Episcopi, cum hac verborū forma, Divina gratia quæ semper infirma sanat promovet.

N. &c. *Diaconus* ordinatur per manus impositionem & per verba superioribus similia.

4. *Subdiaconus* & alij ordines inferiores (quos tamen Græci jam non distinguunt ut Latini , nam ex his vix aliud conferunt quam Lectoris) traduntur per impositionem manus Episcopi , cum aliqua oratione vocali , per quam Episcopus illis precatur gratiam ad tale ministerium Ecclesiasticum necessariam. Ecce quam non parva dissensio ab Ecclesia Latina.

Valide tamen sunt ejusmodi ordinationes etiam à schismaticis factæ tum quia Græci semel , iterum ac tertio accesserunt ad unionem cum Latinis: tum quia Ecclesia Latina illas agnoscit ut validas , neque judicat iterandas quando Græci suis relictis ritibus ad Latinos veniunt . Ex quibus omnibus conficitur non fuisse à Christo determinatas specialiter ordinum formas.

Hierarchia est principatus sacer five cœtus
sacrorum Procerum sub uno omnium
Principe. Supremus post Christum Hierarcha
est summus Pontifex qui simul est Patriarcha
Occidentis & Episcopus Romanus. Post sum-
mum Pontificem Patriarchæ Alexandrinus,
Antiochenus, Hierosolymitanus, Constanti-
nopolitanus. Post illos Exarchi, Primates, Me-
tropolitæ, Episcopi, Choropisci, Sacerdo-
tes &c.

Matrimonium sacramentum magnum est in
Christo & in Ecclesia, cuius materia proxima
est consensus mutuus conjugum. Falsum est
matrimonium esse merum contractum civilem
non elevatum ad rationem sacramenti. Conju-
ges sunt soli ministri in hoc sacramento; ad il-
lud tamen requiritur essentialiter post Tridentinum
præsentia Parochi, vel Sacerdotis dele-
gati, & duorum testium. Invalidum igitur &
irritum est matrimonium clandestinum. Sacra-
menti hujus materiam mutare potest qui con-
tractum matrimoniale potest irritum facere.

DE Exarchis est aliqua apud eruditos quæstio, quid nominis, quid officij, de quo dicit Concilium Chalcedon. can. 9. Si cum ipsius Provinciæ Metropolitano Episcopus aut Clericus litem habuerit, aut Dioceſeos Exarchum adeat, aut sedem Regiæ urbis, id est, Patriarcham: Ad 1. Nomine Exarchi intelligendus Metropolitanus non Provinciæ, sed Dioceſeos, qui inter Provinciarum Metropolis primas tenet & quasi Primas est. Ad 2. dico Exarchos, non Patriarchas fuisse, sed Primarios tamen ac Principes. hoc est à nullo superiore ordinandos. Tres præcipue fuerunt in oriente Exarchi: nempe Episcopus Cæsareæ Metropolis, qui fuit Exarchus Ponticæ, Episcopus Ephesi, qui fuit Exarchus Asianæ, & Episcopus Heraclensis, qui fuit Exarchus Thracicæ: qui omnes ante Concilium Chalcedonense, eodem exemptionis jure fruebantur quo ipsi Patriarchæ, ut colligimus ex can. 2. Concilij Constantinop. 1. Servatis privilegiis ... & Asianæ Dioceſesis &c. Hinc est quod Socrates interdum Exarchum Patriarcham vocat. l. 5. cap. 8.

Nulla datur specialis virtus Pœnitentiæ ab alijs virtutibus distincta, quia nulla est quæ sit magis propriè Pœnitentia quam illa de qua dicitur, Ezech. 18. *Conver-*
timini & agite Pœnitentiam, quæ tamen non
est distincta à charitate. Placet aliquibus Theo-
logis, piè quidem, sed gratis & minus verè ad
omnes, etiam tenuissimas honestatis ideas, vir-
tutes distinctas addere. Aptius tu rem conficies,
si, ut Fidei & Theologiae solet, ita multis hone-
statibus unicum habitum præponas, omnemque
virtutem Pœnitentiam esse dicas quæ ex suo
motivo detestatur peccatum. Objectum materiale
Pœnitentiæ sunt omnia peccata sive venialia
sive mortalia, actualia & propria; nam origi-
nale peccatum aliena voluntate commissum
non respicit retractatio. Pœnitentia includit
odium peccati, retractationem, dolorem seu
afflictionem animi, & propositum non peccan-
di de cœtero. Alio nomine Pœnitentia Con-
tritio dicitur quæ est actus honestus & laudabi-
lis. Dolor debet esse universalis & talis est
quando elicetur ex motivo uiuersali: si dete-
statur peccarum quia est offensa Dei, detestatur
omni a.

Primis Ecclesiæ sæculis de efficacia sacra-
menii pœnitentiæ dubitarunt circa an. 173.
Montanus & Cataphryges, qui etiam Pepu-
ziani dicti sunt à loco in quo sua celebribat my-
steria. Negabant illi licitam esse fugam tempore
persecutionis aut dari posse veniam aliquorum
criminum reis In quem errorem incautus incidit
Tertullianus indulgentiam à Zephyrino proposi-
tam corruptelam vocans his verbis: O edictum
cui non potest ascribi bonum factum. Plura ist
& majora Ecclesiæ damna intulerunt fidem seve
ritatis & pietatis specie, quam Gnostici & hi-
superiores, iisque impurissimi hæretici effusâ libidinum lue.

Post Montanistas Novatianis, authoribus
Novato & Novatiano Antipapa primo, lapsos
in persecuzione ad pœnitentiam recipiendos esse
nogarunt, circa an. 254. Fuit Novatianus Pres-
byter Romanus, Novatus vero in Africa Epis-
copus, qui Romam veniens, lapsos, quos ad-
versus Cyprianum agens voluerat statim in Ec-
clesiam recipi, mutata Rome sententia contra
Cornelium voluit à pœnitentia excludi.

In 3. partem.

II.

Contritio seu Pœnitentia formalis vel virtutialis est necessaria necessitate medijs omnibus adultis post lapsum , secundum præsentem providentiam , ad justificationem ; non enim aliud medium ejus obtinendæ ijs propositum est. Hinc est , quod etiam necessaria est necessitate præcepti , non quidem obligantis statim post commissum peccatum , quod gratis asserunt pauci : sed obligantis tamen , etiam extra articulum mortis , ad non differendam diu Pœnitentiam : quia ut monet Gregor. *Pecatum quod per Pœnitentiam non deletur suo pendere ad altud trahit.* Quæ sit autem dilatio notabilis & sufficiens ad novum peccatum incurendum , non facile est definire : alij annum alij sex menses , alij etiam breviorem determinant moram.

Contritio juxta Concilium Trid. bene dividitur in perfectam , quæ sit ex motivo charitatis , & imperfectam quæ elicitur ex consideratione turpitudinis peccati aut ex poenarum metu. Perfecta non differt ab imperfecta penes intentionem gradualem : quod discriminem unde eruunt aliqui , planè nescio ? non sane à Tridentino. Tota hæc diversitas à motivis perenda est.

ET quoniam de lapsis incidit mentio: eorum duplex genus distinguendum est cum Cypriano. Primi generis erant Thurificati, Sacrificati ac Idololatræ, qui Idolis vel immolaverant, vel thus adoleverant. Alij erant Libellatici qui palam Christum negare erubescentes, clam ejurabant & soluta pecuniâ à Presidibus libellos securitatis obtinebant.

Libellaticos illos damnat Cyprianus, tum qui auditis persecutionis edictis, statim infidelitatis suæ libellos offerebant, tum qui jam negatâ fide libellos securitatis acceperant. Verum in ijs nullam culpam fuisse contendimus qui pretio aliquo injustam vexationem redimebant. Nam quod crimen est, secluso scandalo, privatam aut publicam Ecclesiæ pacem emere; non quidem animo apostatandi, si urgeant edita, aut si ingruant supplicia, sed periculi & temptationis timore. Fuit ille error Tertulliani, postquam ad Montanistas defecit, eos omnes christianos damnare, qui vel in persecutione fugerent, vel collata pecuniâ persecutionem redimerent, in quo redarguas recentiorem Theologum qui inter alias, banc etiam novitatem suis dissertationibus inseruit.

In 3. partem. III.

Contritio perfecta semper & infallibiliter habet secum annexam remissionem peccati mortalis: propositio huic opposita ex numero earum est, quæ in Bajo jam diu proscriptæ sunt. **Q**uis verò contritioni denegat virtutem quam habuit in antiqua lege. **C**ontritio tamen, etiam perfectissima, non est forma iustificans, unica enim est causa formalis justificationis, juxta Tridentinum. Itaque contritio est tantum causa moralis seu meritoria de congruo justificationis.

Contritio imperfecta seu Attritio, etiam elicita ex metu pœnarum, est actus honestus ut constat, tum ex ijs omnibus scripturæ locis in quibus commendatur timor pœnarum, tum maximè ex Concilio Tridentino in quo timor hujusmodi vocatur donum Dei & impulsus Spiritus sancti. **Q**uis verò dicat non esse laudabilem actum aversarium pœnæ æternæ, sicut dicimus laudabile esse amorem felicitatis: aut non esse exclusivum omnis peccati, actum cuius possim detestari peccatum supra omne malum physicum, cuius timor posset me impellere ad peccandum.

III.

Fuit hæc sententia Lutheri, dolorem concepsum ex metu pœnarum, non solum non esse laudabilem & honestum, sed et malum esse & facere hominem hypocritam. Ita ille, ut refert Ioannes Roffensis ex iiii. ille fidei Catholice defensor Post Lutherum Baiani dixerunt sine charitate timorem pœnarum oriri ex vitijsa cupiditate atque ita non esse exclusivum peccati.

Sententiam Lutheri damnat Tridentinum sess. 4. cap. 4. & can. 5. Si quis dixerit eam contritionem.... facere hominem hypocritam, & magis peccatorem... anathema sit.

Ab eo errore multum distat paucorum Theologorum opinio, qui ad eum timorem, ut salutaris sit, respectum aliquem requirunt ad motivum charitatis. Verum bi quoque; si non movent de voce litem, non vera dicunt. Nam vel requirunt respectum aliquem habitualem, & ibi non sufficit, vel virtualem & hic gratis admittitur; vel actualem ita ut per illum actum attingatur motivum charitatis. Vel ergo vis attingi inefficaciter vel efficaciter: si primum dicis, per hoc non sit melior actus: si alterum asseris ergo omnis virtus est charitas.

In 3. partem. IV.

Contritio imperfecta seu Attritio concepta ex consideratione turpitudinis peccati , vel ex metu gehennæ & pœnarum , est dispositio sufficiens in sacramento ad justificationem ; modò sit supernaturalis , universalis , & conjuncta cum spe veniae . Nempe illa est , de quâ dicit Concilium Trid . *Quamvis per se sine sacramento pœnitentia ad justificationem perducere nequeat peccatorem , tamen eum ad Dei gratiam in sacramento Pœnitentia impetrandam disponit.* Ex quo loco sic argue 1. Contritio imperfecta ex Concil . Trident . est sufficiens ad obtainendam justificationem in sacramento : at qui ex eodem Tridentino attritio ex metu pœnarum est illa contritio imperfecta : ergo &c . 2. Juxta Concilium Trid . Attritio habet aliquam virtutem disponendi ad justificationem in sacramento quam non habet extra sacramentum : ergo in sacramento habet proximam virtutem justificandi . Mirum est inter Catholicos reperiri nounulos quos hæc verba Concilij non omnino commoveant . Vox illa *Disponere* opponitur isti *non perducere* : ergo ad gratiam disponere idem est ac perducere .

Mirum est quot machinis contorqueant aliqui verba Concilij Tridentini de Attritione ses. 14. c. 4. ut hoc tandem vinctant, requiri dilectionem Dei in sacramento Pœnitentiae. Verum quæ potest esse obscuritas in tanta luce verborum. Certe nisi planè plumbei sumus in percipiendis Patrum decretis, hanc fuisse eorum mentem intelligimus.

In 1. parte hujus laudati capit is , Concilium agit de contritione in communi , ut præcindit à perfecta & imperfecta , & dicitur esse animi dolor , detestatio de peccato commisso , cum proposito &c.

In altera parte , dividitur contritio in illam quæ charitate perfecta est , & in eam quæ Attritio dicitur ; quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione , vel ex motivo gehennæ & pœnarum communiter concipitur. Ecce motivum distinctum à motivo charitatis.

In tertia parte de contritione illa imperfecta seu de Attritione dicitur , quod quamvis per se sine sacramento pœnitentiae ad justificacionem perducere nequeat peccatorem , tamen eum ad Dei gratiam in sacramento pœnitentiae impetrandam disponit.

In 3. partem.

V.

*De Sa-
cramēt.
Pœnit.*

Datur in Ecclesia verum Pœnitentiæ sacramentum, in quo lapsis post Baptismum peccata confitentibus datur remissio, per absolutionem Sacerdotis. In ipso siquidem Resurrectionis die data est Apostolis potestas illa judicaria his verbis *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata remittuntur eis, quorum retinueritis retenta sunt. Ioan. 30.* Quæ potestas quia judicaria est supponit accusacionem, quæ non potest ab alio institui quam ab ipso reo. Partes essentiales hujus sacramenti sunt Contritio, Confessio & Absolutio. Absolutio juxta Tridentinum est forma hujus sacramenti; confessio dolorosa est illius materia proxima. Ex ijs si aliquid tollas, jam non remanet essentia judicij. Satisfactio est tantum pars integralis illius. Sacramentum Pœnitentiæ in reveal in voto susceptum est necessarium necessitate medijs adultis omnibus lapsis post Baptismum; nisi enim existat pœnitentia vel contritio, non potest obtineri salus in præsenti Providentia: quod etiam ex his verbis colligi potest *Quorum retinueritis retenta sunt.*

Numquam in Ecclesia denegata fuit absolu-
tio sacramentalis in supremo vitæ discrimi-
ne, nisi peccator præsumeretur nullum habere
animum pœnitentię. Duplicem distingue recon-
ciliationem, unam quæ erat absolutio à peccatis;
aliam verò quæ solemnior erat & dabat jus su-
mendi Eucharistiam: atque hanc etiam in peri-
culo mortis denegari potuisse non diffitemur. Ante
tempora Tertulliani & Zephyrini fuit quidē apud
aliquas Ecclesias nimia in hac parte severitas; at
in praxim Ecclesiæ universalis numquam tran-
sift illa alia crudelitas. Primum Romæ aperita est
Mœchis pœnitentia publica occasione heresēs
Montani à Zephyrino summo Pontifice qui eos ad
communionem Ecclesiæ peractā pœnitentiā recipi
mandavit. Deinde in Africa, etiam Idololatriis
lapsis in persecutione Decij, i: a decernente Cy-
priano. Tandem interveniente misericordia in-
clinator facta est prior illa & durior consuetudo
ut ait Innocentius; nam ante Innocentij tempo-
ra in Nicæna Synodo non tantum homicidis, Mœ-
chis, & Idololatriis proposita est Pœnitentia pu-
blica; sed sanctum est can. 13. nè cuiquam in
exitu vitæ petent; viaticum denegetur.

De
effectu
sacram.
Pœnit.

VARIJ sunt effectus sacramenti Pœnitentiaæ: præcipuus est remissio peccati mortalîs, quæ fit per infusionem gratiæ; quamvis potuisse fieri per condonationem extrinsecam e modo quo jam remittuntur venialia. Falsum igitur est peccata solum occultari, aut dissimulari, aut per solam non imputationem remitti. An sacramentum Pœnitentiaæ possit esse validum simul & informe, subtilis quidem, sed faris inutilis est quæstio. Certum est numquam tale esse; tamen vi præsentis institutionis colligimus esse posse validum & informe: si aliquis habet duplex peccatum non doleret de uno cuius est invincibiliter oblitus. Peccata semel remissa numquam redeunt; remittuntur enim irrevocabiliter. Merita vero per peccatum mortificata reviviscunt in sacramento Pœnitentiaæ, quoad integrum præmium gratiæ & gloriæ: non sine causa hortatur Paulus Hebræos ad pœnitentiam his verbis: *Non est injustus Deus ut obliviscatur operis vestri.*

VI.

DE Pœnitentia publica, luctuosa & canonica multa falsa: multa incerta, multa periculosa, hodie à varijs circumferuntur, prout fert studium sectæ, aut opinandi libido. Nō sex tota antiquitate ejus certissimas eruimus leges quæ sequuntur.

1. Quatuor præcipui fuere gradus canonice pœnitentium 1. Flentium, quibus erat prohibitus in Ecclesiam ingressus. 2. Audientium, quibus licebat audire sacras lectiones Verbi Dei. 3. Prostratorum, qui ad genua Episcopi procumbebant ad recipiendam benedictionem & impositionem manum 4. Consistentium qui Divinis mysterijs, nempe sacrificio missæ ad finem usque assiebant sine jure tamen oblationis & Eucharistie.

11. Pro gravioribus tantum criminibus imposta fuit pœnitentia illa canonica: nempe pro Idolatria, Machia & homicidio & alijs quibusdam quæ ad ista revocantur. Horum trium minimit Tertull. lib. de pudicit. Concil: Illiberitanum can. 2. & 3. Concilium Neocæsariense. Cyprian. Ambros. & clarissimè S. Leo Ep. 93. ubi duplicem distinguit pœnitentiam pro mortalibus.

De Confes. **C**onfessio sacramentalis est necessaria lapsis post Baptismum necessitate præcepti, tum Divini, tum Ecclesiastici. Quod maximè colligitur, ex eo quod semper in Ecclesia judicatum est reconciliationem esse lapsis necessariam. Præterea datur præceptum naturale cōfessionis quod obligat aliquoties in vita.

Non est de essentia confessionis ut fiat per voces: neque ut fiat secretò; quamquam modus confitendi secretò semper observatus est in Ecclesia. Confessio non potest fieri Sacerdoti simpliciter absenti, ut definit Clemens VIII. qui tamen per hoc non prohibet dari absolutionem quando adstantes testantur ægrotum, antequam esset sensibus destitutus, petijisse absolutionem. Quæ fuit ergo mens Clementis damnantis hanc propositionem: *Licere confiteri absenti & ab eo absolvi?* Respondeo damnari hanc copulativam, sed non primam illius partem scorsim sumptam. Integritas confessionis postulat ut aperiantur peccata secundùm speciem & numerum, atque ita etiam secundùm circumstantias notabiles. Insuper & peccata negativè dubia declaranda esse probabiliùs est: venialia autem non sunt materia necessaria confessionis.

Pro peccatis occultis numquam fuit in Ecclesia obligatio ad subeundam pœnitentiam canonicam. De publicis quidem, at non de omnibus illam fieri definit Conc. Cart. III. can. 32. Cujuscumque pœnitentis publicū & vulgatissimum crimen est quod Ecclesiam universam commoverit ante absidem manus ei imponatur. Sed & non pro alijs quam pro publicis necessariam fuisse testatur Aug. homil. 50. Nos à communione prohibere quemquam non possumus . . . nisi aut spontē confessum aut aliquo sive sacerdotali sive Ecclesiastico iudicio nominatum atque convictum. Hoc negat Ioannes Morinus in suis Commentarijs, eisque gratulatur qui pœnitentiæ publicæ necessitatem pro occultis in antiquitatere condita subodoratus sit. Verum quid facias? ex eodem putes Democriti veritatem aliqui, alijs falsitatem eruunt.

IV. Pro peccatis occultis interdum ab aliquibus ultro suscepta est pœnitentia publica; at non imperata. Duo pœnitentium genera distinguit Aug. serm. 144. Aliqui ipsi pœnitentiæ locum sibi petierunt: alijs excommunicati à nobis in pœnitentiæ locum redacti sunt.

In 3. partem.   VIII.

De
sigill.
confess.

Sacerdos habet obligationem gravem non revelandi confessionem pœnitentis in ullo casu excogitabili, sive directe sive indirecte: neque potest extrâ sacramentum uti notitia confessionis, ad ullum actum odiosum & ingratum pœnitenti, etiam secluso revelationis periculo.

De
Satisf.

Minister sacramenti pœnitentiae habet potestatem imponendi satisfactionem pro peccatis; non tamen publicam pro occultis, nec pro publicis pœnitentiam illam luctuosam & Canoniam, quam certum est esse abrogatam, & quam soli illi revocari volunt qui nollent experiri. Satisfactione non tribuit gratiam sanctificantem ex opere operato, sed remissionem pœnæ.

De
Indul-
gent.

Est in Ecclesia thesaurus constans satisfactionibus Christi & Sanctorum, tum dispensandi eadem thesaurum per Indulgencias Dari Purgatorium in quo expiantur aliquorum animæ de fide est. Minister sacramenti pœnitentiae est Sacerdos habens jurisdictionem & approbationem.

VIII.

v. **A** Brogata est pœnitentia illa publica & canonica, nec propterea potest Ecclesia erroris alicujus aut corruptionis accusari ; non enim magis est culpabilis quod eam abrogaverit quam quod ab initio multum de ejus antiquo rigore remiserit ; nec audiendi sunt qui ejus leges reduncere conantur, ut fideles deterreant à sacramento pœnitentiae.

VI. Nectarinus Constantinop. Episc pœnitentiam publicam sustulit non privatam. Audi Theophanem in Chronico. Sustulit Presbyterum qui præpositus erat pœnitentiæ ob flagitium &c. .... At Romæ totoque in Occidente retinetur : & pœnitentium locus est designatus. 1. Non unicus is erat pro pœnitentia secreta constitutus. 2. Non erat pro ista specialis locus. 3. Chrysostomus qui Nectario successit toties extollit Sacerdotum potestatem in animas. Quis igitur dicat abrogatam Ses. I esse potestatem secretæ absolvendi pœnitentes. cap.

VII. Non est Divino precepto mandatum nec satis consuliè humana aliqua lege præcipereatur. ut delicta præsertim secreta, publica essent confessione aperienda. Ita Tridentinum.

INDEX.

A	
Actus humani,	38
Angelorum cognitio, locutio,	28
Angelorum meritum, locus,	30
Angeli an sint corporei,	31
Angelorum custodia,	35
Arii hæresis,	27
Arianorum artes,	29
Atheonum insania,	5
Attritio,	199
Augustin ^o vindicatur,	75
Augustini libri,	57
B	
Baptismus,	183
Beatitudo naturalis,	37
Beatitudinis essentia	32
Beatitudinis inæqualitas,	41
Berengarius,	181
C	
Charitas	110
Christi' meritum, sanctitas, scientia, libertas,	
158. & seq.	
Christi mors pro omnibus,	154
Conciliorum, authoritas,	90
Concilia orientis,	89
Concilia Occidentis,	171. 91
Cōcilia particularia,	92
Concil. Nicænum,	11. 31
Concil. Cōstantinop.	93
Concil. Ephesinum,	141
Concil. Chalcedon,	147
Concil. Generale V.	
	149. & seq.
Concil. Florent,	173
Concil. Pisanum,	91
Concil. Trident.	145
Confessio Sacram.	204
Confirmatio,	186. & seq.
Contritio,	192
Cyprianus,	186

Index.

D

- Dei Essentia, 4. 6
Dei Attrib. 8. 9. & seq.
Dei veritas, 84
Disput. de auxiliis, 73

E

- Ecclesia visibilis, &c. 94
Ecclesiar. divisio, 95. 97
Ecclesiastica bona, 131
Eucharistia, 178. & seq.
Euthyches, 143. 145
Exarchi, 191

F

- Fidei natura, objectū, 80
Fidei ortus, progressus, 81
Fidei resolutio, 82
Fidei argumenta, 83
Fidei propriet. 106
Felix & Elipand. 61
Fratr. Minor. ius. 129

G

- Gilberti Porretani er-
ror, 11
Gratia quid & quo-
tuplex, 56
Gratiæ proprietates, 58
Gratiæ necessitas, 60.
61. 62.

- Gratia datur omnibus,
64. 66.
Gratia efficax, 68. 70
Gratia sufficiens, 69
Gratia habitualis, 76

H

- Honestas act. humani, 42
Honoriūs, 109. 111
I.

- Ignorantia invincib. 38.
43.

- Incarnationis possibili-
tas, existentia ne-
cessitas, 136. & seq.
Incarn. hostes, 137. & seq.
Incarn. motiuvm, 152
Incarn. communicat. 150
Indulgenciæ, 206
Jus quid & quotuplex,
128

- Justitiæ natura & divi-
sio, 130

L

- Libellatici, lapſi, Thu-
rifiati, 195
Libertas, 40
Libertatis hostes, 45
Libertatem explicat

Index.

- Aug. 47. 49
Liberius Papa. 107
M
Macedonii hæresis, 29
Malitia actuum, 44
Marcellini lapsus, 105
Maria sine originali, 156
Mariæ maternitas, 163
Matrimonium, 190
Meritum, 78
Millenatii, 41
Monothelitæ, 145 & seq.
Montanistæ, 193
Motiva credibil. 104
Mutui contractus, 132
- N
Naturæ triplex status 51
Nectarii factum, 207
Nestorii hæresis, 139
- O
Opinio probabilis, 113.
& seq.
Orientalis Eccl. fides 169
Ordo, 188
- P
Peccatum, 46. 48. 50
Pelagii errores, 51. 53. &c
Pelagiani, 65. 67
- Persecut. Ecclesiæ, 9
Petri peccatum, 103
Phötius damnatur, 159
Pœnitentia virtus, 192
194
Pœnitentia Sacramen-
tum, 200. 202.
Pœnitentia publica, 201
203. 205
Polytheistarum error, 7
Prædefinitio, 70
Primatus summi Pontif,
101. 102
Propositiones Jāsenij, 71
Prudentia. 112
- R
Religio, 134
Reprobatio, 18. 20
Revelatio Dei, 84
- S
Sacramentum quid sit,
164, &c.
Sacram. materia, forma,
effectus, 168. & seq.
Sacramentarii, 165. 167
Sanctorum Patrum au-
thoritas, 98
Sciētia media, 12. & seq.

Index.

Script. sacra,	85. & seq.	22.	24
Sempelagiani ,	63	Trullana Synodus ,	157
Spes ,	108	V	
Status varii naturæ ,	54	Vigilius non erravit ,	107
Synodus Valent. & Ca-		Visio Dei ,	36
rific. ,	25	Vnio hypostotica ,	144
T			
Theologiae objectum ,	2	Voluntas Dei ,	14
Theologiae ortus & pro-		Vsura ,	132
gressus ,	3	Vuiclefii hæresis ,	99
Traditio ,	88	Z	
Trinitas personarum ,		Zephyrinus ,	105

